

**SANAL MÜZE GEZİLERİNİN FARKLI LİSE TÜRLERİNDEKİ 9.
SINIF ÖĞRENCİLERİNİN BAŞARISINA ETKİSİ**

Ahmet Sinan Doğanlı

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**TÜRKÇE ve SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
TARİH EĞİTİMİ BİLİM DALI**

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

ARALIK, 2019

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU

Bu tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşuluyla tezin teslim tarihinden itibaren(....) ay sonra tezden fotokopi çekilebilir.

YAZARIN

Adı : Ahmet Sinan

Soyadı : DOĞANLI

Bölümü : Tarih Eğitimi

İmza :

Teslim Tarihi :

TEZİN

Türkçe Adı : Sanal Müze Gezilerinin Farklı Lise Türlerindeki 9. Sınıf Öğrencilerinin Başarılarına Etkisi

İngilizce Adı : The Effect Of Virtual Museum Trips On The Success Of 9 Th Grade Students In Different High Scholl

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Yazar Adı Soyadı : Ahmet Sinan DOĞANLI

İmza :

JÜRİ ONAY SAYFASI

Ahmet Sinan DOĞANLI tarafından hazırlanan “Sanal Müze Gezilerinin Farklı Lise Türlerindeki 9. Sınıf Öğrencilerinin Başarısına Etkisi” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği / oy çokluğu ile Gazi Üniversitesi Tarih Eğitimi Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Prof. Dr. Nejla GÜNAY

Tarih Eğitimi, Gazi Üniversitesi

Üye: Prof. Dr. Hamza KELEŞ

Tarih Eğitimi, Gazi Üniversitesi

Üye: Doç. Dr. Hasan IŞIK

Tarih Eğitimi, Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

Tez Savunma Tarihi: 09/12/2019

Bu tezin Tarih Eğitimi Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olması için şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Prof. Dr. Selma YEL

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

TEŞEKKÜR

Tezin hazırlanmasında maddi ve manevi desteklerini esirgemeyen eşim Elif Gökçen BAŞBOZKURT DOĞANLI'ya, eğitim konusunda beni sürekli ileriye taşımaya çalışan babam Alaaddin DOĞANLI ve annem Memnune DOĞANLI'ya, fikir alışverişinde beni yalnız bırakmayan kardeşim Sefa DOĞANLI'ya, tezin son aşamalarında dünyaya gelen biricik kızım Zeynep DOĞANLI'ya ve tezin başlangıcından sonuna kadar sürekli ileriye gitmeme sağlayan ve üzerimde çok emeği olan sayın hocam Prof. Dr. Nejla GÜNAY'a, tezin uygulanmasında yardımlarını esirgemeyen ve yüreklendiren kurum müdürlerimiz Menderes ERAY ve Harun KILIÇ'a ve tarih öğretmeni Necdet BARAN'a teşekkürü bir borç bilirim.

SANAL MÜZE GEZİLERİNİN FARKLI LİSE TÜRLERİNDEKİ 9. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN BAŞARISINA ETKİSİ

(Yüksek Lisans Tezi)

Ahmet Sinan DOĞANLI

GAZİ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Aralık, 2019

ÖZ

Yapılan çalışmada; Ortaöğretim 9. sınıf tarih dersi “ Türkiye Tarihi” ünitesinde sanal müze gezileri kullanılarak yapılan öğretimin öğrenci başarısına etkisi incelemek amaçlanmıştır. Araştırmada “Ön Test-Son Test Kontrol Gruplu Desen” kullanılmıştır. Araştırma 2014-2015 eğitim-öğretim yılında Kırıkkale ili, Keskin ilçesinde bulunan Anadolu Lisesi 9/A ve 9/B sınıfı öğrencileri ile Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinde öğrenim göre 9/A ve 9/B şubelerindeki öğrenciler üzerinde uygulanmıştır. Öğrenci özellikleri açısından her iki grubun denk olduğu çalışmaya, deney (25) ve kontrol (26) gruplarından toplam 51 öğrenci katılmıştır. Veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen başarı testi ön test ve son test olarak kullanılmıştır. Uygulama araştırmacı tarafından sınıf ortamında gerçekleştirilmiştir. Tezin konusuna ilişkin uygulama alanı olarak, internet ortamında sanal müze ziyareti imkânı sunan Zazadin Hanı Sanal Müzesi, Sultan Hanı Sanal Müzesi, Horozlu Han Sanal Müzesi, Alâeddin Keykubat Camii Sanal Müzesi, Yunus Emre Türbe ve Camii Sanal Müzesi, Mevlana Sanal Müzesi ve Divriği Darüşşifa ve Camisi Sanal Müzesi seçilmiştir. Veri toplama aracından elde edilen veriler; SPSS22.0 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırmanın alt problemlerini test etmek için bağımsız (ilişkisiz) örneklemeler için t- testi (Independent Samples t-Test) ve bağımlı (ilişkili) örneklemeler için t-testi (Paired Samples t-Test) , Wilcoxon İşaretili Sıralar Testi, Ancova ve Bonferroni Testleri, Levene Testi ve Pearson Korelasyon analizi uygulanmıştır. Araştırmada elde edilen genel sonuca göre; Anadolu Lisesi ve Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi deney grubu ile kontrol grubu öğrencilerinin başarı oranlarında anlamlı bir fark vardır. Farklı lise türlerinde yapılan karşılaştırmada

Anadolu Lisesi ve Mesleki ve Teknik Liselerinin ön test ve son test puanları arasındaki ilişki pozitif yönlü ama anlamlı olmadığı görülmüştür. Sanal müze gezileri; 9. sınıf tarih dersi “Türkiye Tarihi” ünitesi kapsamında deney grubu öğrencilerinin başarı artışında etkili olmuştur.

Anahtar Kelimeler : Sanal müze, Sanal müze gezisi, Tarih öğretim, 9.Sınıf.

Sayfa Adedi : 124

Danışman : Prof. Dr. Nejla GÜNEY

THE EFFECT OF VIRTUAL MUSEUM TRIPES ON THE SUCCESS OF 9 TH GRADE STUDENTS IN DIFFERENT HIGH SCHOLL

(Master's Thesis)

Ahmet Sinan DOĞANLI

GAZI UNIVERSITY

GRADUATE SCHOLL OF EDUCATION SCIENCES

December, 2019

ABSTRACT

In the study; teaching made by using the virtual museum trips at the unit of secondary 9th history class, it was aimed to ebsorve the effect on student succs. In the research, “Pre-Test-Post Test Control Group Pattern” was used. The research was applied on 9 / A and 9 / B class students in Anatolian High School in , Kırıkkale province and students in 9 / A and 9 / B branches according to the education at Vocational and Technical Anatolian High School in 2014-2015 academic year. A total of 51 students from the experimental (25) and control (26) groups participated in the study, where both groups were equivalent in terms of student characteristics. The achievement test developed by the researcher was used as a pre-test and post-test as a data collection tool. The application was carried out by the researcher in the classroom. As an applications area related to the subject of the tesis Zazadin Han Virtual Museum, Sultan Han Virtual Museum, Horozlu Han Virtual Museum, Alâeddin Keykubat Mosque Virtual Museum, Yunus Emre Tomb and Mosque Virtual Museum, Mevlana Virtual Museum and Divriği Darüşşifa Mosque which represent the opportunity of virtual museum trip at the internet area were chosen. Data obtained from the data collection tool; It was analyzed using SSPS22.0 program. Independent Samples t-Test for independent samples and Paired Samples t-Test for independent samples, Wilcoxon Signed Ranks Test, Ancova and Bonferroni Tests, Levene Test and Pearson Correlation Analysis were applied. According to the general result obtained in the research; There is a significant difference in the success rates of Anatolian High School and Mining Vocational and Technical Anatolian High School experimental group and control group students. The comparison between the pre-test and post-test scores

of Anatolian High School and Mining Vocational and Technical High Schools was found to be positive but not significant. Virtual museum trips; 9th grade history lesson "History of Turkey" unit within the scope of the experimental group was effective in increasing student achievement.

Key Words : Virtual Museum, Virtual Museum Trip, History Teaching, 9th Grade.

Page Number : 124

Supervisor : Prof. Dr. Nejla GÜNEY

İÇİNDEKİLER

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU.....	ii
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI.....	iii
JÜRİ ONAY SAYFASI	iv
TEŞEKKÜR	v
İÇİNDEKİLER	x
TABLolar LİSTESİ.....	xiv
ŞEKİLLER LİSTESİ	xvi
SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ.....	xvii
BÖLÜM I.....	1
GİRİŞ	1
1.1.Problem Durumu	1
1.1.1Problem Cümlesi	5
1.1.2. Alt Problemler	5
1.2. Araştırmanın Amacı	6
1.3. Araştırmanın Önemi.....	7
1.4. Sayıtlılar.....	7
1.5. Sınırlılıklar.....	8
1.6. Tanımlar	9
1.7. Müze Eğitimi / Sanal Müze ile İlgili Araştırmalar	9
1.7.1. Tarih Öğretimi Alanıyla İlgili Yapılan Çalışmalar.....	9
1.7.2. Müze Eğitimi / Sanal Müze ile İlgili Tarih Dışındaki Derslerle Yapılan Çalışmalar	10
BÖLÜM II	18
KURAMSAL ÇERÇEVE.....	18
2.1.Müze Kavramı.....	18
2.1.1. Müze Tanımı.....	18

2.1.2	Dünyada ve Türkiye’de Müzeler	19
2.1.2.	Müze Türleri.....	23
2.1.3.	Müzelerin İşlevleri	24
2.1.3.1.	Müzelerin Toplama İşlevi	25
2.1.3.2.	Müzelerin Belgeleme (Arşivleme) İşlevi.....	25
2.1.3.3.	Müzelerin Koruma, Bakım ve Onarım İşlevi	25
2.1.3.4.	Müzelerin Sergileme İşlevi.....	25
2.1.3.5.	Müzelerin Eğitim İşlevi.....	26
2.2.	Sanal Müzeler.....	26
2.2.1.	Sanal Müze.....	26
2.2.2.	Sanal Müzelerin Tarihi Gelişimi	27
2.2.2.1.	Dünyada ve Türkiye’de Sanal Müze Tarihi	27
2.2.3.	Sanal Müze Türleri ve Değerlendirme Yöntemleri.....	29
2.2.3.1.	Sanal Müze Türleri	29
2.2.3.1.1.	Broşür Müze	30
2.2.3.1.2.	İçeriksel Müze.....	30
2.2.3.1.3.	Öğretici Müze	30
2.2.3.1.4.	Sanal Müze	30
2.2.3.2.	Sanal Müze Değerlendirme Yöntemleri	30
2.2.3.2.1.	Formal Değerlendirme	30
2.2.3.2.2.	İnformal Değerlendirme	31
2.3.	Müze Eğitimi ve Sanal Müze	31
BÖLÜM III.....		38
YÖNTEM.....		38
3.1.	Araştırma Modeli.....	38
3.2.	Çalışma Grubu	39
3.3.	Veri Toplama Teknikleri.....	40
3.3.1.	Ölçme Aracının Hazırlanması	40
3.3.2.	Uygulama Süreci Öncesi Çalışmalar	41
3.3.3.	Uygulama Süreci	42
3.3.4.	Deneyisel İşlem Sonrası Süreç	43
3.4.	Verilerin Analizi.....	43
BÖLÜM IV		44

BULGULAR VE YORUM.....	44
4.1. Deneysel İşlem Öncesi Grupların Denkliği.....	44
4.1.1. Grupların Başarı Testi Ön Test Puanları Açısından Karşılaştırılması ..	44
4.1.2. Grupların Başarı Testi Ön Test Puanları Açısından Karşılaştırılması ..	45
4.2.Araştırmanın Alt Problemlerine Ait Bulgu ve Yorumlar	46
4.2.1 Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	46
4.2.2 İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	46
4.2.3 Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	47
4.2.4 Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	49
4.2.5 Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	50
4.2.6 Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular	50
4.2.7 Yedinci Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	52
4.2.8 Sekizinci Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	54
4.2.9 Dokuzuncu Alt Probleme İlişkin Bulgular	55
BÖLÜM V.....	57
SONUÇLAR, TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	57
5.1. Sonuçlar	57
5.2. Tartışma.....	65
5.3.Öneriler	66
KAYNAKÇA	69
EKLER.....	84
EK-1 İzin Belgesi,.....	85
EK-2 Türkiye Tarihine Yolculuk Ünitesi Başarı Testi.....	86
EK-3 Ders Planı ve Çalışma Kağıtları	90
EK-4 Sanal Müze Ekran Görüntüler	98
Sultan Hanı	98
Zazadin Hanı	98
Horuzlu Han	99
Alaeddin Keykubat Camii.....	99
Mevlana Müzesi Sanal Müzesi.....	100
Yunus Emre Camii ve Türbesi Sanal Müzesi.....	100
Divriği Camii Sanal Müze	101
Divriği Darüşşifası Sanal Müzesi.....	101

EK-5 Örnek Çalışma Kağıtları ve Öğrenci Ödevleri	102
EK-6 Uygulama Fotoğrafları.....	118

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. Çalışmanın Araştırma Deseni	39
Tablo 1.a Çalışmanın Grubu.....	39
Tablo 2. Türk Tarihinde Yolculuk Ünitesi Başarı Testi Madde Analizi Sonucu Madde Numarası.....	41
Tablo 3. Deney ve Kontrol Gruplarında Bulunan Öğrencilerin Başarı Testi Ön Test Puanlarına İlişkin Bağımsız Gruplar İçin t-Testi Sonuçları	44
Tablo 4. Deney ve Kontrol Gruplarında Bulunan Öğrencilerin Başarı Testi Ön Test Puanlarına İlişkin Bağımsız Gruplar için t-testi Sonuçları.....	45
Tablo 5. Kontrol grubu öğrencilerinin Ön test - Son Test Puanlarına Göre Bağımlı Örneklem t-Testi Sonuçları	46
Tablo 6. Deney Grubu Öğrencilerinin Ön Test - Son Test Puanlarına Göre Bağımlı Örneklem t-Testi Sonuçları	47
Tablo 7. Grupların Son Test Puanlarına İlişkin Levene Testi Sonuçları	47
Tablo 8. Deney ve kontrol gruplarının son test puanlarına ait t-testi sonuçları	48
Tablo 9. Deney ve Kontrol Grupların Ön Test Puanlarına Göre Düzeltilmiş Son Test Puanlarına İlişkin Ancova ve Bonferroni Testi Sonuçları	48
Tablo 10. Kontrol Grubu Öğrencilerinin Ön Test - Son Test Puanlarına Göre Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları	49
Tablo 11. Deney Grubu Öğrencilerinin Ön Test - Son Test Puanlarına Göre Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları	50
Tablo 12. Grupların Son Test Puanlarına İlişkin Levene Testi Sonuçları	50
Tablo 13. Deney ve Kontrol Gruplarının Son Test Puanlarına Ait T-Testi Sonuçları	51
Tablo 14. Deney ve Kontrol Grupların Ön Test Puanlarına Göre Düzeltilmiş Son Test Puanlarına İlişkin Ancova ve Bonferroni Testi Sonuçları	51
Tablo 15. Grupların Son Test Puanlarına İlişkin Levene Testi Sonuçları	52

Tablo 16. A.L Kontrol Ve M.T.A.L Kontrol Gruplarının Son Test Puanlarına Ait T-Testi Sonuçları	52
Tablo 17. A.L Kontrol ve M.T.A.L Kontrol Grupların Ön Test Puanlarına Göre Düzeltilmiş Son Test Puanlarına İlişkin Ancova ve Bonferroni Testi Sonuçları	53
Tablo 18. Grupların Son Test Puanlarına İlişkin Levene Testi Sonuçları	54
Tablo 19. A.L Deney ve M.T.A.L Deney Gruplarının Son Test Puanlarına Ait T-Testi Sonuçları	54
Tablo 20. A.L Deney ve M.T.A.L Deney Grupların Ön Test Puanlarına Göre Düzeltilmiş Son Test Puanlarına İlişkin Ancova ve Bonferroni Testi Sonuçları	55
Tablo 21. Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları.....	56
Tablo 22. Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları.....	56

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Dale Yaşantı Konisi	2
Şekil 2. Anadolu Lisesi ön test sonuçlarının kontrol ve deney grubu karşılaştırması (Tablo 3 grafiği).....	58
Şekil 3. Anadolu Lisesi kontrol grubu ön test- son test verilerinin karşılaştırması (Tablo 5 grafiği).....	58
Şekil 4. Anadolu Lisesi deney grubu ön test- son test verilerinin karşılaştırması (Tablo 6 grafiği).....	59
Şekil 5. Anadolu Lisesi kontrol ve deney grupları son test puan karşılaştırması (Tablo 8 grafiği).....	60
Şekil 6. Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi ön test sonuçlarının kontrol ve deney grubu karşılaştırması (Tablo 4 grafiği).....	60
Şekil 7. Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi kontrol grubu ön test- son test verilerinin karşılaştırılması (Tablo 10 grafiği)	61
Şekil 8. Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi deney grubu ön test- son test verilerinin karşılaştırılması (Tablo 11 grafiği)	62
Şekil 9. Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi kontrol ve deney grubu son test puanlarının karşılaştırılması (Tablo 13 grafiği)	62
Şekil 10. Anadolu Lisesi ile Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi deney gruplarının son test puanlarının karşılaştırılması (Tablo 19 grafiği)	63
Şekil 11: Anadolu Lisesi ile Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi kontrol gruplarının son test puanlarının karşılaştırılması (Tablo 16 grafiği).....	63
Şekil 12. Anadolu Lisesi deney grubu ile Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi deney grubu son test puanları Pearson Korelasyon Analiz karşılaştırması (Tablo 21 ve Tablo 22 karşılaştırması).....	64

SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ

akt.	: Aktaran
CD	: Compact Disc
Çev.	: Çeviren
ICOM	: International Council of Museums (Uluslararası Müzeler Konseyi)
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
ÖSKD	: Ön Test-Son Test Kontrol Gruplu Desen
N	: Veri Sayısı
p	: Anlamlılık Düzeyi
r	: Korelasyon
f	: Frekans
S	: Standart Sapma
Sd	: Serbestlik Değeri
t	: T değeri (t-testi için)
$\bar{x}$	: Aritmetik Ortalama
SPSS	: Statiscal Package for the Social Siciences
AL	: Anadolu Lisesi
MTAL	: Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
TDK	: Türk Dil Kurumu
UNESCO	: Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Teşkilatı

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problem durumu, problem cümlesi, alt problemleri, amacı, önemi, sayıltıları, sınırlılıkları ve araştırma ile ilgili tanımlara yer verilmektedir.

1.1.Problem Durumu

Tarih Dersi Öğretim Programı kapsamında tarih öğrenme; bireyin insanlık tarihinde köklerini aramasına ve geçmişle gelecek arasında bir süreklilik içerisinde kendisini göstermesine yardımcı olması ile sosyal bilimler alanının öğretiminde önemli bir rol oynamaktadır. (Paykoç, 1991, s. 3)

Bu doğrultuda da, 2003 – 2005 Eğitim – Öğretim Yılı itibari ile Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı (MEB) Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı (TKB) ve MEB Ortaöğretim Genel Müdürlüğü'nce oluşturulan komisyonlarca ortaöğretim programlarının yenilenmesi ve geliştirilmesi çalışmalarını bitmiştir.

Bu değişiklik ile öğrenmeyi merkeze alan, merak duygusunu artıran, bilginin sorgulandığı, öğrenme isteği ve amacının önemli olduğu yapılandırmacı yaklaşıma göre yeni programlar hazırlanmıştır (MEB, 2005).

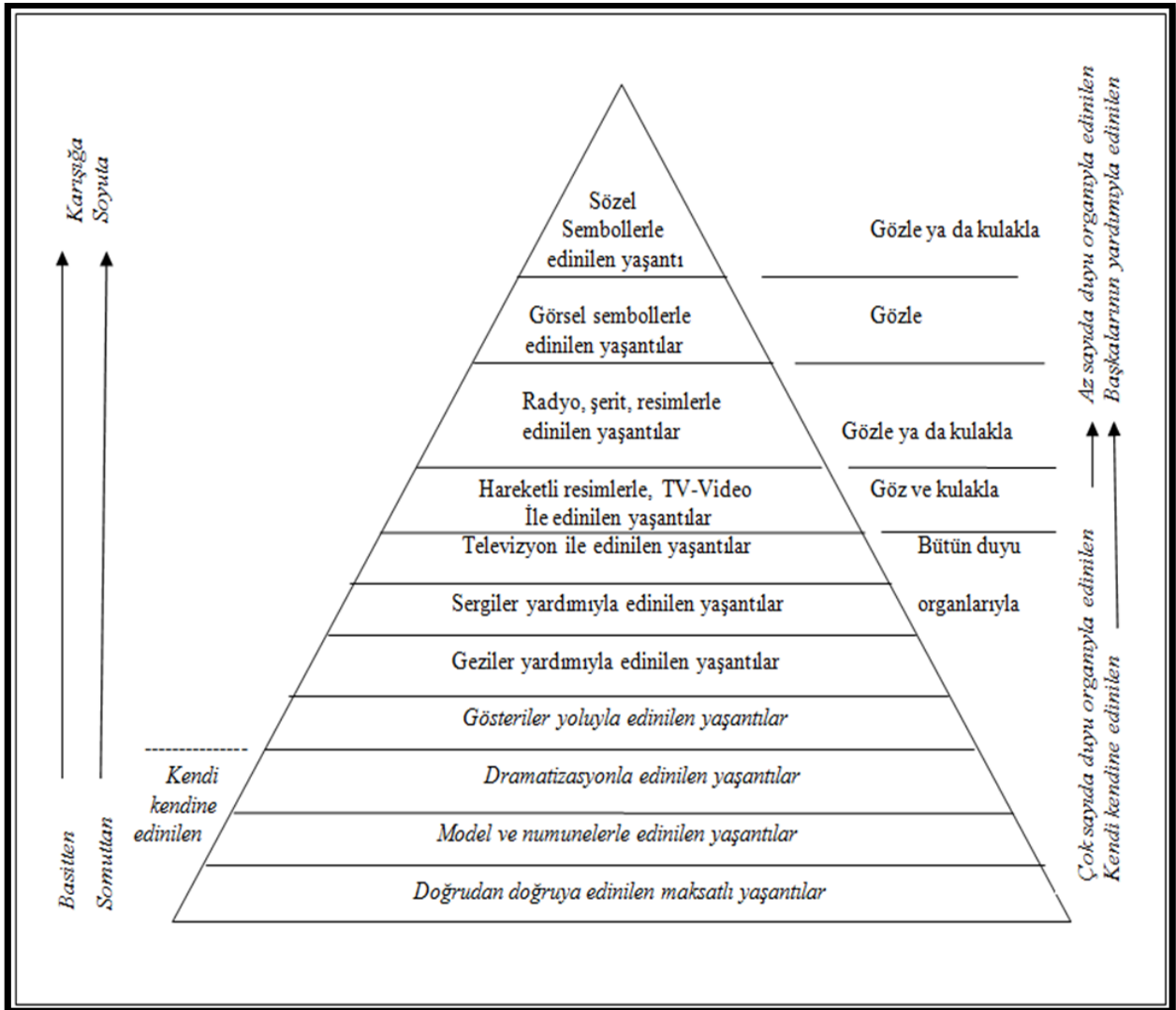
Yeni yaklaşıma göre hazırlanan MEB (2007) Tarih Dersi Öğretim Programı'nda, ulaşılması beklenen temel beceriler içerisinde bilgi teknolojileri kullanma, araştırma, sorgulama, gözlemleme; bilgi teknolojilerinin değişimi sürekliliği ile mekân algılama bulunmaktadır, program da bu becerilere ulaşmayı hedeflemiştir.

Yapılandırmacı Yaklaşım'da birey bilgi ile bizzat ilgilenir, uğraşır ve bu bağlamda derinlik kazanmaya çalışırsa edinilmek istenenler uzun zamanlı ve kalıcı hale

gelecektir.(Demirel, 2000, s.75) Bu yaklaşımda önemli husus bilginin birey tarafından olduğu gibi alınıp benimsenmesinden ziyade onun kendiliğinden anlamlandırmasıdır. Geçirdiği somut yaşantılar, tüm duyu organlarına hitap etme, genelden özele, karmaşıktan basite indirgeme özelliklerini edinerek bilgiyi anlamlı hale getirir. Bu durumu sağlayan ise “Dale Yaşantı Konisi” olarak vücut bulur. Anlamlandırma sürecini Aylesworth (1963)’den aktaran Çilenti(1997) aktaran şu şekilde aktarmaktadır:

- Öğrenme işlemine katılan duyu organlarımızın sayısının artması ile öğrenmede kalıcılığı arttıracağını,
- Yapararak yaşayarak öğrendiklerimizin en iyi öğrenmeyi sağladığını,
- Görme organı ile öğrendiklerimizin diğer duyu organları ile öğrendiklerimize göre daha fazla olduğunu,
- Somuttan soyuta ve basitten karmaşığa doğru olan öğrenme zincirinin uygun olan öğretim olduğudur.

“Dale Yaşantı Konisi” ile ilgili görsel Şekil 1’de yer almaktadır.

Şekil 1. Dale Yaşantı Konisi (Çilenti, 1997)

Tarih öğretiminde müzelerin ve sanal müzelerin kullanılması da bu doğrultuda, öğrenciye somut deneyimler elde edilmesini sağlamak ile birlikte programın ekonomiklik ilkesi ile de ilişkilendirilebilmektedir. Belirlenen amaçlar tarih eğitiminde yapılandırmacı yaklaşım öğretileri ile uyumaktadır.

“Yaşantı Konisi” dikkate alınacak olursa; MEB Ders Programları’nda yer alan bilgi teknolojilerini kullanma, gözlem yapma, mekânı algılama ve sosyal katılım becerilerine ulaşılabileceği görülmektedir (Karaduman, 2008, s.7).

Okullar, kişiler ve kurumlar nezdinde bilgi edinmenin, özümsemenin tek yeri yahut merkezi olarak görülmemelidir. Çünkü gerek yapılandırmacı eğitimin kapsamı gerekse öğrencilerin somut olanı daha kolay içselleştirebilmeleri sonucu müzeler, sergiler gibi okul dışında da günlük hayata entegre edilebilir hale getiriyor.

Günümüz de disiplinlerin birbirleriyle etkileşimi, müze ve müzeciliğe yönelik olan değişim ve gelişimleri sayesinde öğrenmenin kalıcılığını ve çok yönlülüğünü geliştirmekte, algının ve kültür mozağının de ortaya koyduğu neticeler sonucunda eğitim öğretimde önemli bir yere sahip olduğunu işaret etmektedir.

Süzen (2005) Müze eğitimi çok yönlü olduğu için sosyal, fiziksel ve kişisel etkileri vardır. Gözlem yapabilme, bilgiyi kalıcı hale getirmede işlevselliği artırabilme, duygu ve düşünceleri daha farklı bir açıdan görebilme, hayal gücünü geliştirerek kullanabilme, günlük hayatla bütünleştirebilme, birçok sayıda bilgi zinciri oluşturabilme, kültürel değerleri anlamlandırabilme gibi birçok konuyu ve içeriği barındırır (s.8). Okulların tek başına eğitim kurumları olarak görülmelerine karşın; müzeler tek başına öğrenme ortamı olarak değerlendirilebilir. Bu bağlamda müzenin sahip olduğu içerik, donanım ve materyal grubu bakımından eğitim anlayışlarına uyarlanarak eğitim kalitesini artırmak amacıyla kullanılması uygundur. Bu eğitim ister doğrudan bilim ve düşünceye isterse sosyal yönlemlere ve duygulara yönelik olsun her şartta yaşantısal zenginlik, daha olgun, pragmatist, ve yaratıcı yaşam şekline yönlendirme ve tarih, çevre, kültür bilinci edindirmektedir. Dolayısıyla müzeler hem duyuşsal hem de bilişsel ve yaşantısal öğrenme sağlarlar (San, 2001, s.21-23).

Müzelerin ve tarihi mekânların tarih eğitimi içerisinde birtakım sınırlılıkları mevcuttur. Bunlar müzelerin ve tarihi mekânların tarih eğitimi içerisinde kullanımı dikkatli bir planlama gerektirdiği için zaman alıcıdır, öğrenci sayısı fazla olan sınıflarda uygulama

güçlükleri yaşanmasına neden olabileceği, açık alanlara yapılacak gezilerde hava durumu açısından sorun yaşanabileceği, öğrencilerin ön hazırlığı ve bilgisi olmadığı durumlarda verimli olmayacağı, öğrencilerin yaş grubu özellikleri göz önünde bulundurularak gerçekleştirilmesi gerekmektedir (Kale, 2011, s. 195-203).

21.yüzyılda teknolojinin gelişmesi ile birlikte sosyal hayatta yaşanan değişimler, insan yaşamını tamamen değiştirecek ürünler ortaya çıkarmaktadır. Telefon, internet ve bilgisayar gibi ürünlerin insan hayatına girmesi ile sosyal yaşantılar değişmeye başlamış ve yeni teknolojik ürünler hayatımızın önemli bir parçası olarak yaşantımıza dâhil olmuştur. Sosyal hayattaki değişimler eğitime ve eğitim kurumlarına da yansımış, bilgisayar ve internet eğitimin birer parçası olarak karşımıza çıkmıştır.

Değişen dünyanın sosyal, ekonomik ve teknolojik faaliyetler ile yenilikler göstermesi hasebiyle işlemlerin artması, bilgi yoğunluğu, güvenilirlik, çok amaçlılık ve çok yönlülük gibi nitelikler ile bilgisayarın yalnız belli bir alanda değil hayatımızın her alanında etkili olduğunu söylemek hatta modern insanın ayrılmaz bir parçası, organı haline geldiğini söylemek yanlış olmaz. Bu gerekçeye dayanarak müze ziyaretlerinin de yaşanan teknoloji dolu çağımızda bilgisayar sayesinde gerçekleşebildiğini görüyoruz ve yaşıyoruz. Bulunduğumuz konumdan şehir, ülke fark etmeksizin sanal ortamda müzeleri ziyaret edebiliyoruz. Tam bu noktada yani evimizden, sınıfımızdan, yahut sokaktan sadece birkaç veriyi girerek kilometrelerce uzaktaki müzeyi ziyaret edebildiğimiz için sanal müzelerin en önemli özelliklerinden birisi bir yere, belli kurallara ve saatlere takılı kalmadan sosyo - ekonomik durum, kültürel eşitlik gözetilmeden ziyaretçilerine kapılarını açmasıdır.

Sonuç olarak müze gezilerinin maliyeti düşünüldüğünde, teknolojik gelişmelere de bağlı olarak zaman ve mekân sınırlandırmasını ortadan kaldırması sebebiyle sanal müzelerin önemi gittikçe artmaktadır.

Bu çalışmada, ortaöğretim 9. sınıf tarih dersinde sanal müzelerin ders içeriğinde kullanılmasının, öğrencilerin “Türkiye Tarihi Ünitesi” ile ilgili başarılarını ne yönde etkilediği araştırılacak ve sanal müze gezisi uygulamasıyla yapılan dersle sanal müze uygulaması yapılmadan anlatılan derslerin öğrencilerin konuyu kavramalarına etkisinin olup olmadığı incelenecektir.

1.1.1Problem Cümlesi

Araştırmanın problem cümlesi, “Sanal müze gezilerinin farklı lise türlerindeki 9. sınıf öğrencilerinin başarısına etkisi hangi düzeyde gerçekleşmektedir?” şeklinde belirlenmiştir.

1.1.2. Alt Problemler

Araştırmanın problem cümlesi doğrultusunda alt problemleri aşağıda verildiği gibi belirlenmiştir;

1. Kırıkkale ili Keskin ilçesinde bulunan Anadolu Lisesi örnekleminde, 9. sınıf tarih dersi, Türkiye Tarihi Ünitesi’ndeki konuların öğretiminde sanal müze ziyaretinde bulunulmadan öğretim etkinliklerinin gerçekleştirildiği kontrol grubunun ön test ve son test başarı puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
2. Kırıkkale ili Keskin ilçesinde bulunan Anadolu Lisesi örnekleminde, 9. sınıf tarih dersi, Türkiye Tarihi Ünitesi’ndeki konuların öğretiminde sanal müze ziyareti kapsamında öğretim etkinliklerinin gerçekleştirildiği deney grubunun ön test ve son test başarı puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
3. Kırıkkale ili Keskin ilçesinde bulunan Anadolu Lisesi örnekleminde, deney grubu ile kontrol grubunun son test başarı puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
4. Kırıkkale ili Keskin ilçesinde bulunan Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi örnekleminde, 9. sınıf tarih dersi, Türkiye Tarihi Ünitesi’ndeki konuların öğretiminde sanal müze ziyaretinde bulunulmadan öğretim etkinliklerinin gerçekleştirildiği kontrol grubunun ön test ve son test başarı puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
5. Kırıkkale ili Keskin ilçesinde bulunan Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi örnekleminde, 9. sınıf tarih dersi, Türkiye Tarihi Ünitesi’ndeki konuların öğretiminde sanal müze ziyareti kapsamında öğretim etkinliklerinin gerçekleştirildiği deney grubunun ön test ve son test başarı puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

6. Kırıkkale ili Keskin ilçesinde bulunan Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi örnekleminde, deney grubu ile kontrol grubunun son test başarı puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
7. Anadolu Lisesi kontrol grubunun son test başarı puanları ile Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi kontrol grubunun son test başarı puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
8. Anadolu Lisesi deney grubunun son test başarı puanları ile Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi deney grubunun son test başarı puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
9. Anadolu Lisesi deney grubu ile kontrol grubunun son test başarı puanları arasındaki ilişki ile Mesleki ve Teknik Anadolu deney grubu ile kontrol grubunun son test başarı puanları arasındaki ilişki anlamlı farklılık göstermekte midir?

1.2. Araştırmanın Amacı

Teknolojinin gelişmesi sonucunda bilgisayar ve internet kullanımının artması bilgiye ulaşma süreçlerini hızlandırmıştır. Her alanda olduğu gibi eğitim alanında da temel bilgi teknolojilerinin kullanımı hızla artmakta ve “Fatih Projesi” ile devlet teknoloji kullanımını teşvik etmektedir. Tarih eğitiminde öğrencilere somut yaşantı kazandırmayı ve tarihsel empati kurmaya yardımcı olan müze gezileri; bütçe gerektirmesi, zaman yönünden sınırlı olması ve büyük gruplar halinde gidildiğinde verimli olmaması gibi sınırlılıklar içermektedir. Teknolojinin bu sınırları ortadan kaldırması; mekân ve zaman açısından öğretmene ve öğrenciye kolaylık sağlamak ve “Sanal Müze” ziyaretleri ile öğrenciye somut yaşantı oluşturma imkânı yaratılabilmektedir.

Bu bağlamda “Sanal Müze” ziyaretlerinin, öğrencilerin öğrenmesini kolaylaştıracağı ve bilgilerin kalıcı olmasını sağlayacağı düşünülmektedir. Bu doğrultuda araştırma kapsamında; “9. sınıf tarih dersinde sanal ortamda gerçekleştirilecek müze gezilerinin uygulandığı deney grubu öğrencileri ile sanal müze gezisi uygulaması yapılmayan kontrol grubu öğrencilerinin test başarı puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?” sorusuna cevap aranacaktır. Bu kapsamda araştırma ile sanal müze gezilerinin tarih dersine katkılarını ifade etmek amaçlanmıştır.

1.3. Araştırmanın Önemi

Yapılandırmacı Yaklaşım'da öğretmenler; öğrencilere basitten karmaşığa, bilinenden bilinmeyene, somuttan soyuta, aktivite öğretim ve ekonomiklik ilkelerini göz önünde bulundurarak rehberlik etmektedirler. Zira Yapılandırmacı Yaklaşım'da öğrencilerin hazır bilgiyi almak yerine, bilgiyi anlamlandırma süreci içerisine dâhil edilmesi gerekmektedir.

Bu sebeple tarih dersinde bu doğrultuda; tarihsel bilgileri anlamlandırma sürecinde tarihsel empati, kronoloji ve müze gibi etkinliklerle anlamlandırma sağlanması önem taşımaktadır. Bununla birlikte teknolojinin gelişmesi sonucunda somut yaşantılar oluşturulması, ekonomiklik ve aktivite ilkesi göz önüne alındığında ise müze gezilerinin yapılmasının sınırlılıkları göze çarpmaktadır. Buna bağlı olarak sınıf ya da ev ortamında internet üzerinden müzeye gitmeden ve sanal müze ziyaretleri ile öğrencileri bilgiyi anlamlandırma sürecine dâhil edip rehberlik görevi yerine getirilebilmektedir.

MEB (2007) tarafından yayımlanan Tarih dersi öğretim programı'nda, öğrencilere müze ziyaretlerinin yaptırılması doğrultusunda somut yaşantı oluşturulması hedefi yer almaktadır. Sosyal bilgiler dersi tarih, coğrafya ve diğer sosyal bilimlerden oluşmaktadır. MEB (2015) sosyal bilgiler dersi tarih konularında, müze ziyaretleri ile birlikte sanal müze ziyaretlerinin yapılmasına kılavuz kitaplarında yer vermektedir. Ayrıca ortaokul görsel sanatlar dersi ve MEB (2009) 12. sınıf müze eğitimi dersinde; müze ile ilgili bilgilendirme sağladıktan sonra müze ziyareti ile sanal müze ziyareti etkinliklerini yapılmasını tavsiye edilmektedir. Söz konusu derslerin kazanımlarında da, sanal müze ziyaretlerine özellikle işaret edilmektedir.

9. sınıf Tarih dersi öğretim programı incelendiğinde de; konuların kapsamında içerik olarak tarihsel bilgilerin yer aldığı; müze eğitimi dersinden ya da sosyal bilgiler dersinden farklı özelliklere sahip bir program hazırlanmadığı görülmektedir. Bundan dolayı "Sanal Müze" gezilerinin ortaöğretim tarih derslerinde uygulanması ve uygulama sonrasında ortaya çıkacak öğrenme sürecinin sonuçlarının belirlenmesi önemlidir ve araştırmanın bu anlamda alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.4. Sayıtlar

Araştırmanın sayıtları aşağıda belirtildiği gibi belirlenmiştir;

- Çalışma grubunda yer alan öğrencilerin 9. sınıf tarih dersi Türkiye Tarihi Ünitesi'ne ilişkin akademik başarı düzeylerini ölçmeye yönelik hazırlanan başarı testi soruları, 9. sınıf tarih dersi Türkiye Tarihi Ünitesi'ndeki konularını temsil etmektedir.
- Araştırmaya katılan öğrencilerin veri toplama araçlarına verdikleri yanıtlar, onların gerçek durumlarını yansıtmaktadır.
- Uygulama süresince deney ve kontrol grubundaki öğrenciler ön ve son anket sorularına içtenlikle cevap verecektir.
- Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin öğrenmelerini etkileyebilecek etkenlerin ve öğrenmeye karşı ilgilerinin denk olduğu varsayılmaktadır.

1.5. Sınırlılıklar

Araştırma kapsamında söz konusu olabilecek sınırlılıklar aşağıda verildiği gibi belirlenmiştir:

- Araştırma, 2014 – 2015 Eğitim – Öğretim yılı ile sınırlıdır.
- Araştırma, Kırıkkale ili Keskin ilçesinde bulunan ortaöğretim kurumları ile sınırlıdır.
- Araştırma, Anadolu Lisesi 9/A ve 9/B sınıfı öğrencileri ile Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi 9/A ve 9/B sınıfı öğrencileri ile sınırlıdır.
- Araştırma, çalışma grubunda yer alan öğrencilerin akademik başarı düzeylerini ölçmeye yönelik hazırlanan başarı testi soruları ile sınırlıdır.
- Araştırma, Ortaöğretim 9. sınıf tarih dersi “Türkiye Tarihi Ünitesi” ile sınırlıdır.
- Araştırma, Ortaöğretim 9. sınıf tarih dersi “Türkiye Tarihi Ünitesi”nin aşağıda ifade edilen kazanımları ile sınırlıdır:
 1. Malazgirt Savaşı sonrasında Anadolu’da kurulan Türk devlet ve beyliklerinin siyasi, sosyal, kültürel ve ekonomik faaliyetlerini değerlendirir.
 2. Türkiye Selçukluları’nın siyasi, sosyal, kültürel ve ekonomik faaliyetlerini; Anadolu’nun Türk yurdu olması açısından değerlendirir.

Araştırma; Zazadin Hanı Sanal Müzesi (3D Mekanlar, 2015), Sultan Hanı Sanal Müzesi (3D Mekanlar, 2015), Horozlu Han Sanal Müzesi (3D Mekânlar, 2015), Alâeddin

Keykubat Camii Sanal Müzesi (3D Mekânlar, 2015), Yunus Emre Türbe ve Camii Sanal Müzesi (Kültür, 2015), Mevlana Sanal Müzesi (Kültür, 2015) ve Divriği Darüşşifa (Divriği, 2015) ve Camisi Sanal Müzesi (360tr, 2015) ile sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Yapılandırmacılık: Yapılandırmacılık edinilen bilgiye eski ve yeni bilgilerle anlamlandırmak aralarında anlam ve ilişki bağ kurarak yapılandırılmış hale getirmektir (Kabaca, 2002, s.8).

Müze: Sanatsal, kültürel, tarihsel ya da bilimsel ürünlerin sürekli olarak sergilenmesi amacıyla yapılan veya kendisi bu sıralanan nitelikleri nedeniyle halka açık tutulan yapıdır (Sözen & Tanyeli, 1996, s.168).

Müze Eğitimi: Okullar için rehberli turlar düzenleme anlamı aşp, sergileri atölye çalışmalarını, yayınları içerisinde barındıran, sadece okulları değil aileleri ve yetişkinlerinde yer aldığı etkinlikler bütünüdür (Onur, 2000, s.21).

Sanal: Gerçekte yeri olmayıp zihinde tasarlanan, mevhum, farazi ya da tahminîdir (TDK, 2005).

Sanal Müze: Değişik medya imkânlarından faydalanılarak hazırlanmış sayısal nesneleri ve bunlara ait bilgileri barındıran, ziyaretçi ile iletişimin kesintisiz olması ve muhtelif erişim şekillerini karşılamak için alışıldık iletişim metotlarının ötesine geçen ve dünya çapında erişimini olanaklı kılmak amacıyla fiziksel anlamda bir mekâna ihtiyaç duymayan müzeler şeklinde tanımlanmaktadır (Çolak, 2006, s.292).

1.7. Müze Eğitimi / Sanal Müze ile İlgili Araştırmalar

1.7.1. Tarih Öğretimi Alanıyla İlgili Yapılan Çalışmalar

Ata (2002), müze ve tarihi mekânlarla tarih öğretiminin; tarihî, eğitim bilimsel ve psikolojik temellerini irdelemeyi ve tarih öğretmenlerinin “Müze Eğitimi” ne ilişkin görüşlerini değerlendirmeyi amaçlamıştır. Araştırmasında tarih dersi öğretmenlerinin, müze eğitimine ilişkin olumlu görüşlere sahip oldukları ve tarih dersi öğretmenlerinin eğitim düzeyleri, kıdemleri, çalıştıkları okullar ve mezun oldukları okul türleri değişkenine

göre müze eğitimine ilişkin görüşlerinde birtakım farklılıkların olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Kaya ve Okumuş (2018) öğrenci görüşlerinden hareketle; sanal müzelerin tarih dersinde kullanımını değerlendirmiştir. Sanal müze uygulamasını değerlendirmeleri için Topkapı Sarayı konusu sanal müze kullanılarak işlenmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin büyük çoğunluğunun daha önce sanal müze deneyimi yaşamadıklarını, sanal müzeyi internet üzerinden yapılan müze gezisi şeklinde nitelendirdiklerini, yapılacak sanal müze uygulamasında bilgi edinmeyi ve yarar görmeyi beklediklerini ortaya koymuştur.

1.7.2. Müze Eğitimi / Sanal Müze ile İlgili Tarih Dışındaki Derslerle Yapılan Çalışmalar

Abacı (1996), “Müze Eğitimi” isimli araştırmanın amacında, eğitimin öğrencilere yaşantı temelli deneyim kazandırması ve aktif öğrenmeyi sağlaması için müze eğitiminin önemini vurgulamak istemiştir. Araştırmasının sonucunda, Türkiye’nin hemen her yerinde müze bulunduğunu ancak bu müzelerdeki eğitimin formal olmadığını dile getirmiş ve müzelerin özellikle görsel eğitim yöntemlerini kullanmada ve öğrenmenin kalıcı olmasında eğitime katkısının büyük olduğunun öğretmenler tarafından kabul edildiğini fakat öğretim programlarının buna uygun olmadığını, Türkiye’deki müzelerin ve okulların birbirleriyle programlı bir işbirliğinin olması gerektiğini vurgulamıştır.

Gürkan (2004), ilköğretim II. kademe öğrencilerinin müzelerle ilgili genel bilgilerinin ve müzelere bakış açılarını belirlemeyi ve müze eğitiminin sanat eğitimine etkilerini saptamayı amaçlayan araştırmasında; öğrencilerin büyük çoğunluğunun müzelerle ilgili genel bilgileri yeterli düzeyde olduğu, öğrencilerin büyük çoğunluğunun müzeye gittiği ve okul tarafından götürüldüğü ancak düzenli olmayıp ortalama 3 – 4 yılda bir kez gittiklerinden sanat eğitimi derslerinde müzelerin kullanımı büyük önem taşıdığı sonuçlarına varmıştır.

Baykan (2007), 2005 ve 2006 İlköğretim Öğretim Programlarında müze eğitimi ile ilgili mevcut durumun saptanmasını ve uygulamada ortaya çıkan sorunların öğretmen görüşlerine dayalı olarak belirlenmesini amaçlayan araştırmasını İlköğretim 4. Sınıf öğrenciler üzerinde yapmış ve sonuç olarak; 2005 ve 2006 İlköğretim Öğretim Programlarında müze eğitime ilişkin kazanımların görsel sanatlar dersi dışında yeterli olmadığını, öğretmenlerin müze eğitimi etkinliklerini uygulamada zorluklar yaşadıklarını,

müze eğitimi uygulaması ile oluşturulan etkinliklerin öğrenciler üzerinde olumlu sonuçlara ulaşılmasında etkili olduğunu göstermiştir.

Utku (2008), İlköğretim 5. sınıf düzeyi görsel sanatlar dersinde “Müze Eğitimi”nin öğrencilerin tutumlarına etkisini saptanmayı amaçlayan araştırmasında; Yapılandırmacı Öğretim Yaklaşımı’na göre hazırlanmış Özel Tevfik Fikret Okulları Görsel Sanatlar Programı’nın uygulandığı Özel Tevfik Fikret Okulları 5.sınıf öğrencileri ile MEB Görsel Sanatlar Programı’nın uygulandığı Hasan Ali Yücel İlköğretim Okulu 5.Sınıf öğrencileri arasında Sanat Eğitimi kapsamındaki Müze Eğitimi’nin tutum puanları açısından Özel Tevfik Fikret Okulları lehine anlamlı bir fark olduğu sonucuna ulaşmış, program içeriğinin daha olumlu tutumlara neden olduğu gözlenmiş ve yeni araştırmalara yönelik önerilerde bulunmuştur.

Uslu (2008) araştırmasında ilköğretim okullarında gerçekleştirilemeyen müze kaynaklı eğitim durumları için alternatif bir program olarak, ilköğretim ikinci kademe görsel sanatlar derslerinde müze eğitiminin etkileşimli (interaktif) ortamda sunulmasını konu olarak belirlemiş ve araştırma kapsamında, müzeler ve sanat galerileri okul dışı sanat eğitimi merkezleri olarak görülmelerine rağmen, çeşitli nedenlerle ilköğretim öğrencilerinin çoğunun müzelere gidemediği ya da müzelerden yeterince yararlanamadığı belirlenmiş ve müzeye dayalı konuları içeren müze eğitim CD’si ile ders yapmanın başarı ve bilgilerin kalıcılığında etkili olduğu görmüştür.

Demirci (2009), kültürel öğelerin öğretiminde müze gezilerinin yerinin ve öneminin tespit edilmesini amaçlayan araştırmasında öncelikle kültür, millî kültür, kültürel millî kimlik, kültür – eğitim ilişkisi, kültürel süreçler ve kültür öğeleri ile müze, müzenin işlevleri, müze çeşitleri, Türkiye’de müzecilik, müze eğitimi, müzede öğrenme ve müze gezileri kavramları ele alınarak incelenmiştir. Araştırma bulguları, sınıf öğretmenlerinin kültürel öğelerin öğretimini gerekli gördüklerini ve kültürel öğelerin öğretiminde müze gezilerinin önemli etkilerinin olacağını düşündüklerini, müze gezilerine genel olarak olumlu bakan sınıf öğretmenlerinin, uygulamada müze gezilerine pek fazla yer vermedikleri ortaya çıkmış ve bu durumun yasal işlemlerin çok uğraştırıcı olması, sorumluluğun fazlalığı, öğrencileri kontrol etmenin güçlüğü, ulaşımında problem yaşanması ve maddi problemlerle karşılaşılması gibi sebeplerden kaynaklandığı sonucuna ulaşılmıştır.

Koçak (2010), ilköğretim görsel sanatlar eğitimi dersindeki müze etkinliklerine yönelik öğrenci, öğretmen ve müze yetkililerinin görüşleri doğrultusunda, görsel sanatlar eğitimi

dersi ile müze içi etkinliklerin ilişkilendirilmesinin gerekliliğini amaçlamış; sonuç olarak müze yetkilileri öğrencilerin birçoğunun gezi öncesinde bilgilendirilmediklerini ve öğrencilerin müze kurallarına uymadıklarını aktarmışlardır. Öğrenci ve öğretmen görüşleri ile tutarlı olarak çoğu müzenin atölyesinin olmadığı için müze içi etkinliklere yeteri kadar yer verilemediği vurgulanmıştır.

Arı (2010), görsel sanatlar dersi öğrenme alanlarından olan “Müze Bilinci” öğrenme alanı etkinliklerinin gerçekleştirilmesine ilişkin sınıf öğretmenlerinin görüşlerinin alınmasını amaçlamıştır. Sonuç olarak, sınıf öğretmenlerinin “Müze Bilinci” kazandırmada çocukların tutum ve davranışlarının değişiklik gösterdiğinin farkında olmalarına rağmen kendilerini yeterli bulmadıkları ve profesyonel eğitime ihtiyaç duyduklarına; ancak zaman darlığı, kalabalık sınıf mevcudu, gidilecek yere ulaşım sürecinin zorluğu, müze personelinin çocuklara yaklaşım şekilleri, müzelerin yeterli tanıtım yapmamaları ve etkinlikler için uygun bir müzenin olmaması gibi nedenlerle sınıf dışı etkinlikleri tam olarak gerçekleştirilemediği sonucuna ulaşmıştır.

Filiz (2010), müze eğitimi ile yapılan sosyal bilgiler eğitiminin öğrenciler için ifade ettiği anlamı ortaya koymayı amaçlamış, müze ortamının şaşkınlık ve heyecan oluşturduğu için öğrenme konusunda merak duygusunu harekete geçirdiği, bu sebeple tarihi öğrenme konusunda motive edici olduğu; öğrenme konusunda güdülenmiş öğrencilerin bilişsel becerilerini etkin bir biçimde kullanmaya başladığı, öğrencilerin araştırma süreçleri içerisinde aktif bir rol edindikleri, Sosyal Bilgiler dersinin müze etkinlikleri ile öğrenmeyi eğlenceli ve keyifli hale getirdiği ve sosyal bilgiler dersine verdikleri değerin artmasına yardım ettiği gözlemlenmiştir.

Ekelik (2010), Sosyal Bilgiler dersi konularının öğretiminde düzenlenecek müze ile eğitim faaliyetlerinin programlanmasını amaçlayan hangi konuların öğretiminde hangi müzelerden müze ile eğitim faaliyetleri kapsamında yararlanılabileceği araştırmıştır. Ayrıca müzelerde yapılması gereken etkinlikler de planlamıştır. İlköğretim Sosyal Bilgiler dersi Öğretim Programı kapsamında, her sınıf kademesine ait birer tane (4, 5, 6 ve 7.) Ders Kitabı ve Öğretmen Kılavuz Kitabı incelenerek programda yer alan konuların içeriklerine uygun olarak, hangi müzelerde derslerin işlenebileceğini tablolar halinde vermiştir.

Zor (2010), “Anadolu Medeniyetleri Müzesi Yıllıklarındaki Müze Eğitimi Konuları Üzerine Bir Değerlendirme” başlıklı araştırması ile Anadolu Medeniyetleri Müzesi’nin Müze Eğitim Atölyeleri, Çocuk Şenlikleri ve Çocuk Olimpiyatları, çeşitli kurum ve

kuruluşlara verilen seminer, konferans, panel vb. etkinliklerle ilgili konuların ve yayınlarla ilgili açıklamaların müze kaynaklarından yıllıklarına ne oranda yansıtıldığı incelemiş, yıllıklarda müze eğitiminin ne kadar yer aldığı belirlenerek, biçimsel ve içeriksel olarak değerlendirilmiştir. Sonuç olarak; “Müze Eğitimi” konularında, sayfa sayısındaki artış ile müze eğitimiyle ilgili yıl geçtikçe yıllıklarda daha çok bilgi yer aldığı gözlemlenmiştir.

Demirboğa (2010), sanal müze ziyaretlerinin öğrencilerin duyuşsal ve bilişsel kazanımları üzerindeki etkilerini belirlemek amacıyla yapmış ve sonucunda, İlköğretim II. kademe 8. sınıf öğrencilerinin görüşlerine göre “Sanal Müze Ziyareti Etkinliği” Görsel Sanatlar dersine olumlu anlamda katkı sağladığı tespit edilmiş, Görsel Sanatlar dersinde müze eğitimi konusunun işlenişinde çağdaş bir yaklaşımla çağımızın gerektirdiği teknolojik imkânlardan yararlanılarak sanal müze ziyareti etkinliği ile müzeler eğitim hizmetinde daha aktif ve etkili olacağı. “Sanal Müze Ziyareti Etkinliği” ile dünyanın herhangi bir yerindeki kullanıcı evrensel kültür mirası olan müzeleri gezme fırsatı bulacağını söylemiştir.

Ermiş (2010), üç boyutlu sanal müze ziyareti etkinliğine dair İlköğretim ikinci Kademe 6. sınıf öğrencilerinin görüşlerinin belirlenmesini amaçlayan araştırmasının sonucunda, üç boyutlu sanal müze ziyaretinin uygulanmasının, Görsel Sanatlar Eğitimine katkı sağladığını, sanal müze ziyareti ile müzelerin eğitim işlevi daha geniş kitlelere ulaşacağını ve dünyanın herhangi bir yerindeki kullanıcıların müzelerin interaktif (etkileşimli) olarak gezme fırsatı bulacağını iletmiştir.

Salbacak (2011), müze eğitimi alanında bugüne kadar yapılmış ve literatür taraması sonucu ulaşılmış yüksek lisans ve doktora tezleri ile tezsiz yüksek lisans bitirme projelerinin belirlenen ölçütlere göre incelenmesini amaçlamıştır. Çalışmasında, söz konusu edilen akademik çalışmaların; yapıldığı yıllar, konuları, kullanılan veri toplama araçları ve araştırma modelleri, hedef grupları, ele alınan müzeler ve araştırmanın yapıldığı üniversiteler ile bağlı olduğu enstitü/anabilim dalları açısından değerlendirilmesini yapmıştır. Sonuç olarak, ilgili çalışmalarda adı geçen müzeler incelenmeli ve aradan geçen zamanda o önerilerin ne kadarının gerçekleştirildiği kaydedilerek değerlendirilmesi gerektiği, ön test ve son test kontrol gruplu deneysel desen modeli doktora tezleri yapılarak program ve proje tasarıları sınanmalı ve olumlu çıkanlar eğitim kurumlarına tanıtılmasını, yapılacak araştırmalarda ilköğretim öğrencilerinin yanı sıra, öncelikle okul

öncesi dönem çocukları olmak üzere farklı grupları da hedef alan araştırmalar planlanmalıdır.

Atalay (2011), İlköğretim birinci kademe 4. ve 5. sınıflar Görsel Sanatlar dersinde verilen müze eğitiminin, görsel sanatların kültürü oluşturtmasındaki etkilerini incelemiştir. Araştırma kapsamında müze eğitimi kapsamında gerçekleştirilen etkinlikler, hem 4. sınıf hem de 5. sınıf düzeyinde öğrencilerin başarılarını artırmış, müze eğitimi alan grupların başarılarındaki artış, almayanlara göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği tespit etmiştir. Öğrencilerin derse karşı tutumları deney ve kontrol gruplarında somut düzeyde bir fark oluşmadığını iletmektedir.

Akyürek (2011), İlköğretim 1. kademe 5. sınıf öğrencilerinde tarih ve kültür bilincinin hangi boyutlarda olduğunun; tarihi eser, müze gibi kavramlara ne kadar yakın olduklarının ve bu kavramlardan ne anladıklarının belirlenmesini amaçlamıştır. Araştırma sonunda ise, öğrencilerin yaşamış oldukları bu yeni tecrübe ile müze ve tarihi eser hakkında, bilgilerini ve görüşlerini genişlettikleri görülmüştür. Bu bulgular ışığında, tarih ve kültür bilincinin oluşturulmasına yönelik ileride yapılabilecek dikkat edilecek hususlar belirtilmiş öneriler sunulmuştur.

Çerkez (2011), İlköğretim 7. sınıf Sosyal Bilgiler dersi müze eğitimine dayalı öğretim uygulamalarının, öğrencilerin derse yönelik tutumlarına ve akademik başarılarına etkisini incelemeyi amaçlamış, araştırma sonucunda, sınıf içi öğrenme yaklaşımlarına göre Sosyal Bilgiler dersinde okul dışı müze eğitimine dayalı öğrenme uygulamalarının kullanılmasının, öğrencilerin derse yönelik tutumlarına, akademik başarılarına anlamlı bir etkisinin olduğu görülmüş ve Sosyal Bilgiler dersinde müze eğitimi öğretim uygulamalarının kullanılmasının sınıf içi diğer öğretim yöntemlerine göre başarıyı arttıran etkili bir yöntem olduğu söyler.

Egüz (2011), ilköğretim okullarında Sosyal Bilgiler dersi veren öğretmenlerin ve bu dersi alan öğrencilerin müzelerin Sosyal Bilgiler eğitiminde kullanılmasına ilişkin görüşlerini ve farkındalık düzeylerini belirlemeyi amaçlamış, araştırma sonucunda, Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nda yer alan müze ile müze eğitimi, sanal müzeler hakkında öğretmenlerin yeterli düzeyde bilgi sahibi olmadıkları ve Sosyal Bilgiler Dersinde sanal müze ziyaretlerini bilinçli olarak yaptırmadıkları da ayrıca araştırma kapsamında tespit edilmiştir. Müze ile eğitim kapsamında yapılan etkinliklerin değerlendirilmediği ve elde edilen bulgulara dayanarak ilköğretim programlarında müze ile eğitimi daha etkin hale

getirilmesine ve öğretmenlerin uygulamadaki zorluklarının giderilmesine yönelik önerilerde bulunmuştur.

Kısa (2012), Sosyal Bilgiler öğretiminde müze kullanımına ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşlerinin, öğretmenlerin müze gezisi düzenlemekte yaşadığı sıkıntıların ve öğrencilerin müze gezilerine katılmama nedenlerine ilişkin görüşlerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi amaçlamıştır. Araştırmanın sonucunda, kız öğrencilerinin müze gezilerinden beklentilerinin daha fazla olduğu ve 8. sınıf öğrencilerinin müze etkinliklerine daha az katıldıkları, yılda üç kez ve daha fazla müzeye giden öğrencilerin çoğunun, okul gezileriyle ya da öğretmenleriyle müzeleri ziyaret ettikleri ve müze rehberiyle yapılan gezilerin daha verimli geçtiği ve 11 yıl ve daha fazla kıdem yılına sahip öğretmenlerin müze gezilerine daha fazla önem verdikleri ve öğretmenlerin müze gezilerinde yaşadıkları en büyük problemin sınıf sayılarından kaynaklı kalabalık olması olduğunu aktarmıştır.

Ustaoglu (2012), İlköğretim 7. sınıf Sosyal Bilgiler dersi “Türk Tarihinde Yolculuk Ünitesinde sanal müze gezileri kullanılarak yapılan öğretimin öğrenci başarısına etkisini incelemek amaçlamıştır. Araştırma sonucuna göre; deney grubu ile kontrol grubu öğrencilerinin başarı oranlarında anlamlı bir fark olduğu, sanal müze gezilerinin 7. sınıf Sosyal Bilgiler dersi “Türk Tarihinde Yolculuk” ünitesi kapsamında deney grubu öğrencilerinin başarı artışında etkili olduğuna ulaşmıştır.

Yıldırım ve Tahiroğlu (2012), “Sanal Ortamda Gerçekleştirilen Müze Gezilerinin İlköğretim Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Tutumlarına Etkisi” adlı araştırmalarında ilköğretim 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersinde sanal ortamda gerçekleştirilen müze gezilerinin; öğrencilerin derse yönelik tutumları üzerindeki etkisini belirlemeyi amaçlamalardır. Araştırma sonucunda ise sanal müze gezileriyle desteklenen etkinliklerin, öğrencilerin sosyal bilgiler dersine ilişkin tutumlarını büyük bir oranda artırdığını ortaya koymuşlardır.

Peker (2014), Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının “Sanal Müze” kullanımına yönelik tutumlarının belirlenmesi amaçlamıştır. Araştırma sonucunda, öğretmen adayları Sosyal Bilgiler dersinde “Sanal Müze” kullanımının faydalı olacağını düşünmekte, bu nedenle üniversitelerde sanal müzelerin önemine dikkat çekilerek, sanal müze uygulamalarına yönelik çalışmalar yapılması müzelerin de bu konuya gereken önemi vererek hem müzeye gitme imkânı olmayan bireylere müzeleri gezme imkânı sağlamaları, hem de yapılacak

olan etkinliklerin ve sergilerin duyurularını yaparak daha çok kişinin müzeye gelmesini sağlamaları gerekmektedir.

Turgut (2015), araştırmasında sanal müze kullanımının hangi şartlarda uygulandığında daha verimli olduğunu belirlemeye çalışmış ve temel amaç olarak Sosyal Bilgiler Derslerinde, sanal müzelerin etkili bir eğitim aracı olarak görülmesini amaçlamıştır. Araştırma sonucunda, sanal müzelerden yararlanmak üzere hazırlanan etkinlik programının kazanımların aktarılmasında başarılı olduğu, öğrencilerin, kroki çizme, şiir yazma, drama, hamurdan nesne oluşturma, hikaye yazma ile sanal müze hazırlama gibi etkinlikleri ve grup çalışmalarını beğendikleri, dersler sırasında kendilerini müzede gibi hissettikleri, uygulanan etkinliklerin derslere dinamizm getirdiğini kendi sanal müzelerini hazırlayabilecekleri sonucuna ulaşmıştır.

Canlı (2016), araştırmasında ilkökul 4. sınıf öğrencilerinin, öğretmenlerinin ve velilerin sanal müze ile ilgili görüşlerini ortaya koymayı amaçlamıştır. Araştırma sonucunda, sınıf öğretmenlerinin, ilkökul 4. sınıf öğrencilerinin ve velilerin görüşlerine göre sanal müze ziyaretlerinin Görsel Sanatlar dersine olumlu anlamda katkı sağladığı tespit edilmiştir.

Aktaş (2017), araştırmasında Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin sanal müze kullanım düzeyini ve bu teknik konusunda sahip oldukları tutumları belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırma sonucunda: katılımcıların sanal müze kullanımına yönelik algılarının yüksek olduğu, cinsiyet değişkeni göz önüne alındığında kadınların ortalamasının, erkeklerin ortalamasından düşük olduğu görüldüğü ancak yapılan t-testi sonucunda kadınlar ve erkekler arasından anlamlı bir farkın olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Tsichritzis ve Gibbs (1991), “Virtual Museums and Virtual Realities” adlı çalışmalarında sanal müzelerin avantajlarına ve dezavantajlarına değinilmiştir. Sanal müzelerin avantajlarını, eserlere ekonomik ulaşmayı sağladığı, bedensel engeli olanlar için fizikî şartlardan dolayı sanal müzeleri daha kolay ziyaret edebilecekleri, sanal müzelerin eserler için de güvenli bir yöntem olduğu vurgulanmıştır.

Chadwick (1998) çalışmasında internet ortamlarının insanların bilgi edindikleri ve boş zamanlarını geçirdikleri yerler olduğunu, kişilerin ilgileri doğrultusunda sanal müzelerden öğrenme ihtiyaçlarını karşılayabileceklerini aktarmıştır. Araştırmanın sonucunda, sanal müzenin zaman geçirmek için ilgi çeken yerler olduğunu, müzelerin toplumla bütünleşebilmesi için sanal müzelere büyük görev düştüğünü, sanal müzelerin çalışma koşulları, ekonomik koşullar vs. nedeniyle müzelere gidemeyen herkesin istediği yerde ve

istediği zaman kolaylıkla yararlanabileceğini belirtmiştir. Bununla birlikte müzelerde kazanılan bazı davranışların sanal müzelerde de kazanılabileceğinin iletmiştir. (Chadwick'ten aktaran Bozdoğan, 2007)

Schweibenz (1998), “The Virtual Museum” : New Perspectives for museums to present objects and information using the internet as a knowledge base and communication system” isimli araştırmasında, bilgi teknolojileri ile müzeler arasındaki ilişkiyi anlatmıştır.

Schweibenz'e göre sanal müze, müzelere erişim, içerik ve destek ortamı olarak tanımlamaktadır. İnternet ile birlikte sanal müzeyi gezintilerini yapan sanal ziyaretçilerin gezileri etkileşimli bir diyalog haline getirdiğinden ve onlara, gerçek müze tecrübesi ile ilişkili tecrübesini kazandırdığını söylemektedir. Bilişim teknolojilerinin gelişmesi ile müzelerin sanal müzeler olarak büyük kitlelere ulaşabileceğinden bahsetmektedir.

Yaskovich (2007), “Designing Experience in Virtual Museum” (Sanal Müzede Tasarım Deneyimi) konulu teziyle halkın müzelere görsel müze web sitelerin gelişmesi daha kolay ulaşabileceğinden bahsetmektedir. Çalışma görsel sergiler ve bununla birlikte ziyaretçi düşünceleri arasındaki ilişkiyi tespit etmeyi amaçlamıştır. Araştırma sonucunda katılımcıların fiziksel ve görsel müze görüşleri görsel müzeleri ziyaret etme sıklıklarından etkilenmektedir (Yaskovich'ten aktaran Ermiş, 2010).

Yapılan çalışmalar incelendiğinde;

Yurtiçinde ve yurtdışında “Müze ve Müze Eğitimi” alanında yapılan çalışmaların bulunduğu görülmektedir. Ülkemizde müze eğitimi ile ilgili çalışmalardan ilham alınarak teknolojik gelişmeler ile birlikte hayatımıza giren bilişim teknolojilerinin de etkisiyle “Müze Eğitiminin” alt kavramı olarak “Sanal Müze” kavramı ortaya çıkmıştır. “Sanal Müze” ile ilgili yapılan çalışmaların teknolojik gelişmeler ile birlikte hızla arttığı görülmektedir. Bunun yanında “Sanal Müze” kavramı dünyada ve ülkemizde daha çok Müze Eğitimi, Müze Tasarımı, Görsel Sanatlar Eğitimi, Sosyal Bilgiler Eğitimi alanlarında yapıldıkları, Tarih Eğitimi alanında 2018 yılında nicel özellikli bir çalışmanın yapıldığı görülmektedir. Çalışmamıza başladığımız ve bitirdiğimiz süreç incelendiğinde Tarih Eğitimi alanında “Sanal Müze” etkinliklerinin kullanımı ile ilgili çalışma eksikliği olduğu için alanda oluşan boşluğu doldurmak amacıyla tez konusu belirlenerek çalışmalar yapılmıştır.

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde müze tanımı, Dünya’da ve Türkiye’de Müze Tarihi, Müzelerin Türleri, Müzelerin İşlevleri, Sanal Müze, Dünya’da ve Türkiye’de Sanal Müze, Sanal Müze Türleri ve Değerlendirme Yöntemleri ve Müze Eğitimi ve Sanal Müze kavramları üzerinde durulacaktır.

2.1.Müze Kavramı

2.1.1. Müze Tanımı

Türkçede günümüz itibariyle kullanılan “müze” kelimesi; Grekçe “mouseion” kelimesinden türetilmiş olup, Yunan mitolojisinde “Musa’lar (ilham perileri)” adı verilen tanrıçalara adanan tapınak ve Atina’da “Musa’lara ayrılan tepe” anlamına gelmektedir. Aynı kelime; İngilizce’de “museum”, Fransızca’da “Musée” ve Almanca’da “Museum” olarak kullanılmaktadır (Gerçek, 1999 s.1)

İnsanoğlu çeşitli sebeplerle nesneler biriktirmiştir kendini geliştirmek, yenilemek, değiştirmek istemiştir. Bunun yanı sıra geçmişini bilmek, geçmişinden beslenmek istediği içinde zamanla müzeler biriken nesnelerin yardımı ile doğmuş, gelişmiş özetle hayat bulmuşlardır.

Müze kavramı, Kültür Bakanlığının Müzeler İç Hizmetler Yönetmeliği'nin 4. Maddesinde, kültür varlıklarını tespit eden, ilmi metotlarla açığa çıkaran, inceleyen, değerlendiren, koruyan, tanıtan, sürekli ve geçici olarak sergileyen, halkın kültür ve tabiat varlıkları

konusundaki eğitimini, bedii zevkini yükselten, dünya görüşünü geliştirmede tesirli olan daimi kuruluş olarak tanımlanmıştır. (MEB, 2008. s.2)

Cumhuriyetin ilk Müzeler Müdürü Hamit Zübeyr Koşay müzeyi; sanat, ilim ve kültür eserlerini bir araya toplayıp, sergileyen ve umurun ziyaret ve istifadesine sunan bir kurum olarak tanımlamıştır. (Gerçek, 1999 s.10)

Müze; toplumun bilimsel ve kültürel geçmişini yansıtan ve geleceğini biçimleyecek öğeleri araştıran, toplayan, koruyan, sergileyen, belgeleyen, yaşatan ve yönlendiren yaygın bir eğitim kurumudur (Atagök, 1985, s.4).

Müzeler; insanın yaratıcı etkinlik ve edimlerinin ürünlerini ve doğanın ürünlerini toplayan, saklayan, koruyan, bunlar üzerinde bilimsel araştırmalar yapan ve değişik bakış açılarıyla sergileyen kurum ve ortamlardır” (San, 2001).

Müzeler sadece biriken nesnelerin sergilendiği bir alan değil insanın ürettiklerini ve doğanın ürünlerini toplayan koruyan saklayan bilimsel araştırmalar yapan kurumlardır.

“Uluslararası Müzeler Konseyi (The International Council of Museums – ICOM)” tarafından müzeler; toplum yararına kurulan iletişim, eğitim ve eğlence amaçlı insanlık ve çevresinin maddi ve manevi mirasını sergileyen ve herkese açık, koruma, araştırma, çalışma ve sergileme mekânı olarak kâr amacı gütmeyen kalıcı kurumlar olarak tanımlanmıştır (ICOM, 2019).

2.1.2 Dünya ve Türkiye’de Müzeler

Geçmişten günümüze kadar en önemli kültür yapıları olarak karşımızda duran müzeler, tarihe ve sanat eserlerine dayalı olarak kurulan müzeler ilk önceleri koleksiyon oluşturma merakı olarak karşımıza çıkmıştır.

İnsanlık tarihinde müze kavramı toplama ile başlayan, ruhban sınıfı ve özel sınıf, aile yada kişilerin topladıkları eşyalar ile başlayan koleksiyonculuk, daha sonra önemli eserlerin de toplandığı yerler olarak kullanılmaya başlanır.(Yaraş, 1994, s.19)

MÖ 12. Yy da Elam Kral’ı ganimet olarak aldığı eserleri tapınakta sergilediği, MÖ 9. Yy Asurluların eserleri bir odada sergilediğinden bahsederek dünyada müzecilik alanında ilk örnek olarak bahsetmektedir. (Atasoy, 1999, s.1)

Koleksiyonculukta en önemli özellik toplama ve biriktirme faaliyetidir. Eski dönemlerde sergileme faaliyetleri, dinsel eşyalar ve silahların sunusu şeklindedir. Özellikle dini ve siyasi merkezlerde “Thesaurus” isminde binalar inşa edilmekte ve eşyalar buralarda toplanmaktaydı. MÖ 5.yüzyılda Eski Yunan’da sadece estetik değeri olan eserlerin biriktirildiği bilinmektedir (Kocabaş, 1969, s.75).

Klasik çağda ortaya çıkan aristokrasi sınıfı ile sanata olan ilgi artmış ve Pers istilas ile Anadolu’da bulunan eserler Kıta Yunanistan’ına taşınmıştır. Üretimin artması ile insanların boş zaman kavramının ortaya çıkmasına neden olmuş, sosyal etkinliklere yönelmişler ve bu durum müzeciliği ortaya çıkarmıştır. Homeros’un kitabına adını verdiği “Mousalar” ortaya çıkmıştır. Mousa Yunanca akıl, düşünce, yaratıcılık kavramlarını içermektedir. Zamanla eğitimcilerin ve öğrencilerin toplandığı sanatsal mekanlar “Mouseion” olarak anılmaya başlanmıştır. MÖ 280’de Ptelomaios Stoter’in İskenderiye Sarayı’na kurduğu “Mouseion Kütüphanesi”, önemli bir kültür merkezi olarak karşımıza çıkmaktadır. Anadolu Roma çağında Orta Çağda Avrupa’ında eserler öncelikle kiliselerde toplanmaktadır. Toplanan eserlerin yer aldığı kiliselerin zamanla halk müzelerine dönüştüğü görülmektedir. Roma dönemlerinde mouseinların sayısı artmış, Bizans İmparatorluğunda yeni başkent ile birlikte dört bir yandan gelen heykellerle halka açık müze örnekleri olarak karşımıza çıkmaktadır. (Yaraş, 1994, s.19-21).

Rönesans ile birlikte Avrupa’da her alanda önemli değişimler olurken, koleksiyonculuk da bundan etkilenmiştir. Avrupalı pek çok önemli bilim adamı, sanatçı, kral ve soylu sınıfından insan; merak duygusunu gidermek, incelemeler yapmak ya da gücünün nerelere uzandığını göstermek amacıyla, ama temelinde yatan merak duygunun etkisiyle ilk defa dünyanın pek çok bölgesinden eserleri ülkelerine getirtmekteydiler (Buyurgan & Buyurgan 2007, s. 65).

Paolo Giovio’nun İlk defa müze kelimesini kullandığı bilinmektedir. Paolo Giovio, kendi yaptırdığı ve içine antik eserlerini koyduğu odayı müze olarak adlandırmıştır. Müze isminin de ilk defa resmi olarak kullanılması açısından önemlidir ama kurumsal değildir. 1550’lerde coğrafi keşifler ve bunun sonucunda uzak ülkelerden getirilen her türlü nesne küçük odalarda sergilenmekteydi. Bu odalar koleksiyonculunda gerçek anlamda çeşitlendiği ilk yerler olarak görülmektedir. (Madran, 1999, s. 3-4)

Onur (2012) odaları “Nadir Eser Kabinleri” kavramı ile koleksiyonların konulduğu odayı tanımlamıştır. Ayrıca bu küçük mekânlar belirli bir zümrenin gezebildiği, teşhir ve koleksiyon işlevleri ile ilk müze örneklerinden sayılmaktadır.(s. 165)

Londrada ilk halk müzesi John Tradescant’ın dünya gezilerinden topladığı eserlerle “Tradescant Arkı” ismi ile oluşturulmuştur. Koleksiyon 1679 yılında Oxford Üniversitesine verilerek ilk defa müze amaçlı bina inşa edilmiştir. (Onur, 2012, s.165)

Kıta Avrupa’da ilk olarak genel müze oluşturma düşüncesi 18.yüzyıl ortalarında görülmektedir. İlk müzenin oluşturulması Fransa’da sarayda bulunan eserlerin halk tarafından izlenebileceği düşüncesiyle ortaya çıkmıştır. Fransız İhtilalinden sonra Paris’teki Louvre Sarayı’nda 16. Lui’nin Sarayı’nda ve diğer kral saraylarında bulunan koleksiyonlar ve sanat eserleri bir araya getirilip sergilenmesi ile ilk örneklerini vermiştir.(Buyurgan, 2007, s.81) Bununla birlikte Paris’te 1750 yılında bilinen ilk resmi müze olan “Lüksemburg Müzesi” kurulur. (Çal, 2009, s.316). 1792 yılında Fransa’da eski krallık saraylarında haşk müzesi açılması kararlaştırılır ve Louvre Sarayı müze haline getirilir (Hooper-Greenhill, 1999, s. 199).

19. yüzyıl ile birlikte müzeler kurumsal kimlik kazanmıştır. Dönem içerisinde müze sayıları artış göstermiş kuruluşlarında sanat disiplinlerinin göz önünde bulundurarak gelişme göstermişlerdir. (Akyürek, 2011, s.37).

Osmanlı öncesi Türk Devletlerinde savaştan ele geçirilen veya hediye edilen eserler Anadolu Selçuklu Devleti başkentinde sarayda ve Konya Kalesi surlarında kullanmaları olarak görülebilir (Çal, 2009, s.317). Osmanlı Devletinde eski eserlerin muhafazası, koleksiyonculuk alanında önemli gelişmelerin yaşandığı dönem olarak, “Fatih Sultan Mehmet Dönemi” gösterilmektedir. (Pasinli, 1996, s.197) Yavuz Sultan Selim’in yaptığı Doğu Seferleri’nden elde ettiği Kutsal Emanetler Osmanlı Devleti’nin koleksiyonunun genişlemesine yol açmış ve Topkapı Sarayında muhafaza edilmiştir. Türk genel müze düşüncesinin ilk mimarı olan Damat Ahmet Fethi Paşa, batıda geçirdiği zaman içerisinde sanat, kültür ve eski eserlere ilgisi ve bilgisini artırarak kendisini geliştirmiş ve müze oluşturma düşüncesine sahip olmuştur. Bu düşüncesini ilk Türk müze nüvesi olan Aya İrini’yi askeri alet ve arkeolojik eserlerle birlikte hayata geçirmiştir. Osmanlı Devleti’nde müzecilik, Tanzimat Döneminde başladı ve 1869 yılında Aya İrini ad değiştirerek Müze – i Hümayun (İmparatorluk Müzesi) adını alarak ilk Osmanlı Müzesi olmuştur. (Gerçek, 1999, s.81-86)

Osmanlı Devletinde eski eserlerin korunması ve yurtdışına çıkmasının engellemek amacıyla “Asar-i Atika Nizamnamesi”(1869) çıkarılmıştır. Nizamname ile eski eserler devlet malı olarak kabul edilmiştir. (Kocabaş, 1969, s.75).

Osman Hamdi Bey Türk müzeciliği ile ilgili 1881 yılında Türk müze müdürü olması ile birlikte yeni dönemi başlatmış ve Müze-i Hümayun’u çağdaş bir yapıya kavuşturarak Avrupa’dan gördüğü tecrübe ile müze ve müzecilik alına çok büyük katkılar sağlamıştır. Osmanlı Devletinde Müze-i Hümayun adına başlattığı kazılar ile Türk Arkeolojisi’nin önünü açarak, Lübnan Sayda yaptığı kazılarda çıkardığı Krallar Mezarı ile müze koleksiyonlarının gelişmesini sağlar ve dünyaya duyurmayı başarır. (Gerçek, 1999, s.116-117)

Osmanlı Devleti’nin son yıllarında “Asar-i Atika Nizamnamesinde” çeşitli değişiklikler yapılarak varlığını devam ettirmiş, Kurtuluş Savaşı’nın yapıldığı yıllarda Maarif Vekâletine bağlı Asar-i Atika Müdürlüğü kurularak bugünkü Kültür Müdürlüklerinin temelini oluşturmuştur. Cumhuriyetin ilk yıllarında 1924 yılında Topkapı Sarayı’nın restorasyonu sağlanarak ziyarete açılmıştır. 1927 yılında Konya Mevlana Dergâhı ve Türbesinin müze haline getirilmesi, 1928 yılında Etnografya Müze binasının tamamlanması; Adana, Afyon, Antalya, Bergama, Bursa, Edirne, İzmir, Kayseri gibi büyük illerde yeni müzeler kurulması ve mevcut müzelerin iyileştirilmesi, 1934 yılında Bakanlar Kurulu Kararı ile Ayasofya yılında müze olması, Türk Tarih Kurumu ve Ankara Dil ve Tarih – Coğrafya Fakültesi’nin açılması ile birlikte müzeler için gerekli olan uzman personelin yetiştirilmesi ile birlikte Türk müzeciliği bilimsel bir yola girer. (Önder, 1999, s.14)

Gelişen tarih bilinci ve tarih kültürü ile müzeler sadece devlet eliyle yahut kurumlarca kurulan yerler olmaktan çıkmıştır. İnsanların kendi amaç ilgi ve merakları doğrultusunda biriktirdikleri parçalar, eserler ile yeni müze ya da müze bölümleri oluşturulmaya başlanmıştır. Bu durumlar bir arada düşünüldüğünde müzelerin bulundukları çevrenin geçmişine ışık, geleceklerine fener olduklarını söylemek doğru olacaktır. Ayrıca bu gibi durumlar neticesinde yerel tarihinin incelenmesi, geliştirilmesi ve öğretilmesine de destek verilmiş olunur. İnsanların geçmiş zaman ve geçmiş nesillerle ilgili meraklarını giderebilen müzeler için sadece bu sebep, varlıklarını korumaları ve geliştirmeleri için yeterli değildir. Yani eserlerin sergilenmesinden fazlası da olmalı ki müzeler içi nesne dolu binalar olarak görülmemeli. Bu yüzden koleksiyonları sanatsal yönleriyle de insanlara öğretmelidirler

En nihayetinde müzeler insanlığa bilgi ve bilinç edindirmek eğitimlerine katkı sağlamak; duyarlılık, kültür ve heves aşılama niyetiyle maddi ve somut karşılık beklemezsiniz, kültürel mozaik ve tarihsel dokuya katkı sağlayan, inceleyen, araştıran ve gelecek kuşaklara aktaran bilim yuvalarıdır.

2.1.2. Müze Türleri

Müze fikri tarihin insanlığın ilk zamanlarına kadar uzansa da halk ve toplumda meydana gelen değişim ve gelişmelere göre müzeler kendilerini güncellemiş ve farklılaşmışlardır. Bu bağlamda da içeriklerine ve özelliklerine göre pek çok sınıflandırma yapılabilmektedir.

Abacı (1996) müzeleri, içerik ve niteliklerine göre;

- Sanat Tarihi Müzeleri;
- Sanat Müzeleri;
- Tarih Müzeleri;
- Bilim Müzeleri;
- Diğer Müzeler olarak sınıflandırmıştır. (s.8)

Madran (1999), ICOM'un 1995 yılında yapılan genel kurulunda çağdaş anlamda müze tanımı yeniden düzenlenmiş ve gruplandırılmıştır. Bunlar;

- Bağlı olduğu idari birime göre,
- Bölgesel özelliğine göre,
- Hizmet ettikleri bölgeye göre,
- İşlevsel yapısına göre,
- Koleksiyon çeşidine göre gruplanmıştır.(s.7)

Buyurgan ve Mercin (2005), Madran (1999)'a ilave olarak,

İşlevlerine göre farklı müzeleri sınıflandırmasını ekleyerek müze türlerini çeşitlendirmişlerdir.(s. 32)

Madran'a Göre Müze Türleri

- Koleksiyonlarına Göre Müzeler

Genel müzeleri, tarih müzeleri, sanat müzeleri, arkeoloji müzeleri, etnografya müzeleri, doğa tarihi müzeleri, jeoloji müzeleri, bilim müzeleri ve endüstri müzeleri bu kapsamda değerlendirilmektedir.(Buyurgan ve Mercin, 2005, s. 32)

- Bağlı Olduğu İdari Birime Göre Müzeler

Devlet müzeleri, yerel yönetim müzeleri, üniversite müzeleri, askeri müzeler, bağımsız ya da özel müzeler ve ticari kuruluş müzeleri bu kapsamda değerlendirilmektedir.(Madran, 1999, s.8)

- Hizmet Alanlarına Göre Müzeler

Ulusal müzeler, bölgesel müzeler, halk müzeleri ve toplum müzeler bu kapsamda değerlendirilmektedir.(Madran, 1999, s.8)

- Hitap Ettikleri Kitleye Göre Müzeler

Eğitici müzeler, uzmanlaşmış müzeler ve genel toplum müzeleri bu kapsamda değerlendirilmektedir.(Madran, 1999, s.8)

- Koleksiyonlarını Sergileme Yöntemlerine Göre

Geleneksel müzeler, açık hava müzeleri ve anıt müzeler bu kapsamda değerlendirilmektedir. (Madran, 1999, s.8)

- İşlevlerine Göre Farklı Müzeler

Tek kişilik müzeler, devrim müzeleri ve sanal müzeler bu kapsamda değerlendirilmektedir. (Buyurgan ve Mercin, 2005, s. 51)

2.1.3. Müzelerin İşlevleri

Değişen dünya düzeni ile birlikte günümüzde hiçbir şey olduğu gibi kalmamakta, olumlu ya da olumsuz bir dönüşüme maruz kalmaktadır. Müzelere olan bakış açısı da olumlu bir dönüşüm geçirerek sınırlı görevler içinde kalmıştır. Müzelerin çeşitliliğinin artması görevlerinin de müzeleri kategorize etmenin de yollarını artırmıştır. Fakat sınıflandırılması her ne olursa olsun temelde müzelerin görevi toplama (elde etme), belgeleme, sahip çıkma, bakımını ve onarımı yapıp sergilemedir.

2.1.3.1. Müzelerin Toplama İşlevi

Müzeler yalnız tarihî objeleri korumak, sergilemek gayesine hizmet etmezler. Sanatsal, kültürel, ontolojik, arkeolojik geçmiş barındıran aslen geçmiş ve gelecek arasında bağ kurdurabilecek minvalde olan nesneleri toplarlar. Bu toplama işlemini yaparken müze çeşitleri içerisinde yer aldığı kategoriye uygun prosedürü izleyerek yaparlar. “Müzelerin toplama işlevlerini; satın alma, kazılar sonucu elde etme, bağış yapma (hibe) ve değiş – tokuş yoluyla yerine getirmektedirler” (Abacı, 1996, s.11).

2.1.3.2. Müzelerin Belgeleme (Arşivleme) İşlevi

Müzelerin kütüphanelerde kullanılan sisteme benzer bir sistemleri olmak zorundadır. Aksi halde hangi objenin hangi koleksiyona ait olduğu, ne zaman, ne şartlarda elde edildiği gibi bilgileri içeren bir tür kimliği olup kayıt altına alınmalıdır.

Oluşturulan koleksiyon eserlerinin kayıtlarının detaylı tutulması yani fotoğraflanması, bilgilere geniş yer verilmesi, eserin ömrünü uzatarak bakım, onarım, temizlik işlemleri için yöntem, teknik ve zaman belirlenmesini sağlayacağı gibi eserin daha kalıcı olmasını ve işlevsel kullanımını da beraberinde getirir (Buyurgan ve Mercin, 2005, s.56).

2.1.3.3. Müzelerin Koruma, Bakım ve Onarım İşlevi

Müzelerin eserler üzerindeki sorumluluklarından en zorunun koruma işlevi olduğu söylenebilir. Çünkü eserlerin hem dış etkenlerden hem de doğal sebeplerden bozulması, yıpranma görülmektedir. Eserin yok olması tehlikesine karşın her bir eser için özel koruma yöntemleri kullanılabilir. Birlikte ve eserler müzelerin eğitim fonksiyonuyla sadece eserler yoluyla bilgi aktarma değil, bireylere koruma ve muhafaza bilincini kazandırması bakımından da önemli bir kurumdur (Buyurgan ve Buyurgan , 2007, s.75).

2.1.3.4. Müzelerin Sergileme İşlevi

Müzelerin sergileme işlevi müzelerin eserleri koruma sorumluluğu kadar elzem bir diğer görevi de sergilemedir. Çünkü insanların koleksiyonla ve eserle karşılaştığı kısmı oluşturur. Bu noktada mağaza vitrini gibi çok yönlü olmayı gerektirecek bir strateji izlenmelidir. İnsanları hem bilgilendirecek hem eserlere karşı ilgi uyandıracak hem de duygusal olarak haz verecek şekilde düzenlenmelidir ki anlam ifade etmeyen teknikler

neticesinde doğan sunumlar gibi amacına hizmet edemeyen bir konuma gelinmesin (Abacı, 1996, s.14-15).

2.1.3.5. Müzelerin Eğitim İşlevi

Günümüzde müzeler çok yönlü oldukları için işlevleri ve sorumlulukları da artış göstermiştir. Bu sorumluluklardan biride iletişim aracı olmalarıdır. Çünkü müzeye ilgi çeken müze ve müze eserlerinin tanıtımını doğru zamanlı, geniş çaplı yapabilen, ziyaretçilerin ihtiyaçlarını keşfeden ve entelektüel manada ihtiyaçlarını gideren faaliyetleri içermelidir.

Toplumu aydınlatmak görevinin bilincine varan müzecilik anlayışı, varlığını sürdürebilmek için çağın gereksinimlerine ayak uydurmak zorunda kalmıştır. Eğitim anlayışıyla paralellik gösteren bu değişim neticesinde, müzeler koleksiyonlarıyla; insanların ilgilerini çekmek, beğeni ve kültür düzeylerini yükseltmek ve aynı zamanda geçmiş kültürler ile günümüz kültürleri arasında sentez yapabilme yetisini kazandırmayı amaç edinir. Müzeler; eskiden var olan sorumlulukları yanında, günümüzde önemli bir misyon olan eğitim rolünü de üstlenmişlerdir. Çağımızın müzelerine eğitsel ve kültürel görevler yüklenmektedir (Abacı, 1996, s.15-17).

Şahan'a göre müzeler bir şeyler öğretmeli, kişinin yaratıcılığını güçlendirmeye ve geliştirmeye yönelmeli, kişiyi topluma hazırlamalı ve aynı zamanda boş zamanlarla ilgili faaliyetlerle birleştirilmelidir (2005).

2.2.Sanal Müzeler

2.2.1. Sanal Müze

İnternet ve bilgisayar kullanımı 90'lı yıllarda hayatımıza girmiş fakat 2000'li yıllarda en popüler noktasına ulaşmıştır. Tüm dünyadaki teknolojik ve endüstriyel değişim ile de internet ve bilgisayar gibi teknolojiler eğitim sistemimize dâhil olmuştur (Tepecik, 2008, s.23).

Bu gelişmelerin kaydı ile kültürel miras ürünlerine erişmek kolay hale geldiği gibi ürünleri teşhir etmek, reklamını yapma, insanlığın ortak kullanımına sunma durumları da ivme

kazanmıştır. Bu doğrultuda internet teknolojisinin hızlanması ve insanların merakı ile sanal müzeler doğmuş ve yaygınlaşmıştır.

Bozkuş (2014) sanal müzeyi, çoklu medya aygıtlarının ve bilgisayar teknolojileri kullanılarak gerçekte somut olanın internet ortamında oluşan bir simülasyonu olarak tanımlamıştır (s. 333).

Schweibenz (1998) sanal müzeyi, dijital olarak kaydedilen görüntülerin, ses dosyalarının, metin belgelerinin ve elektronik medya aracılığıyla erişilen tarihi, bilimsel veya kültürel ilginin diğer verilerinin toplanması. Olarak tanımlamıştır. Müzelerden farklı tarafı olarak, gerçek nesneleri barındırmadığından müze gibi kurumsal olmadığı söyler (s. 3).

Görüntü aktarma teknikleri ve internet teknolojisi sayesinde gerçek müzeler sanal ortama taşınmış böylece kilometreler aşılmadan; sınıftan, evden, ofisten hatta sokağın başından dünyanın diğer ucuna erişerek müzeler gezilebilir olmuştur. Fakat önem arz eden bir nokta var ki sanal müze olarak değerlendirilebilmesi için tüm eserlerin sanal ortama nakledilmesi; öğretmenler, öğrenciler ve uzmanlar için özel sayfa sekmelerinin açılması gerekir. Bu teknik ve donanım sayesinde eserlere ve yazılı kaynaklara erişilir, etkileşim kurulabilir (Tepecik, 2008, s.235).

Teknoloji çağının nimetlerinden yararlanmak elbette ki bilgisayar kanalı ile gerçekleşebilir. Öğrencilerin öğrenmelerinin zevkli ve kalıcı izli olması için düzenli ve programlı müze gezileri yapmak gerekir. Ancak bu mümkün olamıyorsa sanal müze gezileri ile bu eksik kapatılmaya çalışılmalıdır.

Günümüzde hızla gelişen internet ortamında yerini alan sanal müze; kendini geliştirirken ve yenilerken aynı zamanda, eğitim yolu ile de ileriye dönük, sanata duyarlı ziyaretçilerini ve müşterilerini yetiştirecek ve dünya insanların birbirlerini daha iyi anlaması ve kültürel ön yargılardan arındırmaya yardımcı olacaktır (Tepecik,2008, s.236).

2.2.2. Sanal Müzelerin Tarihi Gelişimi

2.2.2.1. Dünyada ve Türkiye’de Sanal Müze Tarihi

Sanal müzenin ilk uygulamaları teknolojik gelişmelerle gerçekleşmiş olsa da; sanal müze kavramının temellerinin, 20. yüzyılın ilk yarısında Walter Benjamin ve André Malraux

arasındaki “sanat eserinin aurası” problematiği üzerine yapılan bir tartışma sonucunda atıldığı ifade edilmektedir (Buyurgan ve Mercin, 2005, s.54-56).

İnternet ve bilgisayar teknolojilerinin müzecilik alanına entegrasyonu ile müzelerin sundukları hizmetlerin çeşitliliği artmış ve hizmet tanımları yeniden yapılandırılmıştır. Müzeler bina ile sınırlı olmaktan çıkarak interaktif hale gelince toplumla iletişim alanı genişlemiş daha geniş kitlelerce tanınır, ziyaret edilir, olmuştur. Bununla birlikte kitlelerin ilgi ve beklentileri de değişmiştir. Dolayısıyla internet kullanımı müzeler için bir tür tanıtım kartı görevi görür hale gelmiştir. İletişim teknolojilerinin kullanımı, müze koleksiyonlarının içeriğini de değiştirmiştir. Çünkü müzelerin sadece fiziksel objelerden oluştuğu yönündeki inanç kırılmıştır. Böylece sanal müze fikri de doğmuştur.

Shaw (1991), tarafından geliştirilen “Virtual Museum Projesi” nin (sanal müze) bu alanda yapılan ilk denemelerdendir, projede sergi alanının tam çoğaltılması, dairesel, motorlu bir platform üzerine yerleştirilen monitör ile gerçekleştirilmiştir. Sanal müze 5 odadan oluşmaktadır. İlk oda gerçek oda formunda diğer odalara geçişi sağlamaktadır. Sanal mekanları birleştirerek, sergi objeleri ve odalarını bilgisayar ortamında üç boyutlu olarak tasarlamış ve sanal müze olarak kullanmıştır. Sanal müze alanında bilgisayar ile birlikte kullanılan ilk örneklerdendir (s. 1).

New York’taki Modern Sanat Müzesi Greg Van Alstyne tarafından 1998 yılında kurularak en iyi çevrimiçi ödülü almıştır. İskoçya Glasgow ’daki Jim Devine tarafından Hunterian Museum web sitesi oluşturma noktasında öncülerden olmakla birlikte Ray Welland ile yazdığı makalesinde bu konudan bahsetmektedir. Kaliforniya’daki Los Angeles Tabiat Tarihi Müzesi’nden Jim Angus tarafından kurulan sanal müze alanında iyi örneklerden sayılmaktadır. Uruguay’da Sanal Sanat Müzesi MUVA, El Pais ülkenin ilk sanal müzesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Singapur da Lin Hsin Hsin çevrimiçi sanat müzesini bu alanda yapılan örneklerdendir. Eduardo Londono Bogota Altın Müzesi ile Kolombiya da web üzerinden deneyim sunan sanal müze örneklerindendir. Birleşik Krallık’ta bu tür bir girişime yeni bir örnek 24 Saat Müzesi’dir (Bowen, 2000, s.6).

Günümüzde görsel rehberlik amaçlı oluşturulan el kitapçıkları, broşürler, multimedya araçları ile insanlar İstedikleri kadar bilgi edinebiliyorlar. Fakat modern müze anlayışına erişmeden önce aynı etiketler, kimlik kartları okunur ve benzer nesneler görülürdü. Ancak sanal müzelerde kişisel koleksiyon dahi oluşturulabilececek düzeye hale gelindi.

Bazı müzeler sanal ziyaretçilerine, sayısal koleksiyonları içinden istediklerini seçip müze web sayfası içinde kaydetme ve kendi bireysel koleksiyonlarını oluşturma olanağı da sunmaktadırlar (Keene, 1998, s. 96).

Türkiye'de sanal müze düşüncesi 1990'lı yılların ortasında teknolojik gelişmelere ve çağa uyum sağlayamaması gibi nedenlerden dolayı hayata geçirilmesi zor bir alan olarak görülmüyordu. Aynı yıllarda devletin yönetiminde olan İstanbul Arkeoloji Müzesi, Anadolu Medeniyetler Müzesi, İstanbul ve Ankara Resim Heykel Müzeleri ve Ankara Etnografya Müzesi gibi Türkiye'nin önemli tarih ve sanat müzelerinin yeni teknolojiyi sahip oldukları alt yapı imkânlarıyla kullanmaları ise oldukça zordu ve özel sektörün müze alanında girişimleri yok denecek kadar azdı (Atagök ve Özcan 2001, s.44).

Türkiye'deki ilk sanal müze çabaları, 1990'da Topkapı Sarayı'ndaki bazı koleksiyonların sanal ortama taşınma girişimleri ile başlamıştır. "Topkapı Sarayı Projesi" olarak bilinen bu projedeki sponsor ve teknolojik desteği bulunamadığından sınırlı olarak CD ortamında kalmıştır (Bingöl, 2008, s. 20).

1996 yılında, sanat çalışmaları internet ortamına ilk defa, Sakıp Sabancı'ya ait olan "Sabancı Resimleri ve Heykel Koleksiyonu" adı altında aktarılmıştır. Ayrıca 1997 yılında Rahmi Koç ve Sadberk Hanım tarafından oluşturulan iki müze bu süreci izlemiştir (Atagök ve Özcan, 2001, s.44).

Yıldız Teknik Üniversitesi Müze Çalışmaları Bölümü tarafından 1998 yılında Topkapı Sarayındaki Harem Odaları ile Dolmabahçe Sarayındaki Atatürk'ün odasını görünür hale getirme çalışmaları yapmışlardır (Atagök ve Özcan, 2001, s. 44).

Ülkemizin sanal müzesi ismini ilk defa kullanan Eczacıbaşı Sanal Müzesi 1998 yılında çalışmalara başlanarak 1999 Ekim ayında sürekli yenilenen "İlk Sanal Müze" olarak kullanıma başlanmıştır. Eczacıbaşı Sanal Müzesi kapsamlı içeriğe sahip sanal müzeler arasında yer almaktadır (Gürel, 2008, s. 222).

2.2.3. Sanal Müze Türleri ve Değerlendirme Yöntemleri

2.2.3.1. Sanal Müze Türleri

Schweibenz (2004) sanal müzeleri 4 başlıktan gruplandırmıştır.

2.2.3.1.1. Broşür Müze

Müze hakkında tanıtım, bilgilendirme ve iletişim bilgisi v.b. bilgileri potansiyel ziyaretçilere bilgilendirme sağlayan internet uygulamalarıdır.

2.2.3.1.2. İçeriksel Müze

Sanal ziyaretçilere koleksiyonları çevrimiçi sunan, koleksiyondaki nesneleri keşfetmesini amaçlayan sanal müze uygulamalarıdır. İçeriğinde didaktik bilgi olmamakla birlikte müze koleksiyonunun detaylı tasviri görülür.

2.2.3.1.3. Öğretici Müze

Sanal ziyaretçilerin yaş, bilgi birikimleri ve yaşantılarına göre içerik sunan uygulamalardır. Ziyaretçilere didaktik bilgi sunar. Öğretici müzenin amacı, sanal ziyaretçinin siteye geri gelmesini ve kişisel bir ilişki kurmasını sağlamaktır.

2.2.3.1.4. Sanal Müze

Öğrenme müzesinden bir sonraki adımı sadece kurumun koleksiyonu hakkında bilgi vermek değil, başkalarının dijital koleksiyonlarına da bağlantı sağlamaktır. Bu şekilde, gerçek dünyada benzerleri olmayan dijital koleksiyonlar yaratılır (s. 3).

2.2.3.2. Sanal Müze Değerlendirme Yöntemleri

Çolak (2006), sanal müzelerin uygulamalarının değerlendirmelerinin Formal ve İnformel Değerlendirme olarak iki başlık olarak değerlendirilmesi önerilmektedir.

2.2.3.2.1. Formal Değerlendirme

- Kurumsal Bilgilerin Değerlendirilmesi
- Koleksiyon ile İlgili Başlıklar
- Sanal Dolaşımın Sunum Özelliği

2.2.3.2.2.İnformal Değerlendirme

- Öğrenebilirlik
- Etkili Ulaşabilme
- Sunumun Tutarlılığı (s. 294).

2.3. Müze Eğitimi ve Sanal Müze

Müzeler insanoğlunun kültürel, sosyal, ekonomik ve bilimsel geçmişini yansıtan geleceğe köprüler inşa eden; ürünleri sorumlulukları nezdinde araştıran, toplayan, koruyan, sergileyen, yaşatan, değer veren eğitim kurumlarıdır. Yalnız bir bina ya da koleksiyonlar sandığı değildir. Giriş sınavı ve sınırlılıkları olmayan birer üniversite; ailelerin, her yaştan her kültürden insanların bir arada eğlenerek öğrenebileceği kültür yuvalarıdır (Erdoğan, 2003, s.3).

Son yüzyılda yaşanan buhranlı ve çalkantılı süreçler insanların hemen her alanda her şeyi sorgulayıp irdeledikleri için müzelerin işlevselliği amacıyla neler yapılabileceği, sabit yapısından sıyrıp çok amaçlılığına uygun değişimlere ayak uydurabilecek hale getirilmeye çalışılmıştır (Atasoy, 1998, s.39).

Müzelerin temel işlevlerinden biriside eğitim işlevidir. Müzede sunulan koleksiyon ya da objeler ile ziyaretçiler arasında çeşitli eğitim yöntemleri kullanarak bu objelerin anlamı, içeriği ve kullanım alanları hakkında bilgi vermek suretiyle ilişki kurmalarını sağlamaktır (Riedler, 2016, s.62). Okulların zaman olarak sınırlı kalması, eğitim ve öğretim arasındaki temel farkı ortaya çıkararak eğitimin belli bir zamanla sınırlı kalmaksızın yaşam boyu devam ediyor olmasını sağlaması; günümüz eğitim sistemi üzerinde önemli etkilere sahiptir. Günümüzde tarihsel mekânlar ve unsurlar öğrenim araçları olarak değerli görülmektedir (Pinto, 2007). Müzelerin halk tarafından benimsenmesi için öğretmenlere büyük iş düşmektedir. Ayrıca müzelerin tanıtılmasında, müzelere izleyici kazandırmak ve mesajlarını topluma ulaştırmak için eğitim – öğretim etkinlikleri de önemli rol oynamaktadır.

Kitlelerin değişen eğitim sistem ve düşüncelerine göre müzeler üzerinde de sisteme uygun değişiklikler yapılmaktadır. Bu değişimle birlikte müzeler; artık edilgen bir kurum

kimliğinden çıkarak, aktif ve toplumun eğitimi için sorumluluk alan ve sorumluluğu yaptığı etkinliklerle kanıtlayan kurumlar olmuşlardır (Abacı, 1996, s. 5).

Çağımızda müze sayılarının hızla artması klasik müzecilik anlayışını çağdaş müzecilik anlayışına bırakmıştır. Çağdaş müzecilik anlayışının bir parçası haline gelmiştir. Topluma zaman ve mekân boyutunu, tarih ve coğrafya bilincini kazandırarak arasındaki bağı canlı tutmak amacını gütmektedir. Müze eğitiminin müzecilik boyutunun yanında kesiştiği sosyal ve disiplin boyutları da mevcuttur.

Temelde müze eğitimi hayatın dışında tutulmadan, müzeler ile eğitim evreni bütünleştirilerek bireyin aktif olduğu ve gelecek günleri aydınlatacak özellikte olmalıdır. Gelişmiş ülkelerde müzeler, temel eğitim kurumları olarak kabul görmüştür. Açık hava müzeleri, tarihî evler, hayvanat bahçeleri eğitim amaçlı materyaller çeşitliliği sağlar ve sergilerler (Akmehmet, 2008, s. 195-207).

Kavramları zihinde oturtma her ne kadar yaş grubuna ve önceki öğrenmelere bağlı olsa da; öğrenmenin en önemli parçasını oluşturan bu durum duygular ve tecrübeler ile geliştirilmelidir. Örneğin; Tarih öğretmeninin sınıfta saatlerce medeniyetlerin kronolojik sırasını anlatmasından ziyade, öğrencileri yakınındaki bir medeniyetler müzesine götürmesi daha yararlı olacaktır. Böylelikle öğrenciler medeniyetlerin geçmişten günümüze kullanım alanlarını görüp, birinci elden kaynaklarla konunun önem ve içeriğini kavramış olacaklardır (Safran, 2006).

Tarih öğretiminin faydalanacağı kaynakların başında, yaşadığımız çevrede bulunan yakın ve uzak geçmişe ait eserler ve geçmiş dönemlerden günümüze ulaşmış olan kıyafetler, aletler, yapılar, gelenekler, efsaneler vb. gelir. Bu vasıtalar doğrudan doğruya inceleme imkânı vermelerinden dolayı büyük bir öneme sahiptir. Şüphesiz okulun bulunduğu yörede incelenebilecek birçok tarihi eser ve kalıntılar bulunmaktadır. Bunlar; camiler, medreseler, mezarlar, eski okullar, kütüphaneler, imaretler, şifahaneler, kervansaraylar, hanlar, hamamlar, su kemerleri, çeşmeler, kapalı çarşılar, kuleler, köprüler, surlar, kaleler, saraylar, kitabeler, müzede bulunan eşya, her nevi buluntular gibi tarihi değeri bulunan ve tarih öğretimi için değerli kaynaklardır.(Işık, 2008. s. 293-294)

Bununla birlikte müzeler yaratıcılığın, empatinin, estetik duyguların, kalıcı ve somut öğrenmelerin gerçekleşeceği mekânlar olacaktır. Sonuçta ezbere dayalı eğitimden, yaparak yaşayarak öğrenme düzenine geçirilmeye çalışılan yeni sistemde öğrencilerin hayal gücünü geliştirmeleri; yapıcı, yansıtıcı, eleştirel, çok yönlü düşünme gibi beceriler edinmeleri beklenir. Bu nitelikleri edinen öğrenci yaşam boyu aktif, üretken olacaktır (Bozdoğan,

2007).Bu nitelikler göz önünde bulundurulunca eğitim sadece okullarda kalmayıp okul dışına taşarak gerçekleşebilir ve anlamlı öğrenmeler kazandırılabilir.

Eğitim anlayışına eklenen yenilikler ile beraber 19. yüzyılın ortalarında müze anlayışı değişmeye başlamış 20. yüzyılda müze sayısında artış görülmüş ve modern müzeciliğe doğru evrilmiştir (Artun, 2006). Dolayısıyla müzeler aktif öğrenme ortamına dönüşmüş, ilerleyen süreçte de interaktif öğrenme ortamına dönüşecektir

Bu dönüşmeyle birlikte müzeler yaşamın kendisi olarak karşımıza çıkar 20. yüzyılda müzeler farklı alanlarla, derslerle ilişkilendirilmeye öncülük eden nesneler içermeye başlayarak öğrenme ortamlarını dönüştüler. Ancak bu dönüşüm okul, öğretmen, müze üçgeninin olmazsa olduğu gerçeği ile karşımıza çıkmaktadır. Günümüz okul programlarında müzelerin en verimli kullanılabileceği ders Tarih dersidir. Ve müzeler sadece tarihi bilgiler vermez aynı zamanda sanat tarihi ve sanat eğitimi de verir. Modern müzeler her ders için verimli kullanılabilecek uygulama alanı oluşturulmuştur. Nihayetinde müze eğitimi, somut öğrenmeyi destekleyen, müzede öğrenmeyi ve deneyimlemeyi sağlayacak faaliyet ve planlar içermelidir (Hooper –Greenhill, 1999, s.175).

Müze eğitiminde; müzelerin yaşayan organizmalar olması hedeflenir. Bu hedef doğrultusunda insanın var oluşunu anlamlandırma, insanlığı geçmişten aldığı bilgi birikimleri ile geleceğe taşıma, kültürel birikimi anlayarak nakletme; eski objeleri koruma, yaşatma; kendi kültürel mirası ile diğer kültürel mirasları çok yönlü ve hoşgörülü tanıma; müzeyi yaşayan bir organizma haline getirme gibi hedeflere hizmet eder (Demirdelen, 2002, s.332).

İnsanlar birebir yaptıkları eylemler sonucu daha kolay ve kalıcı izli bilgiler edinmektedir. Müzelerde bu tip öğrenmelere daha uygun zemine sahiptirler. Koleksiyonların içeriği, binanın mimari yapısı, müzenin bulunduğu bölge, maketler, videolar, yazılı ve görsel gereçler, çalışan personel gibi her bir müze ögesi yüz yüze öğrenme sağlayabilir (San, 2001).

Yapılacak faaliyetlerin içeriği ve alanı da öğrenmenin etkililiğini ve müzeye olan ilgiyi artıracaktır. Mesela bir masal annesi ile iletişim kurularak çocukların yaş guruplarına göre müzedeki ürünler masal konusu yapılarak, masal oluşturma gibi faaliyetler kalıcılığı ve etkililiği artırır. Drama etkinlikleri ve sözlü etkinliklerin yanı sıra sergiler, tartışmalar, sesli ve görsel şovlar, atölye eğitimleri de müze etkinliklerine dâhil edilerek daha fazla insana

ulaşabilir (Hein, 2002). Ziyaretçi sayısı artırılabilir, somutlaştırma bilgiyi kalıcı hale getirdiği gibi hayal gúcünü de tetikler. Dolayısıyla bilgi soyuttan somuta, bilinmeyenden bilinene, genellemeye doğru zincirleme bir reaksiyona girer. Müzelerde somutlaştırma yapılabilmesini kolaylaştırır. Müzelere yapılacak geziler de öğrencilerin zengin ve anlamlı yaşantılar kazanmalarına yardımcı olur. Öğrencilerde dikkatle gözlem yapma becerisini geliştirir. Uzun süre kalıcı görsellik sağlar.

Tarih eğitiminde yerel tarihin, müzelerin ve ören yerlerinin kullanılmasının tarihsel geçmişini 1870'li yıllara kadar indirebiliriz. Tarih eğitiminde yerel tarih unsurları öncelikle okulun ya da öğrencinin evinin yakın çevresindeki maddi kùltür unsurlarıdır. Tarih öğretmeni, sosyal etkinlikler yönetmeliğini çok iyi bilmek durumundadır. Gezilerini ve planlarken yönetmelik hususlarını dikkate almalıdır. Ülkemiz gerçekten müze ve ören yerleri türü ve sayısı açısından çok zengin olup, eğitimsel açıdan kullanılmayı beklemektedir (Ata, 2002, s.68).

Müze ortamındaki öğrenmeler, sınıf ortamındakilerden farklı olduğu için müzede eğitim yapmak zordur ve bu zorluğu ortaya çıkardığı sorunlar şu şekildedir:

- İyi planlama yapılamaması durumunda zaman alıcıdır.
- Disiplin ile ilgili sıkıntılar olabilmektedir.
- Öğrencilerin önceden hazırlık yapmamaları, deneyimleri sınırlamaktadır.
- Gezilecek alanın açık hava olması halinde hava durumu önem kazanır.
- Öğrencilerin ders programları aksayabilmektedir.
- Ulaşım ve barınma ücretleri ile sınıf sayılarının kalabalık olmasından dolayı kısa süreli geziler planlanabilmektedir (Ata, 2002, s. 109-110).

Demirci (2009) bu sınırlılıklara ilaveten; ilgili kurumlardan izin alma işleminin uzun sürdüğünü, organizasyonun zor ve yorucu olduğunu, yasal sorumluluklarının fazla olduğunu, gruba eşlik edecek kişiler olmasının zorun olması gerektiğini ve planlamayı yapan öğretmenin gezi esnasında oluşabilecek sorunlara karşı esnek olması gerektiğini eklemiştir (s. 119-120).

Müze gezilerinde karşılaşılan bu sorunlar, öğretmenin gerçek bir gezi yaptırmasını engellemektedir. Ancak bugün sınıf ortamındaki bilgisayar ile erişim; yol masrafları, izinler, hava koşulları ve kayıp çocuklarla uğraşmaksızın alan gezisini gerçekleştirme olanağı bulunmaktadır.

Günümüzde bilgi ve müze/müzecilik uluslararası bilgi ağı olan internet ile birlikte yeniden düzenlenerek, çeşitli açılardan yeniden anlam kazanmıştır (Shu ve Huang, 2006). Bilginin kullanımında/erişiminde ve eş zamanlı paylaşımında çok önemli bir yere sahip olan internet, müzelerin kendilerini sanal ortamda da tanıtır ziyaret edilebilmelerine imkân oluşturmuştur. Bilgi teknolojilerinin gelişmesi beklendiği gibi, müzelerin bilgi kaynağı olarak rollerinin öne çıkması sonucunu doğurmuştur. Müzenin bilgi teknolojilerinden yararlanma sürecine girdiği bu dönemde, internet teknolojisinin hızlı gelişimi ve buna koşut olarak kullanımının da hızla yaygınlaşmasıyla müzecilik yeni bir adım atmış ve “sanal müze” ortaya çıkmıştır

Bilgisayar ve internet sayesinde öğrencilerin sınıf ortamının dışında öğrenimlerini sürdürmeleri pekiştirilebilir. Bununla birlikte, sanal sergilerden maksimum düzeyde kazanç sağlamak için doğru yazılım ve donanımın kullanılmasına özen gösterilmesi gerekmektedir (Ata, 2002, s.110).

Müzelere gitmek için zamana, yol maliyetini karşılayacak ulaşım aracı ve maddi duruma sahip olmak gerekir. Ancak sanal müzeler ile bu tip külfetlerden arınarak müzeye erişmek mümkündür. Sanal müzeye erişme durumu sadece kendi şehrimiz, ülkemiz ile sınırlı değildir. Çünkü sanal müzeler sayesinde herhangi bir ülkedeki müzeyi ve koleksiyonu görmek mümkündür. Sanal müzelerin interaktif olmaları sebebiyle ziyaretçilerin iletişimleri kesintisiz ve anında olabiliyor.

İnternet dünyası birçok kirli bilgiyi barındırırken; sanal müzeler uzmanlarca hazırlandığı ve müzenin koleksiyonu sunulduğu için doğru ve güvenilir bilgiden istifade edilmesini sağlar. En önemli faydalarından birisi de eğitime doğrudan olan katkısıdır ki farklı yaş gruplarına göre tasarlanan eğitim paketleri ile sanal müzeler uzaktan eğitim ve hayat boyu eğitim ilkelerine hizmet ederler. Müze eğitiminin olmazsa olmaz düzeydeki amaçları içinde bireyin kültürel ve sosyal yönden gelişmesi, görsel duyarlılık kazanması önemlidir. Bu da bilgiler arası ilişki kurması yani somuta yakın düzeyde tecrübe yaşaması ile mümkündür.

Öğretmen; fotoğraflar, haritalar, filmler, CD – ROM’lar, Tarih ve Sosyal Bilgiler benzeşim programları, çoklu ortam ve hipermedya gibi araçlar ile telekomünikasyon hizmetlerini (internet gibi) imkânları ölçüsünde sosyal bilgiler ve tarih dersinin bir parçası yapmalıdır. Gezi düzenleyemediği mekânlara, sınıf içerisinde internet yardımıyla, sanal alan gezileri yaptırmalıdır (Ünal ve Ünal, 2012, s.174).

Sanal müzelere, 2017 tarihli Ortaöğretim Tarih dersi 9,10 ve 11. sınıflar Öğretim Programında, Programının Uygulanmasında Dikkat Edilecek Hususlar Kısımının 3. Maddesinde,

“.....öğretmenler konuların öğretiminde yer temelli öğrenmeye dayalı etkinliklere de yer vermelidirler. Bu çerçevede, öğretmen denetiminde sanal müze ziyaretleri, çevre ve okul imkânları uygun ise tarihi mekân ve müze ziyaretleri yapılmalıdır. Öğretmenler ziyaretlerin; ilişkilendirilen kazanım ve açıklamaları doğrultusunda planlanması, uygulanması ve sonuçlandırılması konusunda gerekli tedbirleri almalıdır”(MEB, 2018, s. 18).

Ortaöğretim T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğretim Programında, Öğretim Programının Uygulanmasında Dikkat Edilecek Hususlar Kısımının 8. maddesinde

“.....ders işlenişinde ve uygulamalar planlanırken inceleme gezilerine önem verilmelidir. Kurtuluş Müzesi, Cumhuriyet Müzesi, Devlet Mezarlığı Müzesi, Atatürk evleri, Anıtkabir, anıt heykeller, savaş meydanları vb. yerlere gerçek ve sanal ortamda geziler düzenlenebilir”(MEB, 2018, s. 18).

şeklinde yer verilmiştir.

Her alanda olduğu gibi, müzelerin de gelişen teknolojiye faydalanması bir zorunluluk haline gelmiştir. Fotoğrafta sanal gerçeklik tekniğinin müzelerde uygulanmasıyla müzeler kendisini sanal dünyaya etkileşimli bir biçimde taşımış olacak ve bu sayede tanıtım ve eğitim görevini kesintisiz olarak yılın her günü gerçekleştirme fırsatı bulacaktır. Teknolojinin yardımı ile, müzelere gidemeyen öğrenciler ve kırsal kesimlerde müzelere gitme olanağı bulamayan öğrenciler müzelere erişim olanağı yakalamış olacaktır. Müzeler de; kendisini zaman, uzaklık ve sınır tanımadan pazarlama fırsatı bulacaktır (Tepecik ve Eraslan, 2007, s.240).

Sanal müzelerin gerçek müzelerin yerine tutmamasına rağmen genel kültür açısından bilgilendirme sağlayacağını ve zaman kısıtlaması olmadan kesintisiz erişim sağlayarak ekonomiklik de sağlamaktadır. Sanal müzeler ise bu imkânı bilhassa öğrencilere sağlar. Okul gezileri ile doğan yasal işlem zorluğu, maddi sıkıntılar, zaman ve yol, konaklama yeme-içme problemleri ortadan kalkmış ve müze sınıf ortamına taşınmış olur. Sadece eğitime değil; bireye pedagojik olarak da sanal müzelerin katkısı çoktur. Çünkü merak duygusu daima diri kalan öğrenci, araştırma-inceleme- bilgilenme üçlüsünden kişisel haz duyarak ilgili hale gelecek, bu becerilerini geliştirmeye çabalarken de aktif olmayı, yaratıcı düşünmeyi, verimli ve topluma yararlı kişilik geliştirmeyi kazanmış olacaktır. (Tepecik, 2008, s.240).

Çolak (2006) sanal müzelerin faydalarını;

- Sanal müzeler, dünya çapında erişim sağlarlar.
- Sanal müzeler, ziyaretçileri ile kesintisiz iletişim sağlar
- Sanal müzeler, doğru tasarlandıklarında uzaktan eğitim ve hayat boyu eğitim amacıyla kullanılabilirler.
- Sanal müzeler, sayısal ayrımın kapanmasına katkıda bulunurlar.
- Sanal müzeler, doğru ve güvenilir kaynaklardır, olarak sıralama yapmıştır (s. 294).

Sanal müze ziyaretleri, gerçek objelerle karşılaşmayı sağlayamaz. Ancak farklı kazanımları olmaktadır. Eğitim – öğretim yılı boyunca en az bir kere programlı müze ziyareti gerçekleştirilmeye çalışılmalı ve bunun yanında okulumuzun imkânları varsa, sanal ortamda da olabildiğince sık müze ziyaretlerini sürdürmeliyiz.

Sanal müze ziyaretleri; “öğretmenin yapması gereken birtakım hazırlıklar ve izin belgelerine gerek kalmadan, müze için zamandan ve masraflarından tasarruf etmemize ve dünyanın farklı yerlerindeki müzeleri tanımamıza olanak sağlar (Buyurgan ve Mercin, 2005, s.178).

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın yöntemi, araştırmada kullanılan desen, evren ve örneklem, veri toplama aracı düzenlenmesi, veri toplama aracının uygulama süreci ve verilerin analiziyle ilgili bilgilere yer verilmiştir.

3.1. Araştırma Modeli

Bu araştırmada, ortaöğretim 9. sınıf tarih dersi “ Türkiye Tarihi” ünitesinde, ders ortamında sanal müze gezilerinin kullanılmadığı öğretmenin anlatımına dayanan ders ile sanal müze gezilerinin kullanılarak işlenilen dersin öğrenci başarısını etkilemede anlamlı bir fark olup olmadığını bulmayı amaçlayan bu çalışmada deneysel yöntem kullanılmıştır.

Deneysel desende asıl amaç, değişkenler arasında bulunan neden sonuç ilişkisini test etmektedir. Amacın gerçekleştirilmesi için yapılması gerekenler, bağımsız değişkeni seçkisiz olarak atama, bağımsız değişkeni yönlendirme ve dışsal durumları kontrol altında tutmaktır. Deneysel desen bir başla deyişle Fraenkel ve Wallen (2006)’e göre, deneysel desenlerin temel fikri: “bazı şeyleri dene ve neler olup bittiğini sistematik olarak gözle” olarak anlatmışlardır (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2008, s.187).

Çalışmamızda Deneysel Yöntemlerden Gerçek Deneysel desen, desen olarak, “deneysel modeller” içerisinde yer alan, “Ön Test Son Test kontrol gruplu seçkisiz desen kullanılmıştır. Ön test-Son test kontrol gruplu seçkisiz desende, seçkisiz atama ile kontrol grubu ve deney grubu olarak iki grup oluşturulur. Gruplar ikisinden de uygulama öncesi bağımlı değişken ile ilgili ölçümler alınır. Her iki grupta da deney öncesi ve deney sonrası ölçümler yapılır. Kontrol ve deney gruplarının ölçümlerinin birbirleri ile karşılaştırılmasından dolayı desen ilişkisizdir (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2008, s.197).

Tablo 1.

Çalışmanın Araştırma Deseni

GRUP	ÖN TEST		İŞLEM	SON TEST
GD	R	O1	Sanal Müze Kullanımı	O3
GK	R	O2	Geleneksel Öğretim Yöntemi	O4

GD: Deney Grubu GK: Kontrol Grubu

R: Deneklerin atanma yöntemi (random)

O1: Deney grubu ön test

O2 : Kontrol grubu ön test

O3 : Deney grubu son test

O4 : Kontrol grubu son test

Tablo 1’e göre; Ö1-Ö3, ön-test ve son-test verileri arasında kontrol edilmemiş herhangi bir değişken ve “sanal müze kullanımı” nedeni ile deney grubunda oluşan fark gösterilecek, Ö2-Ö4, ön-test ve son-test verileri arasında kontrol edilmemiş herhangi bir değişken ve okullarda yaygın olarak uygulanmakta olan “geleneksel öğretim yöntemi” nedeniyle kontrol grubunda oluşan farkı gösterecektir. (Ö1-O3) – (Ö2-Ö4), deney değişkeninin etkisini gösterecektir.

3.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu; 2014-2015 eğitim-öğretim yılı itibariyle Kırıkkale ili Keskin ilçesinde öğrenim gören 9. sınıf tarih dersini alan Anadolu Lisesi ve Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinden 25’si deney 26’sı kontrol grubunda yer almak üzere 51 kişilik öğrenci grubu oluşturmaktadır.

Tablo 1.a

Çalışma Grubu

Grup	Sınıf	Öğrenci Sayısı	Toplam Öğrenci Sayısı
A.L. Deney	9/B	18	25
M.T.A.L.Deney	9/B	7	
A.L.Kontrol	9/A	20	26
M.T.A.L. Kontrol	9/A	6	

3.3. Veri Toplama Teknikleri

Bu araştırmamızda lise 9. sınıf tarih dersi “Türkiye Tarihi Ünitesi” konularını kapsayan başarı testi (EK-2) veri toplama aracı olarak kullanılmıştır.

3.3.1. Ölçme Aracının Hazırlanması

Araştırmanın amaçlarına yönelik tarih dersi “Türkiye Tarihi Ünitesi”ne ilişkin başarılarını belirlemek amacıyla başarı testi hazırlanmıştır.

Ön-test ve son-test olarak kullanılan bu ölçme aracı araştırmacı tarafından hazırlanmış, aracın geçerliliği ve güvenilirliğinin belirlenmesinde ölçme değerlendirme, konu uzmanı ve araştırma yöntembilim uzmanlarından yardım alınmıştır.

Testte sorulacak 20 sorunun tespit edilebilmesi için araştırmacı tarafından öncelikle 40 soru hazırlanmış, güvenilirlik ve geçerliliğin belirlenmesi amacıyla oluşturulan bu test üniteyi daha önce görmüş olan 122 öğrenciye uygulanmıştır.

Ölçme aracının güvenilirliği SPSS22.0 programı kullanılarak hesaplanmış ve buna göre aritmetik ortalamasının ($\bar{X}$: 19,60), standart sapmasının ($S=6,95$), güvenilirlik katsayısının (Cronbach Alfa değeri) .83, madde korelasyonlarının .008 ile .67 arasında olduğu görülmüştür.

Madde toplam korelasyonu .30 ve daha yüksek olan maddelerin bireyleri iyi derecede ayırt ettiğini, .20-.30 arasında kalan maddelerin zorunluluk olması durumunda maddenin düzeltilerek teste alınabileceğini, .20’den daha küçük maddelerin ise teste alınmaması gerektiğini aktarmıştır. (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2006, s.171) Başarı testimizin analizlerine göre, madde-toplam korelasyonu .30’ dan düşük olan maddeler testten çıkarılmıştır.

“Madde-Kontroltoplam puan korelasyonu; test maddelerinden alınan puanlar ile testin toplam puanı arasındaki ilişkiyi açıklar. Madde-toplam korelasyonun pozitif ve yüksek olması, maddelerin benzer davranışları örneklediğini ve testin iç tutarlılığının yüksek olduğunu gösterir. ... Madde- test korelasyonu, maddelerin bireyleri ölçülen özellik bakımından ne derece ayırt ettiğini yorumlamak amacıyla da kullanılır ve madde ayırt edicilik indeksi adını alır (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2006, s.171-172).

Madde-toplam korelasyonu .35’ dan düşük olan maddeler çıkarıldıktan sonra teste ilişkin analiz Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2.

Türkiye Tarihi Ünitesi Başarı Testi Madde Analizi Sonucu Madde Numarası

Madde – Toplam Korelasyonu	
6	.51
7	.52
8	.53
9	.35
10	.43
12	.44
15	.39
16	.51
20	.52
21	.60
26	.47
27	.37
28	.67
29	.39
31	.40
32	.48
33	.50
36	.59
37	.46
40	.52

N: 122

Tablo 2 incelendiğinde, testte yer alan tüm maddeler için madde-toplam korelasyonlarının .35 ile .67 arasında değiştiği görülmektedir. Buna göre testteki maddelerin güvenirliklerinin yüksek olduğu söylenebilir.

Yapılan madde analizi sonucunda güvenirliği düşük olan 20 soru çıkartılarak güvenirliği .30 üzerinde olan maddelerin başarı testine alınmış ve testimizde madde toplam korelasyonları sıralandığından .35 ve üzeri olan 20 soru ile başarı testine son hali verilmiştir. Başarı test sayısı 20 soruya düşürüldükten sonra kalan maddelerle testin güvenirlik analizi tekrar yapılmış ve Cronbach Alfa katsayısı .88 olarak bulunmuştur

3.3.2. Uygulama Süreci Öncesi Çalışmalar

Araştırma sürecinin deneysel çalışma kısmına başlamadan önce taslak plan hazırlanmış ve literatür taraması yapılarak kavramsal çerçeve oluşturulmuştur.

Araştırmanın deneysel niteliği ve uygulama yapılacak okulların devlet okulu olması sebebiyle araştırma sürecinin başında gerekli izinlerin alınması amacıyla gerekli yazışmalar Milli Eğitim Bakanlığı ile yapılmış ve izinler alınmıştır (Ek-1).

Diğer taraftan araştırmada kullanılacak başarı testi uzman görüşlerine de başvurularak araştırmacı tarafından 40 çoktan seçmeli soru olarak hazır hale getirilmiştir.

Başarı testinin pilot uygulaması Ankara ve Kırıkkale illerinde 122 öğrenci üzerinde ilgili konu ve kazanımları daha önceden işlemiş olan öğrenciler üzerinde gerçekleştirilmiş, analizler sonucunda 40 soru 20 soruya indirilerek başarı testine çalışmaya uygun hale gelmiştir.(Ek-2)

Uygulama öncesi araştırmanın yapılacağı okulun yönetici ve öğretmenleri ile çalışma öncesi bilgilendirme yapılmıştır.

Deney ve kontrol gruplarının denkliği, ön testler öncesinde sözlü olarak araştırılmış ayrıca ön test sonrası elde edilen sonuçlarda denkliği doğrulamış ve belirlenen şubeler rastgele atanmıştır.

3.3.3.Uygulama Süreci

Ders etkinliklerinin uygulanmasına 2015 yılının Mart ayında başlanmıştır. Araştırmanın uygulama aşaması; ön testlerin yapılması, deneysel işlemlerin yapılması (4 hafta), son testlerin yapılması dâhilinde toplam 5 hafta sürmüştür.

Öğrencilere, yapılan çalışma ile ilgili bilgilendirme sağlanmış, yapılan dersler ve etkinliklerin notla değerlendirilmeyeceği, not almak için stres yaşamamaları gerektiği vurgulanmıştır. Öğrencilerin not korkusu ve stresi yaşamadan öğretim etkinliklerine başlamaları sağlanmaya çalışılmıştır.

Deney grubu öğrencilerinin dersleri, sanal müze gezileri yoluyla planlanan öğretim etkinlikleri ile gerçekleştirilmiştir. Kontrol grubu öğrencilerinin dersleri, geleneksel eğitim yöntemi ile işlenmiştir. Dersler kontrol ve deney gruplarında dersler aynı zamanda işlenmeye başlanmıştır.

3.3.4. Deneysel İşlem Sonrası Süreç

Elde edilen verilerin (ön test-son test) SPSS22.0 paket programı ile istatistiksel analizleri yapılmıştır. Yapılan istatistiksel analizler uzman yardımı alınarak yorumlanmış ve araştırmadan elde edilen sonuçlar tablollaştırılarak raporlanmıştır.

3.4. Verilerin Analizi

Öğrencilerin ön test ve son testten aldıkları puanlar SPSS22.0 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırmanın alt problemlerini test etmek için bağımsız (ilişkisiz) örneklem için t- testi (Independent Samples t-Test) ve bağımlı (ilişkili) örneklem için t-testi (Paired Samples t-Test) , Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi, Ancova ve Bonferroni Testleri, Levene Testi ve Pearson Korelasyon analizi uygulanmıştır.

Grupların testlerden aldıkları puanların kendi içlerinde kıyaslanması sırasında “ilişkili gruplar t-testi” kullanılmıştır. Grupların testlerden aldıkları puanların birbirleriyle kıyaslanmasında varyansların eşitliğini test etmek için Levene testi, Levene testi sonuçlarının değişkenlerin değişimini görmek için Kovaryans Analizi, grupların öntest puanlarının ortalamalarına göre düzeltilmiş son test ortalama puanları arasındaki istatistiksel farkı için Ancova ve Benferrini testi, Mesleki ve Teknik Lisesi ön test ve son test başarı puanları örneklem sayısının yetersizliğinden dolayı wilcoxon işaretli sıralar testi ve iki değişken arasındaki ilişkinin miktarı için Pearson Korelasyon Katsayısı testi uygulanmıştır.

Ortaya çıkan bulgular uzman görüşleri de dikkate alınarak değerlendirilip tablollaştırılmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde; deneysel işlem öncesi grupların denklığı ile ilgili yapılan işlem ve sanal müze gezilerinin öğrencilerin başarılarına olan etkisini incelemek için deney ve kontrol gruplarından elde edilen veriler istatistiksel tekniklerle analiz edilmiştir. Yapılan analizler sonucunda elde edilen bulgular tablolar halinde açıklanmaya çalışılmış ve bu bulgulara ait yorumlar yapılmıştır.

4.1. Deneysel İşlem Öncesi Grupların Denklığı

Araştırma deney ve kontrol grubu olmak üzere iki gruba dayalı bir biçimde yürütülmüştür. Grupların denklığını ortaya koymak için öğrencilerin; başarı testine verdikleri cevaplarda dikkate alınmıştır. Grupların ön test puanlarına göre denklığının kontrol edilmesi amacıyla bağımsız gruplar için t testi analizi kullanılmıştır.

4.1.1. Grupların Başarı Testi Ön Test Puanları Açısından Karşılaştırılması

Anadolu Lisesi deney ve kontrol grubunda bulunan öğrencilerin başarı testi ön test puanları açısından karşılaştırılması Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 2.

Deney ve Kontrol Gruplarında Bulunan Öğrencilerin Başarı Testi Ön Test Puanlarına İlişkin Bağımsız Gruplar İçin t-Testi Sonuçları

Gruplar	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Deney	18	9,61	3,07	,154	17	,879
Kontrol	20	9,85	2,39			

P<0,05

Tablo 3 incelendiğinde deney grubu öğrencilerinin öğretim öncesi ön test puan ortalamasının $\bar{X} = 9,61$; kontrol grubu öğrencilerinin öğretim öncesi ön test puan ortalamasının $\bar{X} = 9,85$ olduğu görülmektedir. Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin ön test puanları arasındaki bu fark [t: ,918, p: 879; $p > 0,05$] anlamlı değildir.

Bu bulgu doğrultusunda deney ve kontrol gruplarında bulunan öğrencilerin başarı testi ön test puanları arasında anlamlı düzeyde farklılık olmadığı görülmektedir.

Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin, Tarih dersi başarıları bakımından deney öncesi durumları arasında anlamlı bir fark yoktur. Çıkan sonuçlara göre deney ve kontrol gruplarının başlangıçta bilgi düzeyleri açısından denk olma şartının sağlandığı söylenebilir.

4.1.2. Grupların Başarı Testi Ön Test Puanları Açısından Karşılaştırılması

Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Deney ve kontrol grubunda bulunan öğrencilerin başarı testi ön test puanları açısından karşılaştırılması Tablo 4’ de verilmiştir.

Tablo 3.

Deney ve Kontrol Gruplarında Bulunan Öğrencilerin Başarı Testi Ön Test Puanlarına İlişkin Bağımsız Gruplar İçin t-Testi Sonuçları

Gruplar	N	$\bar{X}$	S	sd	t	P
Deney	7	6,57	2,37	-,918	5	,401
Kontrol	6	7,83	1,72			

$P < 0,05$

Tablo 4 incelendiğinde deney grubu öğrencilerinin öğretim öncesi ön test puan ortalamasının $\bar{X} = 6,57$ —kontrol grubu öğrencilerinin öğretim öncesi ön test puan ortalamasının $\bar{X} = 7,83$ olduğu görülmektedir. Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin ön test puanları arasındaki bu fark [t: -,918, p: ,401; $p > 0,05$] anlamlı değildir.

Bu bulgu doğrultusunda deney ve kontrol gruplarında bulunan öğrencilerin başarı testi ön test puanları arasında anlamlı düzeyde farklılık olmadığı görülmektedir.

Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin, tarih dersi başarıları bakımından deney öncesi durumları arasında anlamlı bir fark yoktur. Çıkan sonuçlara göre deney ve kontrol gruplarının başlangıçta bilgi düzeyleri açısından denk olma şartının sağlandığı söylenebilir.

4.2.Araştırmanın Alt Problemlerine Ait Bulgu ve Yorumlar

4.2.1 Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Anadolu Lisesi öğrencilerinin sanal müze ziyareti bulunulmadan öğretim etkinliklerinin gerçekleştirilmesinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark olup olmadığını tespit etmek için kontrol grubunda yer alan öğrencilerin ön test ve son test başarı puanları bağımlı örneklem t-testi ile karşılaştırılmıştır. Test sonuçları Tablo 5’de verilmiştir.

Tablo 4.

Kontrol Grubu Öğrencilerinin Ön Test - Son Test Puanlarına Göre Bağımlı Örneklem t-Testi Sonuçları

Test	Gruplar	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
A.L_Kontrol	Ön test	20	9,85	2,39	19	-3,417	0,003
	Son test	20	12,15	2,01			

Tablo 5 incelendiğinde kontrol grubunda yer alan öğrencilerin akademik başarı testi ön test ve son test puanları sırasıyla 9,85 ve 12,15'dir. Yapılan karşılaştırmada gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur, [$t(19) = -3,417$ $p = 0,003 < 0,05$]. Bu analiz sonucunda Anadolu Lisesi kontrol grubundaki öğrencilerin akademik başarı testine ait ön test - son test puanları arasında son test lehine anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir.

Analiz sonuçlarına göre; Anadolu Lisesinde sanal müze gezisi olmadan yapılan geleneksel eğitim öğretimin kontrol grubu öğrencilerinin “Türkiye Tarihi” ünitesi başarısını artırdığı ancak bu bulgu sanal müze gezisi kullanılarak öğretim yapılan deney grubundaki öğrencilerin başarı puanları ile karşılaştırıldığında deney grubu lehine anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

4.2.2 İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Anadolu Lisesi öğrencilerinin sanal müze ziyareti kapsamında öğretim etkinliklerinin gerçekleştirilmesinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark olup olmadığını tespit etmek için deney grubunda yer alan öğrencilerin ön test ve son test başarı puanları bağımlı örneklem t-testi ile karşılaştırılmıştır. Test sonuçları Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 5.

Deney Grubu Öğrencilerinin Ön Test - Son Test Puanlarına Göre Bağımlı Örneklem t-Testi Sonuçları

Test	Gruplar	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
A.L_Deney	Ön test	18	9,61	3,07	17	-4,936	0,000
	Son test	18	14,61	2,03			

Tablo 6 incelendiğinde deney grubunda yer alan öğrencilerin akademik başarı testi ön test ve son test puanları sırasıyla 9,61 ve 14,61'dir. Yapılan karşılaştırmada gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit edilmiştir, $[t(17) = -4,936 \text{ } p = 0,000 < 0,05]$. Bu analiz sonucunda Anadolu Lisesi deney grubundaki öğrencilerin akademik başarı testine ait ön test - son test puanları arasında son test lehine istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir.

Veri analiz sonuçlarına göre; Anadolu Lisesinde sanal müze gezileriyle uygulanan eğitim tekniğinin deney grubu öğrencilerinin “Türkiye Tarihi” ünitesi başarılarını anlamlı düzeyde arttırdığı söylenebilir.

4.2.3 Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Anadolu Lisesi deney ve kontrol gruplarındaki öğrencilerin son test puanları için varyansların eşit olup olmadığını ortaya koymak için yapılan Levene Testi sonuçları Tablo 7 'de sunulmuştur.

Tablo 6.

Grupların Son Test Puanlarına İlişkin Levene Testi Sonuçları

	Levene	sd ₁	sd ₂	p
Son test	0,746	1	36	0,393

Tablo 7'de görüldüğü üzere Levene testi sonucuna göre, varyansların eşit olduğu ($F=0,746$, $p > 0,05$) ve grupların son test puanlarının kovaryans analizi uygulaması için varsayımı karşıladığı söylenebilir.

Anadolu Lisesi deney ve kontrol gruplarındaki öğrencilerin akademik başarı testi ön test ve son test puanlarının standart sapma değerleri, aritmetik ortalamaları, kovaryans

analizinde hesaplanan ve çoklu karşılaştırmada baz alınan son test düzeltilmiş ortalama puanları Tablo 8'de verilmiştir.

Tablo 7.

Deney ve Kontrol Gruplarının Son Test Puanlarına Ait t-Testi Sonuçları

Gruplar	N	$\bar{X}$	S	Düzeltilmiş $\bar{X}$
Deney	18	14,61	2,03	14,59
Kontrol	20	12,15	2,01	12,16

Tablo 8'e göre deney grubu akademik başarı testi son test düzeltilmiş puan ortalaması 14,59; kontrol grubu akademik başarı testi son test düzeltilmiş ortalama puanı 12,16'dır. Grupların ön test puanlarının ortalamalarına göre düzeltilmiş son test ortalama puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olup olmadığını tespit etmek için yapılan Ancova sonuçları Tablo 9'de verilmiştir.

Tablo 8.

Deney ve Kontrol Grupların Ön Test Puanlarına Göre Düzeltilmiş Son Test Puanlarına İlişkin Ancova ve Bonferroni Testi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler toplamı	Sd	Kareler ortalaması	F	p
Kontrol edilen değişken					
Ön test	4,628	1	4,628	1,139	0,293
Gruplama ana etkisi	55,818	1	55,818	13,739	0,001
Hata	142,200	35	4,063		
Toplam	6942,000	38			

Tablo 9 incelendiğinde kovaryans analizi sonuçları akademik başarı testi ön test puanları kontrol altına alındığında grupların düzeltilmiş son test toplam puanları açısından grupların ana etkisinin anlamlı olduğu anlaşılmaktadır [$F(1,35) = 13,739$, $p = 0,001 < 0,05$].

Anadolu Lisesi deney ve kontrol grubu öğrencilerine uygulanan öğretim yöntemleri öğrencilerin tarih dersine ilişkin başarılarını etkilemiştir.

Bu dağılıma göre; Anadolu Lisesinde sanal müze gezileri ile uygulanan öğretim tekniğinin deney grubunun genel başarı puanlarının, geleneksel yöntemle öğretim yapan kontrol grubunun genel başarı puanlarına göre daha üst düzeyde olduğu görülmektedir.

4.2.4 Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinin sanal müze ziyareti bulunulmadan öğretim etkinliklerinin gerçekleştirilmesinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark olup olmadığını tespit etmek için kontrol grubunda yer alan öğrencilerin ön test ve son test başarı puanları örneklem sayısının yetersizliğinden dolayı wilcoxon işaretli sıralar testi ile karşılaştırılmıştır. Test sonuçları Tablo 10'da verilmiştir.

Tablo 9.

Kontrol Grubu Öğrencilerinin Ön Test - Son Test Puanlarına Göre Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları

Test	Gruplar	N	$\bar{X}$	S	Z	p
M.T.A.L	Ön test	6	7,83	1,72	-1,342	0,180
Kontrol	Son test	6	9,33	1,51		

Tablo 10 incelendiğinde kontrol grubunda yer alan öğrencilerin akademik başarı testi ön test ve son test puanları sırasıyla 7,83 ve 9,33'tür. Yapılan analiz sonuçlarına göre gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit edilememiştir, $[Z = -1,342 \text{ } p = 0,180 > 0,05]$.

Analiz sonuçlarına göre; Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinde sanal müze gezisi olmadan yapılan geleneksel eğitim öğretimin kontrol grubu öğrencilerinin “Türkiye Tarihi” ünitesi başarısını artırdığı ancak bu bulgu sanal müze gezisi kullanılarak öğretim yapılan deney grubundaki öğrencilerin başarı puanları ile karşılaştırıldığında deney grubu lehine anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

4.2.5 Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinin sanal müze ziyareti kapsamında öğretim etkinliklerinin gerçekleştirilmesinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark olup olmadığını tespit etmek için deney grubunda yer alan öğrencilerin ön test ve son test başarı puanları örneklem sayısının yetersizliğinden dolayı wilcoxon işaretli sıralar testi ile karşılaştırılmıştır. Test sonuçları Tablo 11'de verilmiştir

Tablo 10.

Deney Grubu Öğrencilerinin Ön Test - Son Test Puanlarına Göre Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları

Test	Gruplar	N	$\bar{X}$	S	Z	p
M.T.A.L	Ön test	7	6,57	2,37	-2,205	0,027
Deney	Son test	7	11,57	1,90		

Tablo 11 incelendiğinde deney grubunda yer alan öğrencilerin akademik başarı testi ön test ve son test puanları sırasıyla 6,57 ve 11,57'dir. Yapılan karşılaştırmada gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit edilmiştir, [$Z = -1,342$ $p = 0,027 < 0,05$]. Bu analiz sonucunda Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi deney grubundaki öğrencilerin akademik başarı testine ait ön test - son test puanları arasında son test lehine istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir.

Veri analiz sonuçlarına göre; Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinde sanal müze gezileriyle uygulanan eğitim tekniğinin deney grubu öğrencilerinin “Türkiye Tarihi” ünitesi başarılarını anlamlı düzeyde arttırdığı söylenebilir.

4.2.6 Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular

Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi deney ve kontrol gruplarındaki öğrencilerin son test puanları için varyansların eşit olup olmadığını ortaya koymak için yapılan levene testi sonuçları Tablo 12’de sunulmuştur.

Tablo 11.

Grupların Son Test Puanlarına İlişkin Levene Testi Sonuçları

	Levene	sd ₁	sd ₂	p
Son test	0,156	1	11	0,70

Tablo 12’de görüldüğü üzere levene testi sonucuna göre, varyansların eşit olduğu ($F=0,156$, $p > 0,05$) ve grupların son test puanlarının kovaryans analizi uygulaması için varsayımı karşıladığı söylenebilir.

Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi deney ve kontrol gruplarındaki öğrencilerin akademik başarı testi ön test ve son test puanlarının standart sapma değerleri, aritmetik ortalamaları, kovaryans analizinde hesaplanan ve çoklu karşılaştırmada baz alınan son test düzeltilmiş ortalama puanları Tablo 13’de verilmiştir.

Tablo 12.

Deney ve Kontrol Gruplarının Son Test Puanlarına Ait T-Testi Sonuçları

Gruplar	N	$\bar{X}$	S	Düzeltilmiş $\bar{X}$
Deney	7	11,57	1,90	11,44
Kontrol	6	9,33	1,51	9,49

Tablo 13’e göre deney grubu akademik başarı testi son test düzeltilmiş puan ortalaması 11,44; kontrol grubu akademik başarı testi son test düzeltilmiş ortalama puanı 9,49’dur. Grupların ön test puanlarının ortalamalarına göre düzeltilmiş son test ortalama puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olup olmadığını tespit etmek için yapılan Ancova sonuçları Tablo 14’de verilmiştir.

Tablo 13.

Deney ve Kontrol Grupların Ön Test Puanlarına Göre Düzeltilmiş Son Test Puanlarına İlişkin Ancova ve Bonferroni Testi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler toplamı	Sd	Kareler ortalaması	F	p
Kontrol edilen değişken					
Ön test	2,471	1	2,471	0,808	0,39
Gruplama ana etkisi	11,147	1	11,147	3,645	0,045
Hata	30,577	10	3,058		
Toplam	1493,00	13			

Tablo 14 incelendiğinde kovaryans analizi sonuçları akademik başarı testi ön test puanları kontrol altına alındığında grupların düzeltilmiş son test toplam puanları açısından grupların ana etkisinin anlamlı olduğu anlaşılmaktadır [$F(1,10) = 3,645, p = 0,045 < 0,05$].

Bu dağılıma göre; Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinde sanal müze gezileri ile uygulanan öğretim tekniğinin deney grubunun genel başarı puanlarının, geleneksel yöntemle öğretim yapan kontrol grubunun genel başarı puanlarına göre daha üst düzeyde olduğu görülmektedir.

4.2.7 Yedinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Anadolu Lisesi ve Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi kontrol gruplarındaki öğrencilerin son test puanları için varyansların eşit olup olmadığını ortaya koymak için yapılan levene testi sonuçları Tablo 15'de sunulmuştur.

Tablo 14.

Grupların Son Test Puanlarına İlişkin Levene Testi Sonuçları

	Levene	sd ₁	sd ₂	p
Son test	1,896	1	24	0,181

Tablo 15'de görüldüğü üzere levene testi sonucuna göre, varyansların eşit olduğu ($F=1,896, p > 0,05$) ve grupların son test puanlarının kovaryans analizi uygulaması için varsayımı karşıladığı söylenebilir.

Anadolu Lisesi ve Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi kontrol gruplarındaki öğrencilerin akademik başarı testi son test puanlarının standart sapma değerleri, aritmetik ortalamaları, kovaryans analizinde hesaplanan ve çoklu karşılaştırmada baz alınan son test düzeltilmiş ortalama puanları Tablo 16'da verilmiştir.

Tablo 15.

A.L Kontrol Ve M.T.A.L Kontrol Gruplarının Son Test Puanlarına Ait T-Testi Sonuçları

Gruplar	N	$\bar{X}$	S	Düzeltilmiş $\bar{X}$
A.L_Kontrol	20	12,15	2,01	12,13
M.T.A.L_Kontrol	6	9,33	1,51	9,41

Tablo 16'ya göre A.L kontrol grubu akademik başarı testi son test düzeltilmiş puan ortalaması 12,13; M.T.A.L kontrol grubu akademik başarı testi son test düzeltilmiş ortalama puanı 9,41'dir. Grupların ön test puanlarının ortalamalarına göre düzeltilmiş son test ortalama puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olup olmadığını tespit etmek için yapılan Ancova sonuçları Tablo 17'de verilmiştir.

Tablo 16.

A.L Kontrol ve M.T.A.L Kontrol Grupların Ön Test Puanlarına Göre Düzeltilmiş Son Test Puanlarına İlişkin Ancova ve Bonferroni Testi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler toplamı	Sd	Kareler ortalaması	F	p
Kontrol edilen değişken					
Ön test	0,271	1	0,271	0,071	0,792
Gruplama ana etkisi	29,684	1	29,684	7,793	0,010
Hata	87,612	23	3,809		
Toplam	3563,00	26			

Tablo 17 incelendiğinde kovaryans analizi sonuçları akademik başarı testi ön test puanları kontrol altına alındığında grupların düzeltilmiş son test toplam puanları açısından grupların ana etkisinin anlamlı olduğu anlaşılmaktadır, $[F(1,23) = 7,793, p = 0,010 < 0,05]$. Anadolu Lisesi kontrol grubu ve Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi kontrol grubu öğrencilerine uygulanan öğretim yöntemleri öğrencilerin tarih dersine ilişkin başarılarını etkilemiştir.

Analiz sonuçlarına göre; Anadolu Lisesinde ve Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinde sanal müze gezisi olmadan yapılan geleneksel eğitim öğretimin kontrol grubu öğrencilerinin “Türkiye Tarihi” ünitesi başarısını artırdığı ancak bu bulgu sanal müze gezisi kullanılarak öğretim yapılan deney grubundaki öğrencilerin başarı puanları ile karşılaştırıldığında deney grubu lehine anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

4.2.8 Sekizinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Anadolu Lisesi ve Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi deney gruplarındaki öğrencilerin son test puanları için varyansların eşit olup olmadığını ortaya koymak için yapılan levene testi sonuçları Tablo 18’de sunulmuştur.

Tablo 17.

Grupların Son Test Puanlarına İlişkin Levene Testi Sonuçları

	Levene	sd ₁	sd ₂	p
Son test	0,529	1	23	0,943

Tablo 18’de görüldüğü üzere levene testi sonucuna göre, varyansların eşit olduğu ($F=0,529$, $p > 0,05$) ve grupların son test puanlarının kovaryans analizi uygulaması için varsayımı karşıladığı söylenebilir.

Anadolu Lisesi ve Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi deney gruplarındaki öğrencilerin akademik başarı testi son test puanlarının standart sapma değerleri, aritmetik ortalamaları, kovaryans analizinde hesaplanan ve çoklu karşılaştırmada baz alınan son test düzeltilmiş ortalama puanları Tablo 19’de verilmiştir.

Tablo 18.

A.L Deney ve M.T.A.L Deney Gruplarının Son Test Puanlarına Ait T-Testi Sonuçları

Gruplar	N	$\bar{X}$	S	Düzeltilmiş $\bar{X}$
A.L_Deney	18	14,61	2,03	14,84
M.T.A.L_Deney	7	11,57	1,90	10,99

Tablo 19’a göre A.L deney grubu akademik başarı testi son test düzeltilmiş puan ortalaması 14,84; M.T.A.L deney grubu akademik başarı testi son test düzeltilmiş ortalama puanı 10,99’dir. Grupların ön test puanlarının ortalamalarına göre düzeltilmiş son test ortalama puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olup olmadığını tespit etmek için yapılan Ancova sonuçları Tablo 20’de verilmiştir.

Tablo 19. A.L Deney ve M.T.A.L Deney Grupların Ön Test Puanlarına Göre Düzeltilmiş Son Test Puanlarına İlişkin Ancova ve Bonferroni Testi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler toplamı	Sd	Kareler ortalaması	F	p
Kontrol edilen değişken					
Ön test	13,943	1	13,943	3,930	0,060
Gruplama ana etkisi	60,388	1	60,388	17,022	0,000
Hata	78,049	22	3,548		
Toplam	4872,000	25			

Tablo 20 incelendiğinde kovaryans analizi sonuçları akademik başarı testi ön test puanları kontrol altına alındığında grupların düzeltilmiş son test toplam puanları açısından grupların ana etkisinin anlamlı olduğu anlaşılmaktadır, $[F(1,22) = 60,388, p = 0,000 < 0,05]$.

Analiz sonuçlarına göre; Anadolu Lisesi ile Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinin son test başarı puanları karşılaştırıldığında Sanal müze gezileri ile işlenilen derslerin öğrencilerin başarılarını arttırdığı gözlemlenmektedir. Analiz sonuçlarına göre okul türleri arasında karşılaştırma yapıldığında ön test ile son test puanları arasındaki farklar kontrol edildiğinde Anadolu Lisesinin ön test puanı ile son test başarı puanı arasındaki farkın Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinin başarılarının aynı olduğu Anadolu Lisesinin deney grubunun ön test başarı puan düzeylerinin Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesine göre fazla olduğu görülmüştür.

4.2.9 Dokuzuncu Alt Probleme İlişkin Bulgular

Anadolu Lisesi deney grubu ile kontrol grubunun son test başarı puanları arasındaki ilişki Pearson korelasyon analizi kullanılarak belirlenmiştir. Analiz sonuçlarına göre değişkenlere ilişkin betimsel değerler Tablo 21’de verilmiştir.

Tablo 20.

Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları

Deney son test	Kontrol son test
r	0,172
p	0,496
N	38

Tablo 21 incelendiğinde Anadolu Lisesi deney grubu ile kontrol grubunun son test başarı puanları arasındaki ilişkinin düşük düzeyde, doğrusal, pozitif yönde olduğu ancak anlamlı olmadığı tespit edilmiştir.

Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi deney grubu ile kontrol grubunun son test başarı puanları arasındaki ilişki Pearson korelasyon analizi kullanılarak belirlenmiştir. Analiz sonuçlarına göre değişkenlere ilişkin betimsel değerler Tablo 22’ de verilmiştir.

Tablo 21.

Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları

Deney son test	Kontrol son test
r	0,686
p	0,132
N	13

Tablo 22 incelendiğinde Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi deney grubu ile kontrol grubunun son test başarı puanları arasındaki ilişkinin yüksek düzeyde, doğrusal, pozitif yönde olduğu ancak anlamlı olmadığı tespit edilmiştir.

Analiz sonuçlarına göre; Anadolu Lisesi ve Mesleki ve Teknik Liselerinin ön test ve son test puanları arasındaki ilişki pozitif yönlü ama anlamlı olmadığı görülmüştür.

BÖLÜM V

SONUÇLAR, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırmanın bulgu ve yorumlarına dayalı olarak elde edilen sonuçlara ve bu sonuçlara ilişkin önerilere yer verilmiştir.

5.1. Sonuçlar

Ortaöğretim 9. sınıf Tarih dersi Türkiye Tarihi ünitesinde sanal müze gezileri kullanımının öğrenci başarısına etkisinin incelendiği bu çalışmada ön test-son test kontrol gruplu araştırma deseni kullanılmıştır.

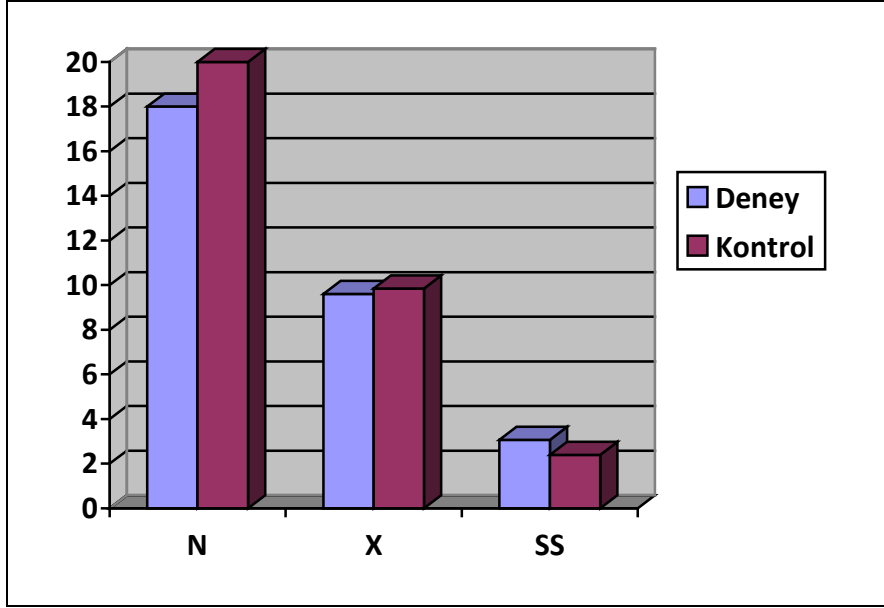
Araştırma Kırıkkale ili, Keskin ilçesinde bulunan Anadolu Lisesi ve Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinde birbirine eş değer seviyede olan kontrol (9-A) ve deney (9-B) grupları arasında yürütülmüştür.

Deney grubunda bulunan öğrencilere, incelemesi ve tespit işlemi araştırmacı tarafından yapılan Alâeddin Keykubat Camii Sanal Müzesi, Horuzlu Han Sanal Müzesi, Sultanhanı Sanal Müzesi, Divriği Darüşşifası ve Ulu Camii Sanal Müzesi, Zazadin Hanı Sanal Müzesi, Yunus Emre Türbesi ve Sanal Müzesi ve Mevlana Sanal Müzelerine sınıf içi ortamda sanal gezileri düzenlenmiştir. Kontrol grubundaki öğrencilerle de “Türkiye Tarihi” ünitesinin ilgili, geleneksel öğretim yöntemiyle dersler işlenmiştir.

Temel problem doğrultusunda test edilen alt problemlere ilişkin olarak aşağıdaki sonuçlara varılmıştır:

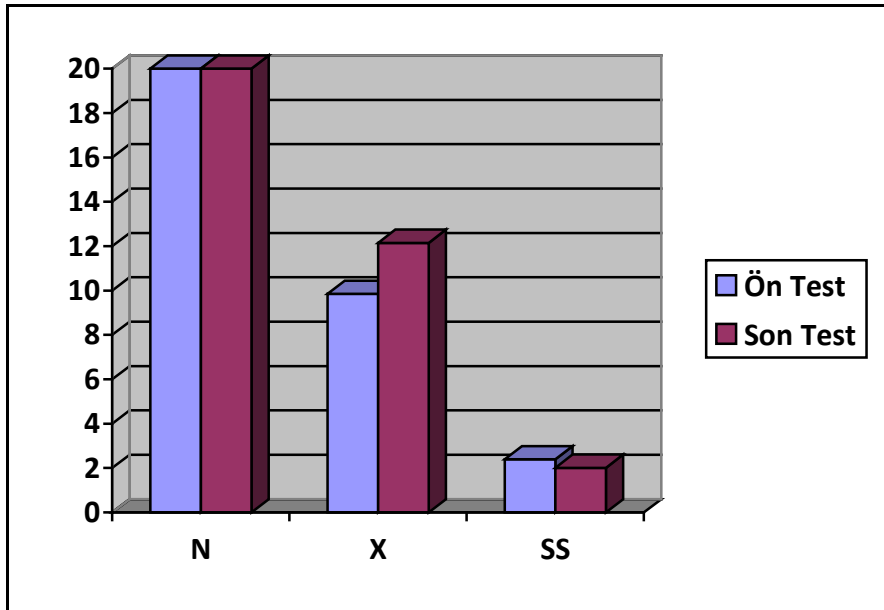
Araştırma sonucunda;

1. Anadolu Lisesinde ön test sonuçlarına göre, kontrol ve deney gruplarının 9. sınıf “Türkiye Tarihi” ünitesine yönelik başarı seviyelerinde anlamlı farklılıklar görülmemektedir.

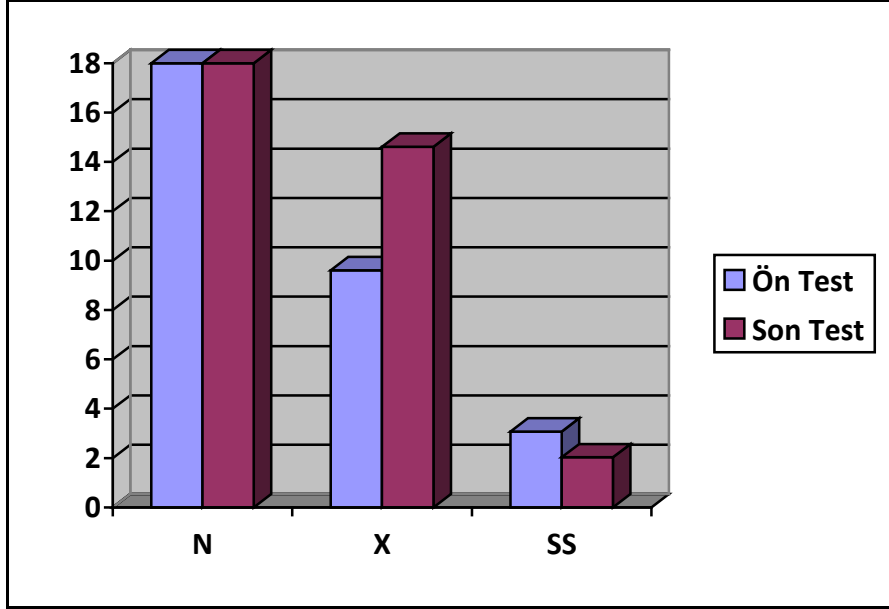
Şekil 2. Anadolu Lisesi ön test sonuçlarının kontrol ve deney grubu karşılaştırması (Tablo 3 grafiği)

2. Anadolu Lisesi kontrol grubunda öntest-son test puanları arasında anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Geleneksel eğitim yöntemi ile anlatılan ders kontrol grubunun başarısının artışında etkisi olmuştur. (Tablo 5)

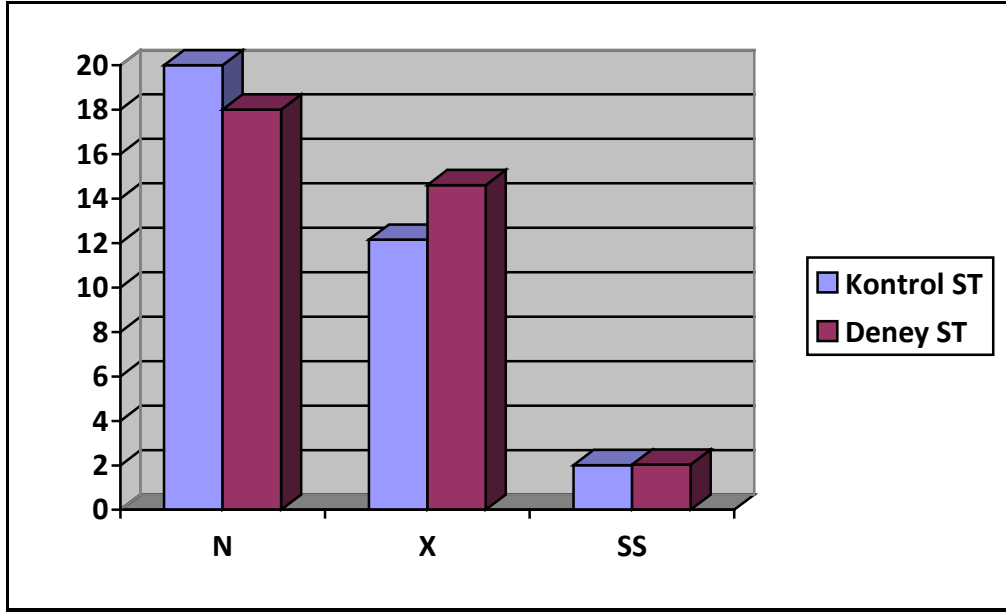
Şekil 3. Anadolu Lisesi Kontrol Grubu Ön Test- Son Test Verilerinin Karşılaştırması (Tablo 5 Grafiği)

3. Anadolu Lisesi deney grubunda ön test-son test puanları arasında anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Veri analizine göre ortaya çıkan sonuç sanal müze gezileri kullanılarak işlenilen dersin deney grubunun başarısının artışında etkisi olmuştur.

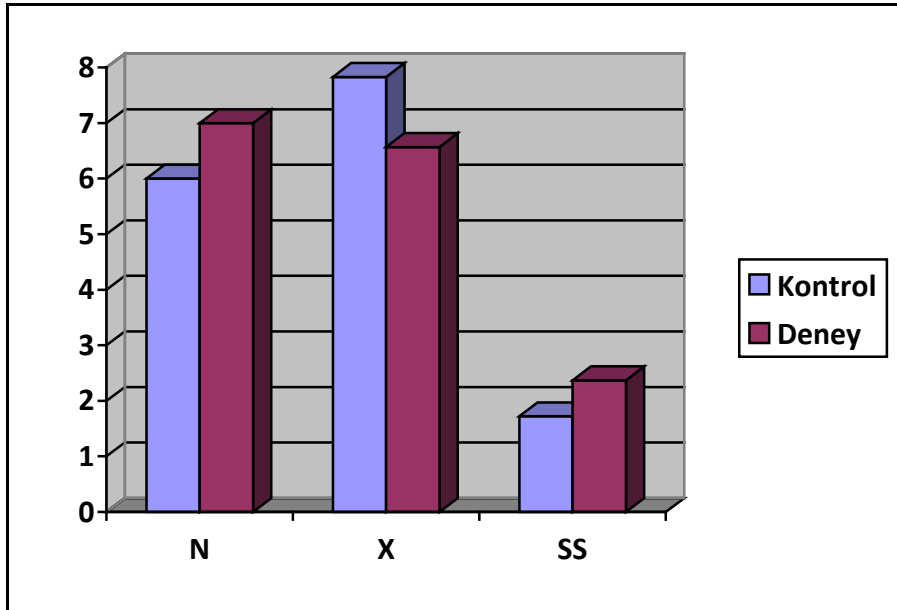
Şekil 4. Anadolu Lisesi deney grubu ön test- son test verilerinin karşılaştırması (Tablo 6 grafiği)

4. Anadolu Lisesi kontrol ve deney gruplarının başarıları sayısal olarak karşılaştırıldığında, sanal müze gezileri kullanarak anlatılan ders ile geleneksel eğitim yöntemi ile anlatılan ders arasında sanal müze gezileri kullanılarak anlatılan ders lehine anlamlı farklılıklar göstermektedir. (sanal müze gezileri kullanılarak yapılan öğretime göre derslerin işlendiği deney grubu öğrencileri ile sanal müze gezileri kullanılmadan geleneksel öğretim yöntemi ile ders işlenen kontrol grubu öğrencilerinin başarı seviyelerin arttığı ancak deney grubu öğrencileri ile karşılaştırıldığında sanal müze gezisi ile işlenen dersten daha düşük çıktığı görülmüştür.)

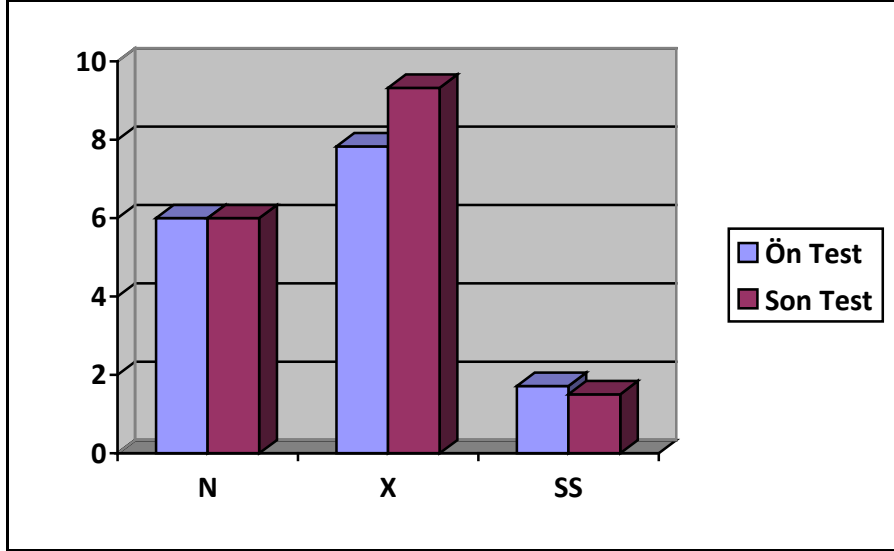
Şekil 5. Anadolu Lisesi kontrol ve deney grupları son test puan karşılaştırması (Tablo 8 grafiği)

5. Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinde ön test sonuçlarına göre, kontrol ve deney gruplarının 9. sınıf “Türkiye Tarihi” ünitesine yönelik başarı seviyelerinde anlamlı farklılıklar görülmemektedir.

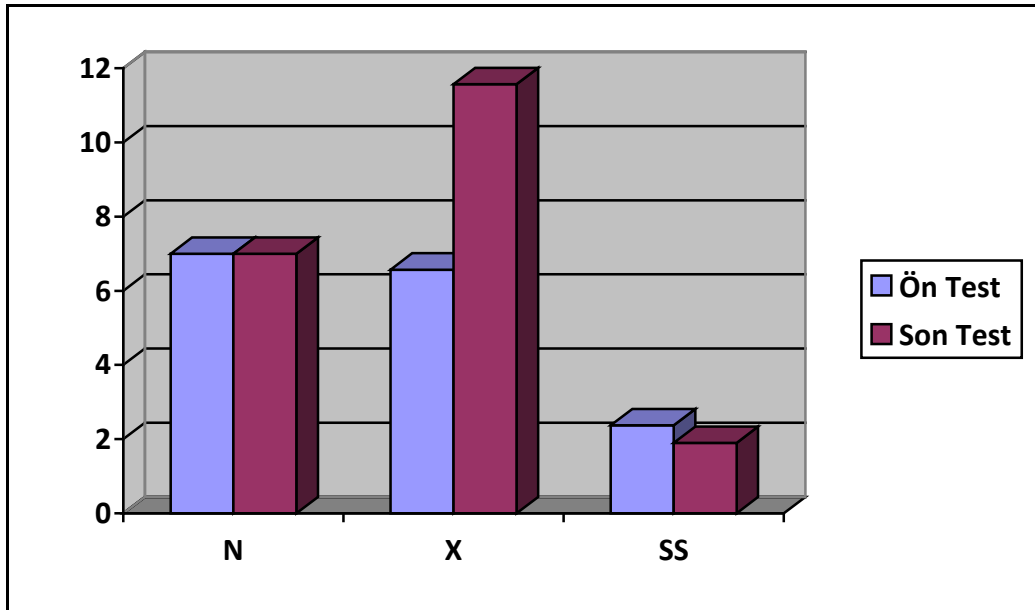
Şekil 6. Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi ön test sonuçlarının kontrol ve deney grubu karşılaştırması (Tablo 4 grafiği)

6. Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi kontrol grubunda öntest-son test puanları arasında anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Geleneksel eğitim yöntemi ile anlatılan ders kontrol grubunun başarısının artışı etkisi olmuştur.

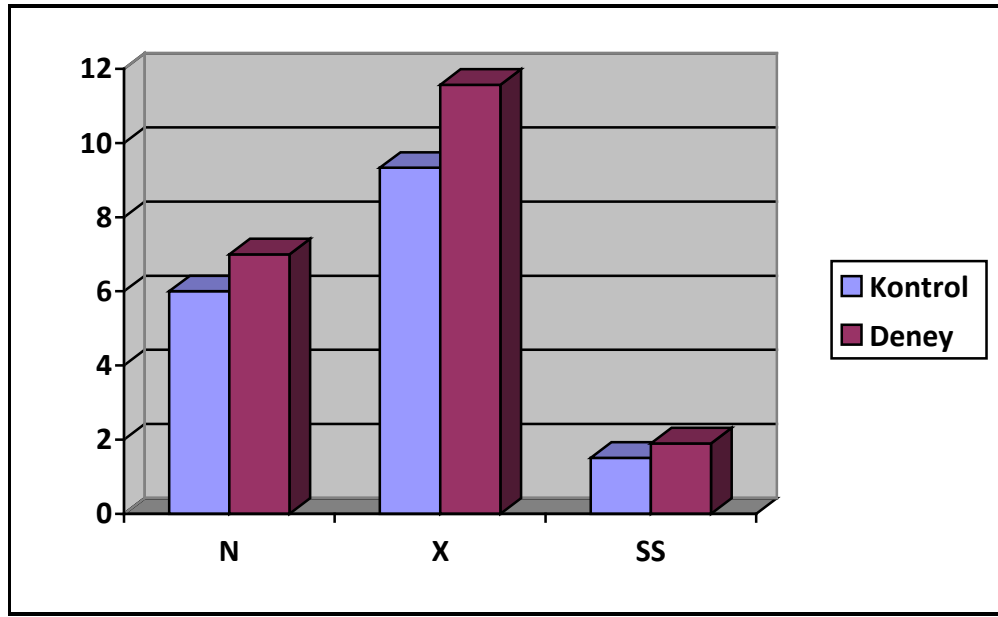
Şekil 7. Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi kontrol grubu ön test- son test verilerinin karşılaştırılması (Tablo 10 grafiği)

7. Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi deney grubunda ön test-son test puanları arasında anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Veri analizine göre ortaya çıkan sonuç sanal müze gezileri kullanılarak işlenen dersin deney grubunun başarısının artışı etkisi olmuştur.

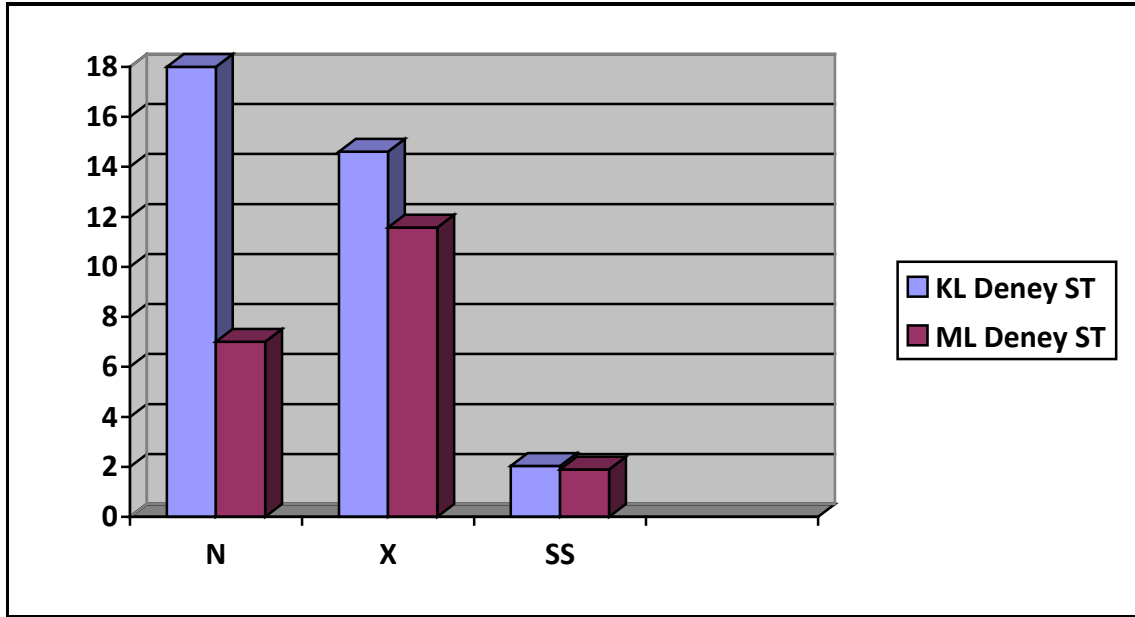
Şekil 8. Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi deney grubu ön test- son test verilerinin karşılaştırılması (Tablo 11 grafiği)

8. Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi kontrol ve deney gruplarının başarıları sayısal olarak karşılaştırıldığında, sanal müze gezileri kullanarak anlatılan ders ile geleneksel eğitim yöntemi ile anlatılan ders arasında sanal müze gezileri kullanılarak anlatılan ders lehine anlamlı farklılıklar göstermektedir.

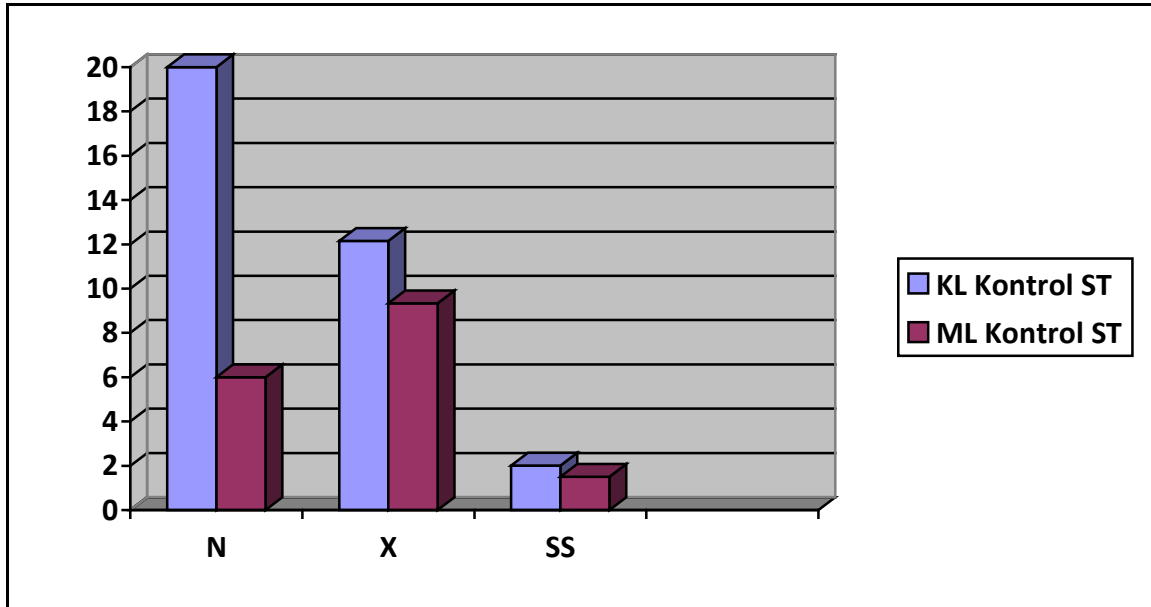

Şekil 9. Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi kontrol ve deney grubu son test puanlarının karşılaştırılması (Tablo 13 grafiği)

9. Anadolu Lisesi ile Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinin son test başarı puanları karşılaştırıldığında sanal müze gezileri ile işlenen derslerin öğrencilerin başarılarını arttırdığı gözlemlenmektedir. Analiz sonuçlarına göre; okul türleri arasında karşılaştırma yapıldığında ön test ile son test puanları arasındaki farklar kontrol edildiğinde Anadolu Lisesinin ön test puanı ile son test başarı puanı arasındaki farkın Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinin başarılarının aynı olduğu Anadolu Lisesinin deney grubunun ön test başarı puan düzeylerinin Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesine göre fazla olduğu görülmüştür.

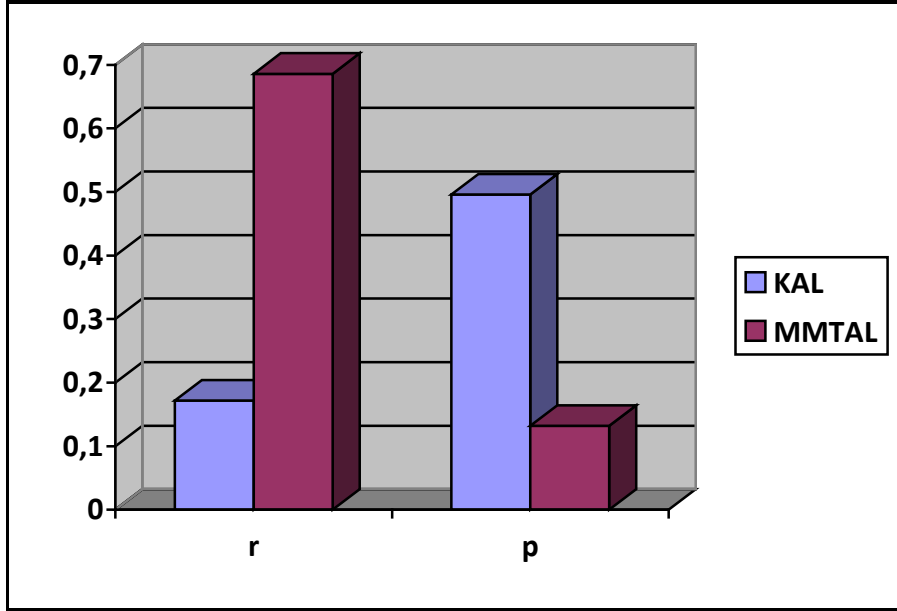

Şekil 10. Anadolu Lisesi ile Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi deney gruplarının son test puanlarının karşılaştırılması (Tablo 19 grafiği)

Şekil 11: Anadolu Lisesi ile Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi kontrol gruplarının son test puanlarının karşılaştırılması (Tablo 16 grafiği)

10. Anadolu Lisesi ve Mesleki ve Teknik Liselerinin ön test ve son test puanları arasındaki ilişki pozitif yönlü ama anlamlı olmadığı görülmüştür.

Şekil 12. Anadolu Lisesi deney grubu ile Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi deney grubu son test puanları Pearson Korelasyon Analiz karşılaştırması (Tablo 21 ve Tablo 22 karşılaştırması)

Sonuç olarak, ders içeriğinde kullanılan teknik ve yöntemlerde, sanal müze gezileri ve geleneksel öğretim teknikleri karşılaştırıldığında sanal müze gezilerinin öğrencilerin son test başarı sonuçlarına katkısı daha anlamlıdır. Çünkü kontrol grubundaki öğrenciler sadece klasik yöntemlerle teknoloji kullanılmadan, yaşantı temelli bir eğitim anlayışı olmadan eğitim almışlar; deney grubundaki öğrenciler olayları bilgisayar, etkileşimli tahta, akıllı telefon ve tabletler aracılığıyla görsel olarak tanınması sağlanmış ve bu durum deney grubu öğrencilerinde öğrenme işlemine katılan duyu organlarının sayısı artması öğrenmenin daha fazla kalıcı olmasını da beraberinde getirmiştir. Yapılan çalışmada farklı lise türlerinde kullanılan sanal müze gezilerinde son test başarı puanlarında sanal müze lehine anlamlı fark ortaya çıkmış ancak lise türü karşılaştırmasında her iki türünde başarı artış oranları birbirlerine çok yakın seviyede kalmıştır. Sanal müze gezilerinin ders içeriğinde kullanılması iki farklı lise türü arasında anlamlı bir başarı farkı oluşmasına neden olmuştur. Bu fark neticesinde Tarih derslerinde çağdaş bir yaklaşımla, çağımızın gerektirdiği teknolojik imkânlardan bilişim sınıfları, etkileşimli tahta, Fatih projesi gibi Milli Eğitim

Bakanlığının yaygınlaştırdığı teknoloji hamlelerinden yararlanarak sanal müze gezilerinin ders içeriğinde kullanmanın önemli olduğu sonucuna varılmıştır.

5.2. Tartışma

Teknolojinin gelişmesi ile eğitim öğretim alanlarında öğrencilerin gelişimlerini sağlayacak materyaller artmıştır. Milli Eğitim Bakanlığı bilişim teknolojileri ile ilgili olarak bilişim sınıfları oluşturma, akıllı tahta sistemleri vasıtasıyla okulların teknoloji ile tanışmasını ve uygulamalar yapılmasını amaçlamaktadır. Tarih, sosyal bilgiler ve görsel sanatlar dersleri başta olmak üzere çeşitli alanlarla, yöntemlerle kültürün öğretilmesi ve gelecek kuşaklara aktarılması gayesiyle “Müze Eğitim Uygulamaları” yaygınlaşmaktadır. Ülkemizde “Müze Gezileri” kültürün aktarılmasında ve öğretilmesinde önemli rol üstlenmektedir.

Bu çalışmada müze gezilerinin sınırlılıkları göz önünde bulundurulduğu için “Sanal Müze” gezilerinin 9. sınıf tarih dersinde öğrencilerin akademik başarılarına etkisi araştırılmıştır. Öğrencilere ders materyali olarak “Sanal Müzeler” kullanıldığında akademik başarılarının arttığı ve bu başarılarının farklı lise türleri olan Anadolu Lisesi ve Mesleki Teknik Anadolu Lisesinde de akademik anlamda artış gösterdiği gözlemlenildi. Sanal müze gezileri tarih dersi nezdinde yeni yeni araştırılmaya başlanıldığı için görsel sanatlar, sosyal bilgiler dersleri ile İlkokul öğrencileri üzerinde yapılan araştırmaların; yaptığımız incelemeler ve bulgularla örtüşenleriyle ilgilendik. Diğer alanlarda yapılan çalışmalarda; Uslu (2008) görsel sanatlar dersinde, ilköğretim seviyesinde Demirboğa (2010) tarafından 8. sınıf görsel sanatlar dersinde, Ermiş (2010) araştırmasında 6. sınıf görsel sanatlar dersinde, Ustaoglu’nun (2012) 7. sınıf sosyal bilgiler dersinde, Egüz ve Kesten (2012) sosyal bilgiler dersinde, Yıldırım ve Tahiroğlu (2012) tarafından 5. sınıf sosyal bilgiler dersinde, Turgut (2015) sosyal bilgiler derslerinde, Yükseköğretim alanında Peker (2014), Canlı (2016) ilkokul görsel sanatlar dersi 4. sınıf öğrencilerinin, öğretmenlerinin ve velileri üzerinde ve Aktaş (2017) sosyal bilgiler öğretmenleri üzerinde elde ettikleri verilerde öğrencilerin ilgilerinin ve derse olan tutumlarının arttığı çalışmamız sonucunda ulaştığımız gibi akademik başarılarını da yükselttiği elde ettikleri verilerle desteklemişler bu bağlamda çalışmamızla ulaştığımız bulgulardan biri doğrulanmıştır.

Ortaöğretim tarih eğitimi alanında Kaya ve Okumuş (2018) tarafından yapılan araştırmada, öğrenciler sanal müze uygulamasının daha fazla zaman ayrılarak yapılmasını, uygulama sırasında sesli olarak anlatımın olmasının bilgilerin kalıcılığını artıracak ve derslerde

daha fazla kullanım sağlamasını talep etmektedir. Tarih dersi kapsamında yapılan çalışma sonucunda sanal müze ziyareti ile işlenen dersin öğrencilerin derse ilgilerini arttırdığı ve kalıcı öğrenmeler sağladığı gözlemlenmiş, bu çalışmayla 9. sınıf tarih dersinde bulduğumuz veriler bu noktada örtüşmektedir.

Yapılan araştırmalarda müze gezilerinin eğitim etkinliği olarak kullanılması öğrencilerin ilkökul, ortaokul, ortaöğretim, yüksek öğretim seviyelerinde sosyal bilgiler, tarih ve görsel sanatlar derslerinde başarılarını arttırdığı sonucuna ulaşılmıştır.

21. yüzyılda gelişen teknoloji eğitim öğretim ortamlarında da kendisine yer bulmuştur. Müze gezilerinin uygulanmasında oluşabilecek sınırlılıkların azaltılması ve dünya ile Türkiye’de bulunan müzeleri okulumuza, evimize taşıması bakımından “Sanal Müzeler” eğitimin bir parçası haline gelmiştir. “Sanal Müze”lerin eğitim öğretim ortamında kullanılması ve materyal olarak öğrencilerin istifade etmeleri sonucunda “Sanal Müze Uygulamaları’nın eğitime katkısı ile ilgili yapılan çalışmalar artmıştır. Öğretmenlerin sınıf içi etkinliklerde disiplinlerüstü yaklaşımı öğrenci ile tanıştırmaları öğrencilerin dünyaya bakış açılarını, kültürel birikimlerini ve bu birikimi elde etme meraklarını, heyecanlarını yükseltecektir. Öğretmenler açısından dersin aktif ve yapılandırmacı eğitim ilkelerine göre ilerlemiş olması aynı zamanda bilginin soyuttan somuta geçişini artıracak, iş yükünü azaltacaktır. Tüm bu sebepler dolayısıyla bu çalışma konusu minvalinde ki araştırmalar ve çalışmalar artırılmalıdır.

5.3.Öneriler

Araştırmanın yapılması hedeflendiğinde tarih dersinde müze kavramı ile ilgili çalışmaların yapıldığı ama yeterli olmadığı, sanal müze kavramı ile ilgili çalışma eksikliğini gidermek amacıyla müze ziyaretlerinin ders içi ve ders dışı etkinliklerde kullanımının artırılmasına yönelik incelemelere ağırlık verilmesi gerektiği düşünülmektedir.

Araştırmanın başında sanal müze gezileri ile gezilebilecek müzeler taranmış, ülkemizin bulunduğu Anadolu coğrafyası üzerindeki zengin kültürel miras düşünüldüğünde yeterli sayıda sanal müze olmadığı ama son yıllarda yaygınlaşmaya başladığı görülmektedir. Tarih dersi kapsamında kazanımlar doğrultusunda ders içi etkinliklerde kullanılabilecek sanal müzelerin artırılması gerekmektedir. Sanal müze ile ilgili incelemelerin üzerine düşülmesi ve bu yöndeki odakların yoğunlaştırılması zorunludur.

Çalışmamız kapsamında 9. sınıf “Türkiye Tarihi” ünitesinde ziyaret edilebilecek sanal müzelerin varlığı tespit edilmiştir. Günümüz teknolojilerinin hızla geliştiği ve Milli Eğitim Bakanlığının teknoloji hamlesi ile birlikte Fatih Projesi, Eba, etkileşimli tahta, tablet vb. teknolojik alet ile eğitimin ekonomiklik ilkesi kapsamında ziyaret edilmesi ve derslerde sanal müze ziyaretlerinin düzenlenmesi sağlanmalıdır.

Öğretmenlerin müze ve sanal müze gezilerini eğitim süreci ile ilişkilendirmenin, tarih öğretim alanının kazanım, beceri ve değerleri öğrencilere öğretilmesine yönelik çalışmalar yürütmelerinin ünitelerde beklenen başarı oranının artışında etkili olduğu görülmüştür. Bu sebeple sanal müze gezilerinin kullanılması yönünde öğretmenlerin bilinçlendirilmesi gerekmektedir. Bu konu ile ilgili müze ve sanal müze ile ilgili öğretmenlerin hizmet içi eğitim faaliyetlerinde eğitim verilmesi yerinde bir uygulama olacaktır. Bu sebeple sınıf içi uygulamalarda sanal müze gezilerini kolaylaştıracak donanımlı ortamlar öğretmen ve öğrencilere sunulmalıdır.

Fatih Projesi kapsamında dağıtılan tabletlerde, sınıf ortamında bulunan akıllı tahtalarda, Bilişim Teknolojileri sınıfında bulunan bilgisayarlar vasıtasıyla öğrencilerin sanal müzelere yönlendirilmesi sağlanmalı, öğrencilerin kendilerine ait sanal koleksiyonları oluşturmaları teşvik edilmelidir. Sanal müze uygulamalarının günlük hayata entegre olması ile sanal müze çeşidi artacaktır. Uzun vadede düşünüldüğünde kültüre ve kültürel değerleri korumaya yönelik yapılan bu yatırım ile öğrenci veli etkileşimi sonucunda eğitim seviyesi artacaktır.

Tarih dersinin sıkıcı sınıf ortamlarından çıkarılarak öğrencilerin dersin farklılığını algılayabilmeleri için uygun tasarlanmış ve teknolojik araç gereçlerin yer aldığı dersliklerde uygulanmalıdır.

Sanal müze gezilerinin yaygınlaştırılması ve daha sonrasında teknolojinin gelişmesi ile birlikte artırılmış gerçeklik uygulamalarının sanal müze tasarım aşamasında uygulanması, “VR - Sanal Gerçeklik”, “AR – Artırılmış Gerçeklik”, “MR – Karma Gerçeklik” kavramlarının eğitim ortamlarında yaygınlaştırılması gerekmektedir. Milli Eğitim Bakanlığının 2023 Vizyon belgesi Beceri Atölyelerinin açılması ve yaygınlaştırılması planlanmaktadır. Eğitim ortamında “Artırılmış Gerçeklik” atölyelerinin kurulması ilkokulda hayat bilgisi, sosyal bilgiler ve görsel sanatlar derslerinde; ortaokulda fen bilimleri, görsel sanatlar, sosyal bilgiler derslerinde; ortaöğretimde tarih, coğrafya, fizik,

kimya, biyoloji vb. derslerde kullanımı artırılarak öğrencilere somut veriler üzerinde yaşantı sağlama olanağı sunacağı düşünülmektedir.

Araştırmamızda sanal müze gezileri ile ilgili tarih dersi 9. sınıf öğretimi ile birlikte 10. sınıf tarih dersi, 11. sınıf tarih dersi ve 12. sınıf Türkiye Cumhuriyeti ve Atatürkçülük derslerinin konu ve kazanımları ile ilgili çalışmaların yapılmasına uygundur.

Tarih dersi kapsamında “Sanal Müzeler” ile ilgili ön test ve son test kontrol gruplu deneysel desen modelli doktora tezleri yapılarak, program ve proje tasarıları sınanmalı ve olumlu çıkanların eğitim kurumlarına tanıtımı yapılmalıdır.

Milli Eğitim Bakanlığı’nın Türkiye’nin önde gelen işadamları ve sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliği yaparak sanal müze sayısının artırılmasını ve farklı konularda sanal müzeler oluşturulmasını sağlamalıdır. Yapılan çalışmalar sonucunda elde edilecek materyallerin okullarda ders işleme aracı olarak kullanılmasını yaygınlaştıracak tedbirler alınmalıdır.

KAYNAKÇA

- Abacı, O. (1996). *Müze eğitimi*. Sanatta Yeterlilik Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Adıgüzel, Ö. (2000). *Müze pedagojisinin Türkiye’deki yansımaları ve müzelerdeki yaratıcı drama uygulamaları*, III. Uluslararası Tarih Kongresi: Müzecilikte Yeni Yaklaşımlar – Küreselleşme ve Yerelleşme Bildiriler Kitabı, İstanbul: Türkiye Ekonomikve Toplumsal Tarih Vakfı.
- Akalın, M. (2015). *Örnek açıklamalarıyla sosyal bilimlerde araştırma tekniği “ANKET”*, Ankara: Seçkin.
- Akmehmet, K. T. (2008). Müzelerin Tarih öğretiminde nesne merkezli eğitim etkinlikleriyle kullanılması ve İlköğretim Sosyal Bilgiler öğretimi, *Milli Eğitim Dergisi*, 37(180), Güz Dönemi, 50 – 67.
- Akmehmet, K. T. (2012). Müzebilimin ABC’si. N. Ertürk & H. Uralman (Haz.), *Müze eğitimi: okul programları* (s.195-208). İstanbul: Ege
- Aktaş, V. (2017). *Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Sanal Müze Kullanımına Yönelik Tutumları*, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Akyürek, T. (2011). *İlköğretim birinci kademe görsel sanatlar dersinde müze eğitiminin tarih ve kültür bilinci oluşturulmasındaki önemi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Alâeddin Keykubat Cami Sanal Müzesi. (2015). 3D Mekânlar Resmi İnternet Sitesi, <http://www.3dmekanlar.com/tr/alaeddin-keykubad-camii.html>, Erişim: 12.05.2015.
- Aladağ, E., Akkaya, D., & Şensöz, G. (2014). Sosyal Bilgiler dersinde sanal müze kullanımının öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Trakya Üniversitesi*

- Sosyal Bilimler Dergisi*, 16(2), 199-217. <https://dergipark.org.tr/download/article-file/321373> sayfasından erişilmiştir.
- Alav, O., Altıngövdü, İ. S. & Kaplan, A. (2006). *Sanal müzelerde panoramik ve 3 boyutlu görüntü teknikleri ve içerik sorgulama: Isparta Müzesi örneği*. İstanbul: UNAK.
- Alkan, C. (1998). Bilgisayar destekli öğrenme modülleri, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 20(1 – 2), 30 – 45.
- Altun, A. (2007). *Türkiye’de Müzecilik: 100 müze 1000 eser*. İstanbul: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı.
- Anderson, L. M. (1999). *Online Museum Co-ordination*. *Museum International*, 51, 4, 25-30. <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/pdf/10.1111/1468-0033.00226>.
- Arı, Ç. (2010). *Müze bilinci öğrenme alanı etkinliklerinin gerçekleştirilmesine ilişkin öğretmen görüşleri*. Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Arıkan, R. (2013). *Anketler ve anket soruları*, Ankara: Nobel.
- Artun, A. (2006). *Müze ve modernlik tarih sahneleri sanat müzeleri*. İstanbul: İletişim.
- Ata, B. (2002). *Müzelerle ve tarihi mekanlarla tarih öğretimi: tarih öğretmenlerinin "Müze Eğitimine" ilişkin görüşleri*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Atalay, N. (2011). *İlköğretim I. kademe’de müze eğitimin görsel sanatlar kültürüne etkileri*. Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Atagök, T. (1985). *Çağdaş müzecilik kavramı doğrultusunda Türk Sanat Müzelerinin kültürel etkinliklerinin saptanması*. Yeterlilik Tezi, Mimar Sinan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Atagök, T. & Özcan, O. (2001). *Virtual museums in Turkey*. *Museum international*. Paris: Blackwell.
- Atagök, T., Akmehtmet, K., Özkasım, H., Küçükhasıköylü, N. & Gökalp, Z. (2013). *Müzecilik ve sergileme: Dünyada çağdaş müzecilik uygulamaları*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.

- Atasoy, N. Y. (1998). *Müze eğitiminde yazılı gereçlerin rolü*, 4. Müzecilik Semineri Bildiriler Kitabı: 16 – 18 Eylül 1998, İstanbul: Harbiye Askeri Müzesi.
- Atasoy, S. (1999). *Müzecilikten Yansımalar*, İstanbul: Anka
- Baykan, Ö. Z. (2007). *2005 ve 2006 İlköğretim Programları'nın "Müze Eğitimi" açısından değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Bingöl, H. O. (2008). *Fotoğrafta sanal gerçeklik ve müzeler yolu ile sanat eğitimine katkıları (Anıtkabir ve Anadolu Medeniyetleri Müzesi uygulaması)*. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Bowen, J. (2000). *The Virtual Museum*. International Museums, 205, 52, 4-7. <https://doi.org/10.1111/1468-0033.00236>
- Boyraz, B. (2013). *Müze Teknolojileri ve Sergileme Farklılıkları*, Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi, 39, s.1-14. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/abuhssbd/issue/32923> sayfasından erişilmiştir.
- Bozdoğan, A. E. (2007). *Bilim ve Teknoloji Müzelerinin Fen Öğretimindeki Yeri ve Önemi*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Bozdoğan, A. E. (2008). *İnformel eğitim çevrelerine yapılan gezilerin planlanması ve değerlendirme çalışmaları: Enerji Parkı örneği*, Eğitimde Kuram ve Uygulama.2008, s.282-290. <http://eku.comu.edu.tr/index/4/2/aebozdogan.pdf> sayfasından erişilmiştir.
- Bozkuş, Ş. B. (2014). Kültür ve sanat iletişimi çerçevesinde Türkiye’de sanal müzelerin gelişimi. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 26, 329-344. <http://dx.doi.org/10.9761/JASSS2408>
- Buyurgan, S. (2002). *Programlı bir müze ziyareti ve sonrasında uygulama örneği*. Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sanat Eğitimi Sempozyumu Bildiriler Kitabı: 08 – 10 Mayıs 2002. Ankara:Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi.
- Buyurgan, S. (2007). *Tarih Dersi Kapsamında Programlı Bir Müze Ziyareti*, Uluslararası Öğretmen Yetiştirme Politikaları ve Sorunları Sempozyumu Bildiriler:12-14 Mayıs 2007. Bakü.

- Buyurgan, S. (2009). Görme Engelliler Eğitimi Anabilim Dalı Öğrencilerine Yönelik Programlı Bir Müze Ziyareti, *Milli Eğitim Dergisi*, 38(182), Bahar Dönemi, 214 – 231.
- Buyurgan, S. (2017). Verimli Bir Müze Ziyaretini Nasıl Gerçekleştirebiliriz?, *Milli Eğitim Dergisi*, 46(214), Bahar Dönemi, 317 – 343.
- Buyurgan, S. & Buyurgan, U. (2007). *Sanat eğitimi ve öğretimi*. Ankara. PegemA.
- Buyurgan, S. & Mercin, L. (2005). *Görsel sanatlar eğitiminde müze eğitimi ve uygulamaları*. V. Özsoy(Ed.). Ankara: Görsel Sanatlar Eğitimi Derneği.
- Buyurgan, S., Mercin, L. & Özsoy, V. (2005). *Görsel sanatlar eğitiminde müze eğitimi ve uygulamaları*. Ankara: Görsel Sanatlar Eğitimi Derneği.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2008). *Bilimsel araştırma yöntemleri*, Ankara: PegemA.
- Çal, H.(2009). *Osmanlı'dan günümüze Türkiye'de müzeler*. Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi, 7(14), 315-333.
- Canlı, K. (2016). *İlkokul 4. Sınıf Görsel Sanatlar dersinde sanal müze uygulamasına ilişkin öğretmen, öğrenci ve veli görüşleri*. Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Çerkez, S. (2011). *Sosyal Bilgiler Dersi'nde müze eğitime dayalı öğretim uygulamalarının öğrencilerin akademik başarısına ve tutumlarına etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Kastamonu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kastamonu.
- Çilenti, K. (1997). *Eğitim teknolojisi ve öğretim*. Ankara: Gül.
- Çolak, C. (2006). *Sanal müzeler*. İNET – TR: 11. Türkiye'de İnternet Konferansı Bildiriler Kitabı: 21 – 23 Aralık 2006. Ankara: TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi.
- Çolak, C. (2012). Müzebilimin ABC'si. N. Ertürk & H. Uralman (Haz.), *Bir iletişim aracı olarak müze web sitelerinin yönetimi* (s. 263-276). İstanbul: Ege
- Demirboğa, E. (2010). *Sanal müze ziyaretlerinin öğrencilerin bilişsel ve duyuşsal kazanımları üzerindeki etkileri*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Demirel, Ö. (2000). *Eğitimde Program Geliştirme*. Ankara: Pegem.

- Demirci, M. T. (2009). *Kültürel öğelerin öğretiminde müze gezilerinin önemi*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Demircioğlu, İ. H., (2009). *Tarih Öğretmenlerinin Tarihsel Düşünme Becerilerine Yönelik Görüşleri*, *Milli Eğitim Dergisi*, 38(184), Güz Dönemi, 228 – 239.
- Demirdelen, H. (2002). *Müze Eğitim Uygulamaları*, Anadolu Medeniyetleri Müzesi 2002 Yıllığı, s.331-341.
- Demirdelen, H. Alpagut, A. & Sağır, E., (2017). *Anadolu Medeniyetleri Müzesindeki eğitim etkinlikleri ve müze eğitim atölyesi*, *Milli Eğitim Dergisi*, 46(214), Bahar Dönemi, 385 – 388.
- Dewey, J. (2014). *Deneyim ve eğitim*.(S.Akıllı, Çev.). Ankara: ODTÜ.
- Dilaver, H.H. ve Tay, B.A. (2011). Özel öğretim yöntemleriyle Sosyal Bilgiler Öğretimi B. Tay & A. Öcal (Ed.), *Sosyal Bilgilerde Yapılandırmacılık* (s.99-130). Ankara: PegemA.
- Dilek, D. (2007). *Tarih derslerinde öğrenme ve düşünme gelişimi*. Ankara: Nobel.
- Divriği Darüşşifası Sanal Müzesi. (2015). Divriğiulucamii.com Resmi İnternet Sitesi, <http://www.divrigiulucamii.com/sanaltur/divrigitour/>, Erişim: 12.05.2015.
- Divriği Ulu Cami Sanal Müzesi. (2015). Mekân 360 Resmi İnternet Sitesi, https://www.360tr.com/sivas-divrigi-ulu-cami-3-sanal-tur_62fb266e9_tr.html, Erişim: 12.05.2015.
- Doğan, N. K. (1989). *Eğitsel fonksiyonları açısından müze organizasyonu ve yönetimi: Türkiye’de müzecilik sorunları*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.
- Doğan, D.H. (2017). *Müzelerin eğitim ortamı olarak kullanılması: ölçme ve değerlendirme uygulamaları*. Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi.16(60) s.234-248.
- Doğan, Y. (2007). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Tarihsel Yazılı Kanıtların Kullanımı*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
- Düzgün, O. (2007). *Sanal müzecilik ve müzelerimiz*. Geçmişten Geleceğe Türkiye’de Müzecilik – I Sempozyumu bildiriler kitabı: 21 – 22 Mayıs 2007. Ankara: Dizayn Ofset.

- Egüz, Ş. (2011). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi'nde müze ile eğitimin öğretmen ve öğrenci görüşlerine göre değerlendirilmesi: Samsun İli örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Samsun.
- Ekelik, G. H. (2010). *Sosyal Bilgiler Dersleri'nde müze faaliyetlerinin programlanması (Konya müzeleri örneği)*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Erbay, M. (2014). *Yeni nesil teknolojiler ile müzelerde eğitim, Milli Eğitim Dergisi*, 46(214), Bahar Dönemi, 255-268.
- Erbay, M. (2014). *Eğitim kurumlarının müzelerin kurumlaşmasındaki yeri*, 4. Müzecilik Semineri Bildiriler Kitabı: 16 – 18 Eylül 1998. İstanbul: Harbiye Askeri Müzesi.
- Erbay, F. (2002). *Müze erişilebilirliğinde tanıtım ve reklamın önemi*. 6. Müzecilik Semineri Bildiriler Kitabı: 25 – 27 Eylül 2002. İstanbul: Genelkurmay Başkanlığı Askeri Müze ve Kültür Sitesi Komutanlığı.
- Erdoğan, T. (2003). *Türkiye'deki Arkeoloji Müzelerinde yapılan eğitsel faaliyetler. Dönem Projesi*. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Ermiş, B. (2010). *İlköğretim 6. Sınıf öğrencilerinin Görsel Sanatlar Dersi'nde "Üç Boyutlu Sanal Müze Ziyareti" etkinliğine ilişkin görüşleri*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Fer, S. & Cırık, İ. (2007). *Yapılandırmacı öğrenme: Kuramdan uygulamaya*. İstanbul: Morpa Kültür.
- Fidan, N. (2012). *Okulda öğrenme ve öğretme*, Ankara: PegemA.
- Filiz, N. (2010). *Sosyal Bilgiler öğretiminde müze kullanımı*, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Gartenhaus, A. R. (2000). *Yaratıcı düşünme ve müzeler*. R. Mergenci & B. Onur, (Çev.) Ankara: Ankara Üniversitesi Çocuk Kültürü Araştırma ve Uygulama Merkezi.
- Geleş, F. (2002). *Kültürel şekillenmede Avrupa'dan örneklerle oyuncak müzelerinin rolü*, İstanbul: T.C. Genelkurmay Başkanlığı.
- Gerçek, F. (1999). *Türk müzeciliği*. Ankara: T.C. Kültür Bakanlığı.

- Gürel, H. N. (2008). *Eczacıbaşı sanal müzesi*. Geçmişten Geleceğe Türkiye’de Müzecilik – I Sempozyumu Bildiriler Kitabı: 21 – 22 Mayıs 2007. Ankara: VEKAM.
- Gürkan, T. (2004). *İlköğretim II. Kademe müze eğitiminin önemi üzerine bir araştırma (Bursa örneğinde)*. Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- Hacısalıhoğlu, Ö. (2013). *Ortaöğretim Görsel Sanatlar eğitiminde tarihi çevre ve müze bilincinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Hein, G. E. (2002). *Learning in the museum*, NY: Taylor & Francis Library.
- Hooper – Greenhill, E. (1999). *Müze ve galeri eğitimi*. (M.Ö.Evren & E.G. Kapçı Çev.). B. Onur(Yay. Haz.). Ankara: Ankara Üniversitesi Çocuk Kültürü Araştırma ve Uygulama Merkezi.
- Horozlu Han Sanal Müzesi. (2015). 3D Mekânlar Resmi İnternet Sitesi, <http://www.3dmekanlar.com/tr/3d-hanlar.html>, Erişim: 12.05.2015.
- Howe, K. R. & Berv, J. (2000). Constructing constructivism, epistemological and pedagogical. constructivism in education: D.C. Phillips (Ed.), *Opinions and second opinions on controversial issues*. illinois: The University of Chicago.
- ICOM (2019). Museum Defininition. <http://icom.museum/en/activities/standards-guidelines/museum-defination/> adresinden erişilmiştir.
- Işık, H. (2002). *Yerel Tarih Konularının Sosyal Bilgiler(6. Sınıf) Programı Tarih Üniteleri ile İlişkilendirilmesine Yönelik Bir Uygulama: Pasinler Örneği*, Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü, Ankara
- Işık, H. (2008). *Tarih Öğretiminde Doküman Kullanımının Öğrencilerin Tarihsel Düşünme Becerilerine ve Başarılarına Etkisi*, Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü, Ankara
- Işık, H. (2008). İlköğretimde Tarih konularının yerel tarih ile ilişkilendirilmesinin öğrenci başarısına etkisi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 1(4), 290 – 301.
- Işık, H. (2011). Tarih nasıl öğretilir? Tarih öğretmenleri için özel öğretim yöntemleri. M. Safran (Ed.), *Tarih Öğretimi ve Yerel Tarih* (s. 209-219). İstanbul: Yeni İnsan.

- Kabaca, T. (2002). *Bir öğrenme ve öğretme yaklaşımı: Yapılandırmacılık (Constructivism)*. Doktora Ödevi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kale, Y. (2011). Tarih nasıl öğretilir? Tarih öğretmenleri için özel öğretim yöntemleri. M. Safran (Ed.), *Tarih öğretiminde müzeler ve tarihi mekânlar* (s. 195-204). İstanbul: Yeni İnsan.
- Karaduman, B. (2008). *İlköğretim 6. Sınıf Fen ve Teknoloji Dersi "Maddenin Tanecikli Yapısı" Ünitesi'nin öğretiminde, bilgisayar destekli ve bilgisayar temelli öğretim yöntemlerinin, akademik başarıya ve kalıcılığa etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Karadeniz, C.(2009). *Dünyada Çocuk Müzeleri ile Bilim, Teknoloji ve Keşif Merkezlerinin İncelenmesi ve Türkiye için Bir Çocuk Müzesi Modelinin Oluşturulması*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara
- Karadeniz, C.(2015) *Çağdaş müze ve kültürel çeşitlilik: arkeoloji müzesi uzmanlarının kültürel çeşitliliğe ilişkin yaklaşımlarının değerlendirilmesi*, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Karasar, N. (2003). *Bilimsel araştırma yöntemi*, Ankara: Nobel.
- Karasar, N. (2014). *Araştırmalarda rapor hazırlama*, Ankara: Nobel.
- Karp, C. (2004). Digital heritage in digital museums. international museums, 56, 1-2, 45-51. <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/j.1350-0775.2004.00457.x>
- Kaya, O. & Okumuş, O. (2018). Sanal müzelerin tarih derslerinde kullanımının öğrenci görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Turkish History Education Journal*, 7(1), Spring, s.113-153.
- Keene, S. (1998). *Digital collections: Museums and the information age butter worth*. Oxford: Heinemann.
- Kıldan, O. (2008). *Yapılandırmacı yaklaşıma göre okul öncesi öğretmenlerine verilen hizmet içi eğitimin öğretmen – çocuk ve öğretmen – ebeveyn ilişkilerine etkisi*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Kısa, Y. (2012). *Sosyal Bilgiler öğretiminde müze kullanımına ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşlerinin incelenmesi (Afyonkarahisar müzeleri)*. Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.
- Kocabaş, R. (1969). Müzeciliğin hareketi ve ilk müze okulunun açılışı. *Belgelerle Türk Tarihi Dergisi*, 21, Haziran Dönemi, 74 – 78.
- Koçak, S. K. (2010). *İlköğretim Görsel Sanatlar Eğitimi Dersi'ndeki müze etkinliklerine yönelik, öğrenci, öğretmen ve müze yetkililerinin görüşleri*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kolb, D. A. (1984). *Experiential learning: Experience AS the source of learning and development*. Editor: Cliffs, E., New Jersey: PrenticeHall.
- Kuruoğlu Maccario, N. (2002). Müzelerin eğitim ortamı olarak kullanımı. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 15(1), 275 – 285.
- Hsin, H.L., (2000).Pioneering a digital media art museum on the web. *International Museums*, 52, 1, 8-13. <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/1468-0033.00237>
- Madran, B. (1999). Yeniden müzeciliği düşünmek. T. Atagök (Ed.) *Müze türleri*.(s. 1-9) İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi.
- Marty, P. F.,Rayward, W. B. ve Twidale, M. B. (2005). *Museum informatics.annual review of information science and technology*, 37, 259 – 294.
- Masaracı, Y. (2002). *Müzelerin eğitim etkinliklerindeki öneminin karikatür müzeleri örneklerinde incelenmesi*, Müzecilik Semineri Bildiriler Kitabı. İstanbul: T.C. Genelkurmay Başkanlığı.
- MEB. (2005). *Sosyal bilgiler öğretim programı*. Ankara: Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- MEB. (2007). *Ortaöğretim Tarih Dersi 9. Sınıf Öğretim Programı*. Ankara: MEB.
- MEB. (2008). *İlköğretim 1-8. Sınıflar Türkçe, Matematik,Sosyal bilgiler, Hayat bilgisi ile Fen ve Teknoloji ders, öğretim programlarında müze ile eğitim*. Ankara: MEB.
- MEB. (2009). *Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi Müze Eğitimi Dersi Öğretim Programı*. Ankara: MEB.
- MEB. (2015). *Ortaöğretim Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı*. Ankara: MEB.

- MEB. (2015). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı*. Ankara: MEB.
- MEB. (2018). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı*. Ankara: MEB.
- MEB. (2018). *Ortaöğretim Tarih Dersi 9,10 ve 11. Sınıf Öğretim Programı*. Ankara: MEB
- MEB.(2018). *Ortaöğretim T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğretim Programı*. Ankara: MEB.
- Mercin, L. (2002). *Anadolu güzel sanatlar liselerinde müzelerin sanat (resim) eğitimi amaçlı kullanılmasına ilişkin yönetici ve öğretmenlerin görüşlerinin değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Mercin, L. (2006). *Resim Dersi’ni müze kaynaklı oluşturmacı öğrenme yaklaşımı etkinliklerine göre uygulamanın erişkiye, kalıcılığa ve tutuma etkisi (Diyarbakır İli örneği)*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Mevlana Sanal Müzesi. (2015). Kültür ve Turizm Bakanlığı Resmi İnternet Sitesi, <https://www.ktb.gov.tr/genel/SanalMuzeler/mevlana-tr/index.html>,Erişim: 12.05.2015.
- Grincheva, N.(2018). The ‘Guggentube’ Phenomenon: Breaking the Boundaries of a ‘Digital Museum’ Space. *International Museums*, 70, 1-2, 168-175. <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/muse.12201>
- Nichol, J. (1991). *Tarih öğretimi*,:M. Safran (Yay. Haz.), Ankara: Çağrı.
- Onur, B. (2000). Müze ortamında çocukla iletişim. *Kültür ve İletişim Dergisi*, Kış, 3(1) 17-28.
- Onur, B. (2003). *Müze eğitimi: Temel ilkeler ve politikalar*, Müze Eğitimi Seminerleri – I Bildiriler Kitabı, Antalya: Vehbi Koç Vakfı.
- Onur, B. (2012). *Çağdaş müze eğitim ve gelişim: müze psikolojisine giriş*, Ankara: İmge.
- Önder, M. (1999). *Türkiye müzeleri*. Ankara: Türkiye İş Bankası.
- Özden, Y. (2003). *Öğrenme ve öğretme*. Ankara: PegemA.
- Özer, D. N.(2007). *Sanal ortamda müzecilik*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- Özel, Ş.(2013). *Sanal Müze: Isparta Halı Müzesi*. Yüksek Lisans Tezi. Süleyman Demirel Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, Isparta.
- Öztürk, F. (2000). *Türk eğitim düşüncesi tarihinde müze kavramının düşünsel temelleri Satı Bey ve Ismayıl Hakkı Baltacıoğlu örneği*. Üçüncü Uluslar Arası Tarih Kongresi Müzecilikte Yeni Yaklaşımlar; Küreselleşme ve Yerelleşme (ss.187-200). İstanbul: Türkiye Ekonomik Ve Toplumsal Tarih Vakfı.
- Pasinli, A. (1996). *İstanbul arkeoloji müzelerindeki müzecilik çalışmaları ve çocuk müzesi*. Kuruluşunun 150'inci Yılında Türk Müzeciliği Sempozyumu – III Bildiriler Kitabı: 24 – 26 Eylül 1996. İstanbul: İstanbul Üniversitesi.
- Paykoç, F. (1991). *Tarih öğretimi*, Eskişehir: Açıköğretim Fakültesi.
- Paykoç, F. & Baykal.S. (2000). *Müze Pedagojisi: Kültür, iletişim ve aktif öğrenme ortamı olarak müzelerin etkinliğine ilişkin bir çalışma*. Müzecilikte Yeni Yaklaşımlar Küreselleşme ve Yerelleşme. İstanbul: Türk Tarih Vakfı.
- Peker, N. (2014). *Sosyal Bilgiler Dersi'nde sanal müze kullanımı ve Sosyal Bilgiler öğretmeni adaylarının sanal müze kullanımına yönelik tutumları*. Yüksek Lisans Tezi, Aksaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aksaray.
- Pektaş, S. (1990). Üniversite birinci yıl öğrencilerinin eğitimin davranışsal amaçlarını gerçekleştirme durumları. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*,23(2), 677 – 685.
- Philps, D. C. ve Soltis, F. J. (2005). *Öğrenme: perspektifler*. (S. Durmuş, Çev.). Ankara: Nobel.
- Pinto, H. (2007). *21. yüzyılda kimlik, vatandaşlık ve tarih eğitimi*, M. Safran & D. Dilek (Ed.), *Kimlik sorunu: Çocukları yerel tarih mirası hakkındaki görüşleri*, s.118-130. İstanbul: Yeni İnsan.
- Riedler, M. (2016). Sanat Müzelerinde Öğretme ve Öğrenme Kuramları ve Bu Kuramların Müze Uygulamalarını Oluşturma Şekillendirme ve Dönüştürmeye Yönelik Etkileri, *Akdeniz Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 10,61-78. http://mjer.penpublishing.net/makale_indir/305 adresinden 05.08.2017 tarihinde indirilmiştir.
- Saban, A. (2002). *Öğrenme – öğretme süreci*. Ankara: Nobel.

- Safran, M. (2006). *Tarih eğitimi: "makaleler – bildiriler"*, Ankara: Gazi.
- Safran, M. (2011). *Tarih nasıl öğretilir? "Tarih öğretmenleri için özel öğretim yöntemleri"*, İstanbul: Yeni İnsan.
- Salbacak, Z. (2011). *Müze eğitimi alanında yapılmış olan lisansüstü tezlerin ve bitirme projelerinin belirlenen ölçütlere göre incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- San, İ. (1998). "Müze Eğitimi Nasıl Gelişti?". Milliyet Sanat, 444, 21.
- San, İ. (2001). "Müze Kültürü, Sanat Kültürü ve Toplumsal Sorumluluk" Başlıklı Açık Oturum Konuşması, Müze kültürü, sanat kültürü ve toplumsal sorumluluk, Ankara: Müzeciler Derneği.
- Saraç, Ç. N. (2007). *Çoklu medya, dijital koleksiyonlar ve sanal müze*. Geçmişten Geleceğe Türkiye’de Müzecilik – I Sempozyumu Bildiriler Kitabı: 21 – 22 Mayıs 2007. Ankara: VEKAM.
- Schunk, D. H. (2009). Öğrenme teorileri. (M.Şahin & M. Y. Demir & K. Celasun & Z. H. Kaçkar & E. Üzümcü & B. E.Şahin, Çev.) Ankara: Nobel.
- Schweibenz, W. (1998). "The Virtual Museum: New perspective for museums to present objects and information using the internet as a knowledge base and communication system". 6. International Symposiums für Informationswissenschaft. S.185-200. Prag.
- Schweibenz, W. (2004). The development of virtual museums. New York: ICOM News.
- Schweibenz, W. (2019). "The virtual museum: an overview of its origins, concepts and terminology" *The Museum Review*, V.4 S.1.
- Seidel, S. ve Hudson, K. (1999). Müze eğitimi ve kültürel kimlik uluslararası iki çalışma raporu, (B. Ata, Çev.). Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müze Eğitimi Anabilim Dalı.
- Senemoğlu, N. (2012). *Gelişim, öğrenme ve öğretim*. Ankara: Pegem.
- Seyirci, M. (1981). *Atatürk ve çağdaş müzeciliğimiz*, Afyon: Türkeli.

- Shaw, J. (1991). "The Virtual Museum".In Zentrum für Kunst und Medientechnologie Karlsruhe (ed.) Medien Kunst Geschichte.(2005) <http://www.medienkunstnetz.de/works/the-virtuel-museum/>
- Shu, S. L. ve Huang, H. M. (2006). *Information retrieval from the World Wide Web: Auser – focused approach based on individual experience with search engines*. Computers in Human Behavior, 22(1), 501 – 517.
- Sözen, M. ve Tanyeli, U. (1996). *Sanat kavram ve terimleri sözlüğü*, İstanbul: Remzi.
- Sudor, S. (2006). *Anadolu Medeniyetleri Müzesinin interaktif cd yoluyla İlköğretim altıncı kademe öğrencilerine tanıtılması*. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara
- Sultanhanı Sanal Müze. (2015). 3D Mekânlar Resmi İnternet Sitesi, <http://www.3dmekanlar.com/tr/sultanhani.html>, Erişim: 12.05.2015.
- Süzen, H. L., (2005). *İlköğretim okullarında görevli yöneticilerin ve resim-iş öğretmenlerinin müze ve sanat galerilerinin görsel sanatlar(resim-iş) eğitimi amaçlı kullanılmasına ilişkin görüşleri*. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Şahan, M. (2005). Müze ve eğitim. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 4(3), 487 – 501.
- Tepecik, A. (2008). *Sanat eğitimi ve sanal müze*. Geçmişten Geleceğe Türkiye’de Müzecilik I. Sempozyumu Bildiriler Kitabı: 21 – 22 Mayıs 2007. Ankara: VEKAM.
- Tepecik, A. ve Eraslan, Ş. (2007). *Avrupa Birliği kalite yaklaşımları içinde görsel sanatlar eğitimcisi yetiştiren kurumlarda lisansüstü eğitim ve kalite standartları: Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.3. Lisansüstü Eğitim Sempozyumu Bildiriler Kitabı*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Tsichritzis, D., & Gibbs, S. (1991). *Virtual Museums and Virtual Realities*. Proceedings of International Conference on Hypermedia and Interactivity in Museums, 14-16 October, s. 17-25.

- Turgut, G.(2015). *Sosyal Bilgiler Dersinde Bir Eğitim Aracı Olarak Sanal Müzelerden Yararlanma*. Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Türk Dil Kurumu. (2005). *Türkçe sözlük*. Ankara: TDK.
- Uslu, Ö. (2008). *İlköğretim İkinci Kademesi'nde Görsel Sanatlar Dersleri'nde müze ile eğitiminin etkileşimli (interaktif) ortamda gerçekleştirilmesi*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Ustaoglu, A. (2012). *İlköğretim 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Türk Tarihine Yolculuk Ünitesi'nde sanal müzelerin kullanımının öğrenci başarısına etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Utku, Ç. (2008). *İlköğretim 5. Sınıf düzeyi sanat eğitiminde müze eğitiminin öğrencilerin tutumlarına etkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Ülgen, G. (2001). *Kavram geliştirme: Kuramlar ve uygulamalar*, Ankara: PegemA.
- Ünal, F. & Ünal, M. (2012), Sosyal bilgiler öğretim programları (1924-2005) ve ders kitaplarında (2005-2010) harita okuma becerisi, *Milli Eğitim Dergisi*, 41(193), Kış Dönemi, 165 – 183.
- Vardar, N. A. (1996). *Müze ve müzecilik kültürü*. Kuruluşunun 150'nci Yılında Türk Müzeciliği Sempozyumu – III Bildiriler Kitabı: 24 – 26 Eylül 1996, Ankara: Genelkurmay.
- Vella, Y. (2005). *İlköğretim sosyal bilgiler öğrencileriyle tarihsel kaynakları kullanmak*. (B. Ata, Çev.). *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim*, Temmuz Dönemi, 66 – 67.
- Wenchang, L. (2008). *Developments in China's Digitalized Museums*. *Museum International*, 60, 1, 59-67. <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1468-0033.2008.00637.x>
- Wilder, M. ve Shuttleworth, P. (2005). *Cell inquiry: A 5E learning cycle lesson*. *Science Activities*, 41(4), Winter, 37 – 43.
- Yanpar, T. (2006). Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler öğretimi. Öztürk, C. (Ed.), *Etkili ve anlamlı öğrenme için kurumsal yaklaşımlar ve yapılandırmacılık*. Ankara: PegemA.

- Yaraş, A. (1994). *Anadolu'daki ilk koleksiyonculuk ve müzecilik faaliyetleri*. II. Müzecilik Semineri Bildirileri, Askeri Müze ve Kültür Sitesi Komutanlığı. İstanbul.
- Yavuzoğlu, A., N. (1999). Çağdaş eğitimde müzenin işlevi. T. Atagök (Ed.). *Yeniden müzeciliği düşünmek*. (s.147-153). İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi
- Yeğen, G. (2002). Yaratıcı drama. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(2), 1 – 8.
- Yılmaz, K. ve Şeker, M. (2011). İlköğretim öğrencilerinin müze gezilerine ve müzelerin sosyal bilgiler öğretiminde kullanılmasına ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *İstanbul Aydın Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi*, 1(2): 21 – 39.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (1999). *Nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin.
- Yıldırım, T. ve Tahiroğlu, M. (2012). Sanal ortamda gerçekleştirilen müze gezilerinin ilköğretim öğrencilerinin sosyal bilgiler dersine yönelik tutumlarına etkisi, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 39, 100 – 114. <http://dergipark.ulakbim.gov.tr/esosder/article/view/5000068467> sayfasından erişilmiştir.
- Yılmaz, Ö. (2011). *Müzelerin eğitim fonksiyonlarına yönelik müze yöneticilerinin tutum ve fikirleri*. Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.
- Yunus Emre Cami ve Türbesi Sanal Müzesi. (2015). İnternet Sitesi, <http://eskisehirkulturenvanteri.gov.tr/sanaltur/yunusemre/index.html>, Erişim: 12.05.2015.
- Yurdakul, B. (2005). Eğitimde yeni yönelimler. Demirel, Ö. (Ed.), *Yapılandırımacılık*. Ankara: PegemA.
- Yücel, E. (1999). *Türkiye'de müzecilik*. İstanbul: Arkeoloji ve Sanat.
- Zazadin Hanı Sanal Müzesi. (2015). 3D Mekânlar Resmi İnternet Sitesi, <http://www.3dmekanlar.com/tr/zazadin-hani.html>, Erişim: 12.05.2015.
- Zilcioğlu, Ş. (2008). *Çocuk müzeleri ve müze eğitimi*. Ankara: Ürün.
- Zor, N. (2010). *Anadolu Medeniyetleri Müzesi Yıllıkları'ndaki müze eğitimi konuları üzerine bir değerlendirme*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

EKLER

EK-1 İzin Belgesi

T.C.
KIRIKKALE VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 12774561/44/6310778

18.06.2015

Konu: Anket İzni.

VALİLİK MAKAMINA

- İlgi: a) Milli Eğitim Bakanlığı Araştırma, yarışma ve Sosyal Etkinlik İzinleri Uygulama Genelgesi.
b) Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nün 08.06.2015 tarih ve 1983 Sayılı yazısı.

Yapılacak olan araştırma bir ili kapsıyorsa izin işlemlerin ilgili İl Millî Eğitim Müdürlüğünce sonuçlandırılması ilgi (a) genelge ile hükme bağlanmıştır.

İlgi (b) yazı ile Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Ana Bilim Dalı, Tarih Öğretmenliği Yüksek Lisans öğrencisi Ahmet Sinan DOĞANLI, Doç. Dr. Nejla GÜNAY'ın danışmanlığında yürüttüğü "Ortaöğretim Öğrencilerinin Tarih Dersine Karşı Tutumu " konulu tez çalışmasını İlimize bağlı Keskin İlçesi Anadolu Lisesi, Maden Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde yüksek lisans tezi ile ilgili uygulama çalışmasını yapmak üzere için izin talep etmektedir.

Müdürlüğümüzce oluşturulan Araştırma Değerlendirme komisyonu tarafından düzenlenen araştırma formunda adı geçen Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Tarih Öğretmenliği Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Ahmet Sinan DOĞANLI'nın, Haziran ayı 2015 Bahar döneminde anket çalışmasını eğitimi öğretimi aksatmadan tüm sorumluluğun okul müdürlüklerine ait olması kaydıyla gönüllülük esasına göre anket çalışmasını yapması, ve yapılan çalışmanın bitiminden sonra birer nüshasının Müdürlüğümüze elden teslim edilmesi kaydıyla Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görülmesi halinde olurlarınıza arz ederim.

İsmail ÇETİN
Millî Eğitim Müdürü

OLUR
18.06.2015

Abdullah ASLANER
Vali a.
Vali Yardımcısı

EK-2 Türkiye Tarihine Yolculuk Ünitesi Başarı Testi

Değerli öğrenciler, aşağıda size "Türkiye Tarihi" ünitesi ile ilgili sorular verilmiştir. Sizden istediğimiz soruları dikkatlice okumanız ve doğru olduğunu düşündüğünüz seçeneği işaretlemenizdir. Test 20 sorudan oluşmaktadır. Başarılar dilerim.

Ahmet Sinan DOĞANLI

1. Selçuklu Türklerinin Anadolu'yu yurt olarak seçmeleri ve burayla ilgili yürüttükleri faaliyetler bir tesadüf olmayıp tamamen planlı bir hareketin getirisidir. Bu nedenle Anadolu yönünde yapılan faaliyetler üç bölüme ayrılmıştır:

1015-1040 arası; keşif ve tanıma seferleri
1040-1071; yıpratma seferleri
1071 ve sonrası; yerleşme faaliyetleri

Selçuklu Türklerinin Anadolu yönünde yaptıkları bu planlı faaliyetlerin en çok aşağıdakilerden hangisine sebep olduğu söylenebilir?

- A) Türklerin fetih politikalarında canlılığı
- B) Selçuklu Devleti'nin eğitim yapısının güçlendiği
- C) Fetihlere dayalı İslamlaştırma düşüncesine hizmet edilmesini
- D) Anadolu'nun kısa sürede ele geçirilerek, Türk-yurdu haline gelmesini
- E) Selçuklu sanatında Bizans tesirinin başlamasını

2. Selçuklular Döneminde Anadolu'da sultanlar, vezirler ve diğer devlet adamları tarafından medrese, imaret, han, hamam, cami ve türbeler yaptırılmıştır.

Bu durumun;

- I. Şehirleşme faaliyetlerinin artmasına,
- II. Türk- İslam kültürünün yaygınlaşmasına,
- III. Halkın kültür düzeyinin yükselmesine,

gelişmelerinden hangilerine ortam hazırladığı savunulabilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve III
- D) II ve III E) I, II ve III

3. Anadolu Selçuklularında bir muhafız birliğiyle korunan kervansaraylarda yolculara hayvanlarıyla birlikte üç gün parasız yiyecek veriliyor, hastalar tedavi ediliyor ve din, mezhep, statü farkı gözetilmeksizin herkese eşit davranılıyordu.

Buna göre;

- I. Hoşgörüye dayanan bir siyaset uygulamışlardır.
- II. Ticaretin geliştirilmesine önem vermişlerdir.
- III. Sosyal devlet anlayışını benimsemişlerdir.

yargılarından hangilerine kanıt oluşturur niteliktedir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
- D) I ve II E) I, II ve III

4. Anadolu Selçukluları döneminde "Ahiler" önemli bir zümreydi.

Bu zümre;

- I. Esnaf ve sanatkârlar arasında dayanışmayı sağlamak,
 - II. Üretilen malların kalite kontrolünü yapmak,
 - III. İşyerlerinin denetimini sağlamak,
- gibi görevler yapmaktadı.

Bu durumun nedeni aşağıdaki alanlardan hangisinde görülen gelişmelerdir?

- A) Üretim B) Savunma C) Mimari
- D) Tarım E) Bilim

5. I. İktisat sisteminin uygulanması
II. Kervansaraylar yaptırması
III. Ahi teşkilatının yaygınlaştırılması
IV. Uç bölgelere beylikler kurulması
V. Yabancı tüccarlara devlet sigortası uygulanması

Yukarıdakilerden hangileri Selçukluların Anadolu ticaretini geliştirmek için yaptıkları çalışmalardan değildir?

- A) I ve II B) I ve III C) I ve IV
D) II ve IV E) III ve V

6. I. Köseadağ Savaşı'ndan sonra Anadolu Selçuklu Devleti'nde taht kavgalarının yaygınlaşması

II. Selçuklu sultanlarının Moğol kontrolü altında hüküm sürmesi

III. Sınırlarda yaşayan Türkmenlerin bağımsız hareket etmeye başlamaları

Anadolu Selçuklu Devleti'nin son dönemlerinde yaşanan yukarıdaki gelişmelerden hangileri merkezi otoritenin bozulduğunun göstergesidir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II
D) II ve III E) I, II ve III

7. Anadolu Selçuklularının,

- I. Vakıflar kurmaları,
II. Cami, medrese, kervansaray ve köprü inşa etmeleri,
III. Öğrencilere burs vermeleri

gibi gelişmelerden hangileri ekonomik yönden güçlü olduklarının kanıtlarıdır?

- A) Yalnız I B) I ve III C) I ve III
D) II ve III E) I, II ve III

8. Mevlana, Yunus Emre ve Hacı Bektaş-ı Veli'nin eserlerinin günümüzde de okunarak geçerliliğini korumasında aşağıdakilerden hangisinin etkili olduğu söylenemez?

- A) Evrensel değerleri savunması
B) Toplumsal ihtiyaçlarına cevap vermesi
C) İnsan ve insanlık sevgisini anlatması
D) Türkçe ve Farsça olarak yazılması
E) Toplumların ortak ihtiyaçlarını gözetmeleri

9. Aşağıdakilerden hangisi Anadolu Selçuklularının ticareti geliştirme veya koruma amacıyla yaptıkları çalışmalardan değildir?

- A) Kervansaraylar inşa etmeleri
B) Kıbrıs gibi yerlere yerli ve yabancı tüccarlar yerleştirmeleri
C) Konya'yı başkent ilan etmeleri
D) Venediklilerle gümrük antlaşmasının imzalamaları
E) Akdeniz kıyısındaki limanları ele geçirmeleri

10. Anadolu Selçuklu Sultanları fethedilen yerlerde kervansaraylar, hastaneler ve medreseler açmışlardır.

Bu bilgilere göre;

I. Anadolu Selçukluları sosyal devlet anlayışını benimsemişlerdir.

II. Ele geçirilen bölgelerde Türk kültürünü yayarak fetihlerin kalıcı olması amaçlanmıştır.

III. Ülke bayındır hale getirilmeye çalışılmıştır.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve III E) I, II ve III

11. I. Bitki ve hayvan figürlerinin,

II. Geometrik şekillerin,

III. İnsan figürlerinin

Anadolu Selçukluları döneminde hangilerinin süsleme sanatında kullanıldığı savunulabilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve II D) II ve III

12. Anadolu Selçuklu sultanları, Bizans sınırına yakın bölgelerde yerleşen Türkmenlerin başına gönderdikleri uç beylerine, fethettikleri bölgelerde kendi yönetimlerini kurup yarı bağımsız hareket etme izni vermişlerdir.

Anadolu Selçuklu sultanlarının bu politikalarının temel amacının aşağıdakilerden hangisi olduğu söylenebilir?

- A) Yabancılar ticari ayrıcalıklar tanımak
B) Yeni devletlerin kurulmasını teşvik etmek
C) İç güvenliğin korunmasını sağlamak
D) Taht kavgalarını önlemek
E) Fetihleri hızlandırmak

13. Anadolu Selçuklu Devletinin en parlak dönemi aşağıdaki hükümdarlardan hangisi ile başlar?

- A) II. Kılıç Arslan
B) I. Mesud
C) I. Alâeddin Keykubat
D) I. Gıyaseddin Keyhüsrev
E) I. Kılıç Arslan

14. Anadolu'da ilk beyliklerin kuruldukları bölgelerde,

I. Camiler

II. Medreseler

III. Kervansaraylar inşa etmişleridir.

Bu yapıların dini, eğitim ve ticari amaçlı olarak kullanımı aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak gruplandırılmıştır?

	<u>Dini</u>	<u>Eğitim</u>	<u>Ticari</u>
A)	I	II	III
B)	I	III	II
C)	II	I	III
D)	III	II	I
E)	III	I	II

15. Anadolu Selçuklu Devleti'nin Yükselme döneminde,

- I. Gıyaseddin Keyhüsrev, Antalya'yı almıştır.

- İzzettin Keykavus, Sinop'u almıştır.

- I. Alaaddin Keykubat, Alanya ve Kırım'ın Suğdak limanını almıştır.

Yukarıdaki bilgilere göre, Anadolu Selçuklu Devletinin izlediği politika ile ilgili olarak aşağıdaki yargılardan hangilerine ulaşılabilir?

- A) Hükümdarların saltanat süreleri uzundur.
B) Devlete karşı iç isyanlar çıkmıştır.
C) Ekonomik amacı olan fetihler yapılmıştır.
D) Anadolu'da Türk siyasi birliği kurulmuştur.
E) Hoşgörülü bir siyaset takip edilmiştir.

16. Anadolu' da Malazgirt Savaşı'ndan sonra kurulan beyliklerin;

- İmar ve iskan faaliyetlerinde bulundukları,

-Kuruldukları bölgelere Türkmenleri yerleştirdikleri

- Bulundukları yerlerin adlarını Türkleştirdikleri görülmektedir. **Bu durumun;**

I. Beylikler arasında nüfus mücadelelerine

II. Anadolu'da Türk Birliğinin sağlanmasına

III. Anadolu'nun Türkleşmesine

IV. Avrupalıların Haçlı Seferleri'ni düzenlemelerine

V. Selçukluların merkezi otoritesinin zayıflamasına

hangilerine öncelikle zemin hazırladığı savunulabilir?

A) I B) II C) III D) IV E) V

17. Anadolu ile Mezopotamya arasında Eski Çağ'da var olan ticaret ilişkilerinin Orta Çağ'da Anadolu Selçukluları döneminde de devam edip önemini korumasında,

I. İki bölge arasında ulaşım imkanlarının olması

II. İki bölgenin üretimlerinin birbirinin gereksinimlerini karşılayacak nitelikte olması

III. İki bölge arasında siyasi sorunların bulunması

durumlarından hangilerinin etkili olduğu savunulabilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II

D) II ve III E) I, II ve III

18. Kervansaraylar, Türkiye Selçuklu Devleti'nin en önemli kültür miraslarıdır.

Aşağıdakilerden hangisi kervansarayların kuruluş amacını en iyi açıklar?

A) Eğitim giderlerini karşılama

B) Ticareti geliştirme ve güvenliği sağlama

C) Fakirlere yardım yapma

D) Ülkenin savunmasını sağlama

E) Barınma ihtiyaçlarını giderme

19. Anadolu Selçukluları Antalya, Alanya ve Sinop gibi limanları ele geçirdikten sonra bu limanlarda Avrupalı tüccarlara düşük gümrük tarifesi uygulamışlardır.

Anadolu Selçuklularındaki bu uygulamanın amacı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Avrupa ile ticari ilişkileri geliştirmek

B) Avrupa devletlerinin Türklere karşı birleşmesini önlemek

C) Avrupa'da nüfuz bölgeleri kurmak

D) Denizlerde üstünlük sağlamak

E) Anadolu'da siyasi birliği sağlamak

20. Türkiye Selçuklularında zanaatkârlar arasında dayanışmayı sağlamak amacıyla aşağıdakilerden hangisi kurulmuştur?

A) Loncalar

B) Kervansaraylar

C) İktâ sistemi

D) Uç beylikleri

E) Divan teşkilatı

TEST BİTTİ
TEŞEKKÜRLER.

EK-3 Ders Planı ve Çalışma Kağıtları

DERS PLANI 1/ 2

Dersin Adı		TARİH
Sınıf		9
Ünite		ÜNİTE 7: TÜRKİYE TARİHİ (XI. Ve XIV. yy.)
Konu		A: Anadolu'nun Fethi 1. Anadolu'ya İlk Türk Akınları 2. Malazgirt Savaşı ve Sonrası
Süre		160 dk. (4 Ders Saati)
Öğrenci Kazanımları Hedef ve Davranışlar		➤ Anadolu'nun Türk Vatanı olmasıyla ilgili tarihi olayları kavrayabilme. ➤ Türklerin Anadolu'yu yurt edinmeleri ile ilgili olgular bilgisi. ➤ Malazgirt Meydan Savaşı'nın önemini kavrayabilme. ➤ Malazgirt Savaşı sonrasında Anadolu'da kurulan Türk devlet ve beyliklerinin siyasi, sosyal, kültürel ve ekonomik faaliyetlerini değerlendirir. ➤ Türklerin Anadolu'yu yurt edinmeleri ile ilgili olguları açıklayabilme.
Ünite Kavramları ve Sembolleri		Hunlar, Sabarlar, Selçuklular, Çağrı Bey, Pasinler, Bizans, Tuğrul Bey, Malazgirt, Fetih, Beylikler, Han, Kervansaray, Camii, Türbe, Alaettin Keykubat, Mevlana, Yunus Emre.
Öğretme-Öğrenme Yöntem ve Teknikleri		Anlatım, Soru – Cevap, Tartışma, Not Tutma, Çoklu Zeka Kuramı, Beyin Fırtınası, Özet ve Tekrar
Kaynak. Araç ve Gereçler		Ders Kitabı, Harita, Akıllı Tahta, Sanal Müze Yazılımları
ÖĞRETME-ÖĞRENME ETKİNLİKLERİ	Sözel-Dilsel	— Öğretmen tarafından derste öğrenilecek konuların tahtaya yazılarak, neyin niçin öğrenileceği hakkında ön bilgi verilmesi. — Konuyla ilgili kavramların açıklanması. — Konunun Öğretmen tarafından özetlenmesi ve açıklamalar yapılması. — Öğrencilere konuyla ilgili sorular yöneltilmesi, verilen cevapların değerlendirilerek yanlış bilgi ve anlamaların düzeltilmesi. — Konuyla ilgili bilgilerin tartışılması ve değerlendirilmesi. — Anlaşılamayan noktaların tekrar açıklanması. — Harita ve sözlük bilgisinin değerlendirilmesi. — Konuyla ilgili sanal müze gezilerinin yapılması
	Doğacı	
	Sosyal-Kişiler arası	
	Mantıksal	
	İçsel-Bireysel	
	Görsel-Uzaysal	
	Bedensel	
ÖZET		> Anadolu'ya yerleşmek üzere gelen Türkler Oğuzlardır. Çağrı Bey döneminde başlayan akınlar Osmanlıların kuruluşuna kadar sürdü. > Çağrı Bey ve kuvvetleri 1015 yılındaki akınlarla bir anlamda Anadolu'yu keşfetti. > Selçuklu sultanı Tuğrul Bey'in Anadolu'ya gönderdiği Hasan'ın öldürülmesi üzerine İbrahim Yınal ve Kutalmış, Anadolu'nun fethi ile görevlendirildi. > Pasinler Ovası'nda yapılan savaşta Bizans İmparatorluğu yenilgiye uğratılmıştır(1048). Bu zafer Selçukluların Bizans'a karşı kazandığı ilk büyük zaferdir. > Tuğrul Bey ve ardından Alparslan döneminde Anadolu'ya akınlar sürmüş ve Kayseri'ye kadar Bizans'ın gücü kırılmıştır. > Alparslan komutasındaki Selçuklu Devleti ile Bizans Devleti arasında yapılan Malazgirt savaşı(26 Ağustos 1071). > Malazgirt Zaferi, Türklere Anadolu'nun kapılarını açmıştır. Atatürk'ün İtilaf devletlerine karşı kazandığı Büyük Taarruz ve Başkomutan Meydan Muharebesi ise Anadolu'nun Türk yurdu kalmasını sağlamıştır. > Malazgirt savaşından sonra kurulan devletlerin Anadolu'nun Türk yurdu olmasını sağlaması ve siyasi, ekonomik, kültürel ve sosyal katkısı açıklanmıştır. > Mengücekli, Saltuklular, Danişmentli, Artuklular ve Anadolu Selçuklu Devletinin kuruluşları ve Anadolu'ya olan katkıları açıklandı. > Anadolu Selçuklu Devleti ve Alaettin Keykubat zamanında ekonomik, siyasi, kültürel ve sosyal olayların bilgilendirmesi sağlandı. Alaettin Keykubat zamanında ekonominin geliştirilmesi için yapılan yatırımları açıklar.

ÖLÇME ve DEĞERLENDİRME	> Anadolu'ya yerleşmek üzere ilk akınları hangi Türkler gerçekleştirmiştir? > Selçukluların Bizans'a karşı kazandıkları ilk büyük savaş hangisidir? > Malazgirt Savaşı'nın nedenleri nelerdir? > Malazgirt Zaferi'nin sonuçlarını belirterek Büyük Taarruz ile karşılaştırınız. > Anadolu'da kurulan beylikler ve Anadolu Selçuklu Devleti'nin siyasi, ekonomik, kültürel ve sosyal katkısını değerlendir.
MATERYALLER	DERS SONRASI ÇALIŞMA KAĞIDI 1: ALEADDİN KEYKUBAT CAMİİ SANAL MÜZESİ DERS SONRASI ÇALIŞMA KAĞIDI 2: DİVRİĞİ DARÜŞŞİFASI VE CAMİİ SANAL MÜZESİ

Ders Öğretmeni
Ahmet Sinan DOĞANLI

(ALEADDİN KEYKUBAT CAMİİ SANAL MÜZESİ)

5. Aleaddin Keykubat sanal müzesi hangi şehirde yer almaktadır ve Anadolu Selçuklu Devleti açısından önemi nedir?

ÖĞRENCİ ÇALIŞMA KÂĞIDI
(DİVRİĞİ DARÜŞŞİFASI VE CAMİİ SANAL MÜZESİ)

1. Sanal gezi ile incelediğiniz Darüşşifa hangi amaca hizmet etmesi için yapılmıştır?

2. Divriği Darüşşifası sanal müzesi giriş kısmında yer alan “Turan Melek” kimdir?

3. Sanal gezi esnasında gezdiğiniz Divriği Darüşşifası ve Camii hangi devlet zamanında yapılmıştır?

4. Sanal müze gezisi sırasında gördüğünüz Darüşşifa iç mekanında yer alan havuz ne amaçla yapılmıştır?

5. Sanal müze gezisi sırasında gördüğünüz “Cennet Kapı” üzerinde yer alan motifler ne anlama gelmektedir?

6. Sanal müze gezileri kapsamında gördüğünüz Darüşşifa günümüzdeki karşılığı nedir?

DERS PLANI 3 /4

Dersin Adı	TARİH	
Sınıf	9	
Ünite	ÜNİTE 7: Türkiye Tarihi (XI. Ve XIV. yy.)	
Konu	A: Anadolu'nun Fethi 1. Anadolu'ya İlk Türk Akınları 2. Malazgirt Savaşı ve Sonrası	
Süre	160 dk. (4 Ders Saati)	
Öğrenci Kazanımları Hedef ve Davranışlar	➤ Türklerin Anadolu'yu yurt edinmeleri ile ilgili olguları açıklayabilme. ➤ Türkiye Selçukluları'nın siyasi, sosyal, kültürel ve ekonomik faaliyetlerini; Anadolu'nun Türk yurdu olması açısından değerlendirir.	
Ünite Kavramları ve Sembolleri	Hunlar, Sabarlar, Selçuklular, Çağrı Bey, Pasinler, Bizans, Tuğrul Bey, Malazgirt, Fetih, Beylikler, Han, Kervansaray, Camii, Türbe, Alaettin Keykubat, Mevlana, Yunus Emre.	
Öğretme-Öğrenme Yöntem ve Teknikleri	Anlatım, Soru – Cevap, Tartışma, Not Tutma, Çoklu Zekâ Kuramı, Beyin Fırtınası, Özet ve Tekrar	
Kaynak. Araç ve Gereçler	Ders Kitabı, Harita, Akıllı Tahta, Sanal Müze Yazılımları	
ÖĞRETME-ÖĞRENME ETKİNLİKLERİ	Sözel-Dilsel	▪ Öğretmen tarafından derste öğrenilecek konuların tahtaya yazılarak, neyin niçin öğrenileceği hakkında ön bilgi verilmesi. ▪ Konuyla ilgili kavramların açıklanması. ▪ Konunun Öğretmen tarafından özetlenmesi ve açıklamalar yapılması. ▪ Öğrencilere konuyla ilgili sorular yöneltilmesi, verilen cevapların değerlendirilerek yanlış bilgi ve anlamaların düzeltilmesi. ▪ Konuyla ilgili bilgilerin tartışılması ve değerlendirilmesi. ▪ Anlaşılamayan noktaların tekrar açıklanması. ▪ Harita ve sözlük bilgisinin değerlendirilmesi. ▪ Konuyla ilgili sanal müze gezilerinin yapılması
	Doğacı	
	Sosyal-Kişiler arası	
	Mantıksal	
	İçsel-Bireysel	
	Görsel-Uzaysal	
	Bedensel	
ÖZET		> Malazgirt savaşından sonra kurulan devletlerin Anadolu'nun Türk yurdu olmasını sağlaması ve siyasi, ekonomik, kültürel ve sosyal katkısı açıklanmıştır. > Mengücekliler, Saltuklular, Danişmetliler, Artuklular ve Anadolu Selçuklu Devletinin kuruluşları ve Anadolu'ya olan katkıları açıklandı. > Anadolu Selçuklu Devleti ve Alaettin Keykubat zamanında ekonomik, siyasi, kültürel ve sosyal olayların bilgilendirmesi sağlandı. > Alaettin Keykubat zamanında ekonominin geliştirilmesi için yapılan yatırımları açıklar. > Türkiye Selçukluları'nın siyasi, sosyal, kültürel ve ekonomik faaliyetlerini; Anadolu'nun Türk yurdu olması açısından değerlendirir. > Alaettin Keykubat zamanında inşa edilen han, hamam, kervansaray, kale gibi mimari yapılar anlatıldı. > İnşa edilen eserlerin kültürel, sosyal, ekonomik ve siyasi etkilerini inceler. > Anadolu'da Türk kültürünün oluşması ve Türk yurdu olması açısından Mevlana ve Yunus Emre'nin katkıları anlatıldı. > Mevlana ve Yunus Emre'nin yaşadıkları yüzyıla etkileri ve günümüze yansımaları anlatıldı.

ÖLÇME ve DEĞERLENDİRME	> Türkiye Selçukluları'nın siyasi, sosyal, kültürel ve ekonomik faaliyetlerini; Anadolu'nun Türk yurdu olması açısından değerlendirir. > Anadolu Seçluklu Devleti ve Alaettin Keykubat zamanında ekonomik, siyasal, kültürel ve soysal olayların bilgilendirmesi sağlandı.
MATERYAL 1	Ders Sonrası Çalışma Kağıdı 1: Zazadin Hanı, Sultan Hanı, Horozlu Han Öğrenci Çalışma Kağıdı Ders Sonrası Çalışma Kağıdı 2:MevlanaTürbesi ve Yunus Emre Camii ve Türbesi Sanal Müzesi Öğrenci Çalışma Kağıdı

Ders Öğretmeni
Ahmet Sinan DOĞANLI

ÖĞRENCİ ÇALIŞMA KÂĞIDI
(ZAZADİN HANI – SULTANHANI – HOROZLU HAN)

1. Sanal gezi ile incelediğiniz hanlar hangi amaca hizmet etmesi için yapılmıştır?

2. Zazadin Han, Sultan Hanı ve Horozlu Hanını dönemin şartlarını da göz önüne bulundurarak nasıl ifade edebilirsiniz?

3. Sanal gezi esnasında gezdiğiniz hanlar hangi devlet zamanında yapılmıştır?

4. Sanal müze gezisi sırasında gördüğünüz Hanların içeriğinde yer alan odalar ne amaçla yapılmıştır?

5. Sanal müze gezileri kapsamında gördüğünüz hanların günümüzdeki karşılıkları nelerdir?

ÖĞRENCİ ÇALIŞMA KÂĞIDI
(MEVLANA TÜRBEİ VE YUNUS EMRE CAMİİ VE TÜRBEİ
SANAL MÜZESİ)

1. Mevlana sanal müzesinde ismi geçen “Mevlana” kimdir?

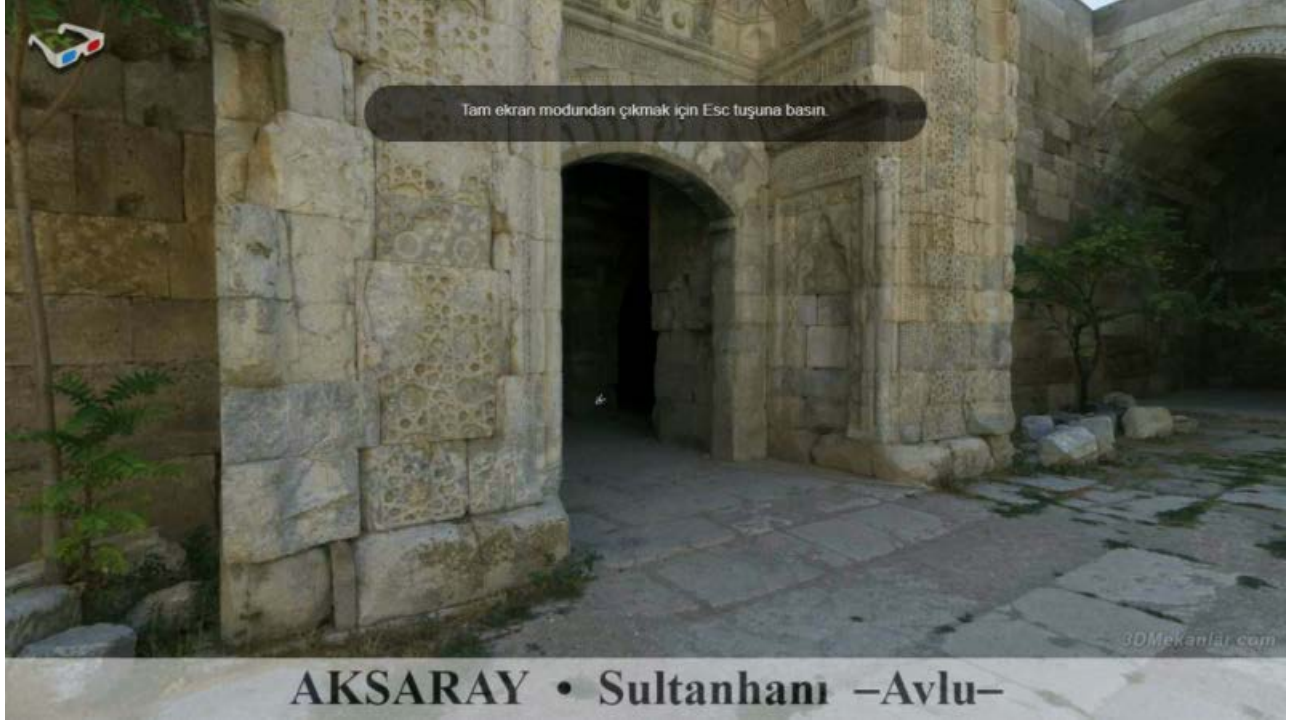
2. Yunus Emre Türbesi ve Camii sanal müzesinde ismi geçen “Yunus Emre” kimdir?

3. Yunus Emre ve Mevlana’nın Anadolu kültürüne ne tür katkıları olmuştur?

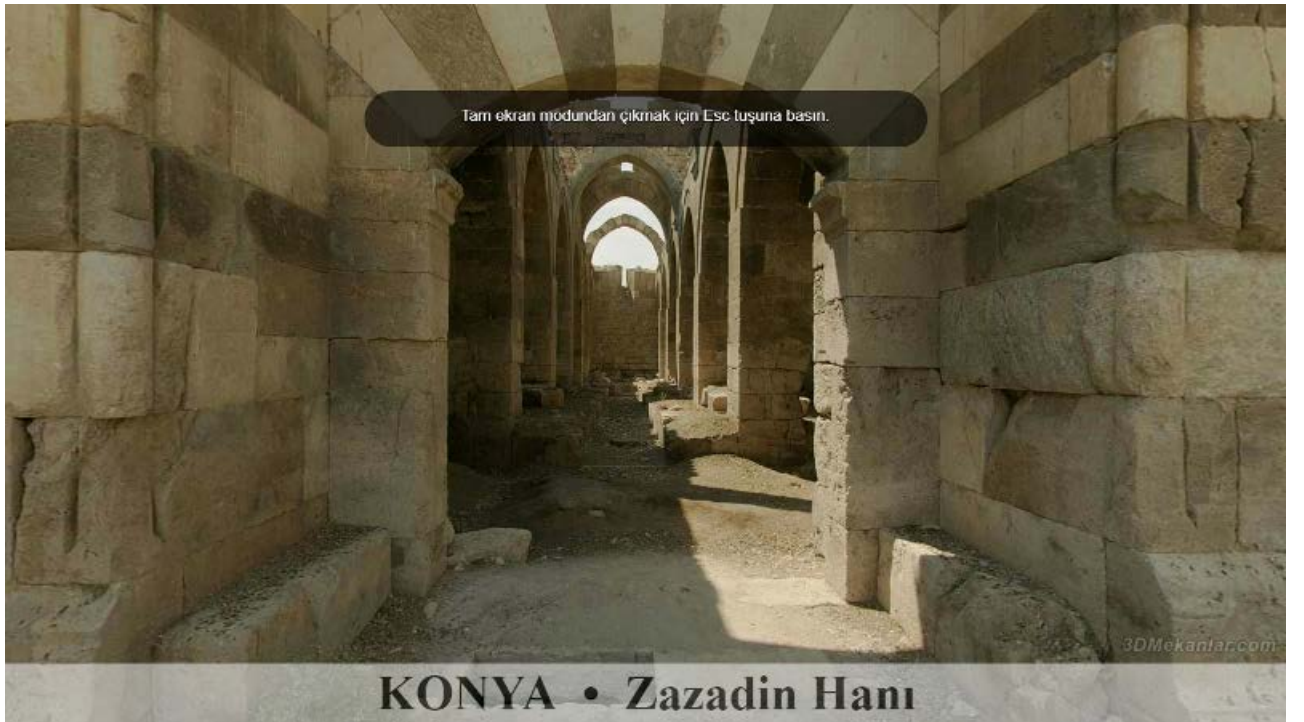
4. Yunus Emre’nin ve Mevlana’nın Anadolu ve dünya açısından en önemli özellikleri nelerdir?

5. Yunus Emre ve Mevlana sanal müzeleri hangi şehirlerde yer almaktadır?

EK-4 Sanal Müze Ekran Görüntüleri

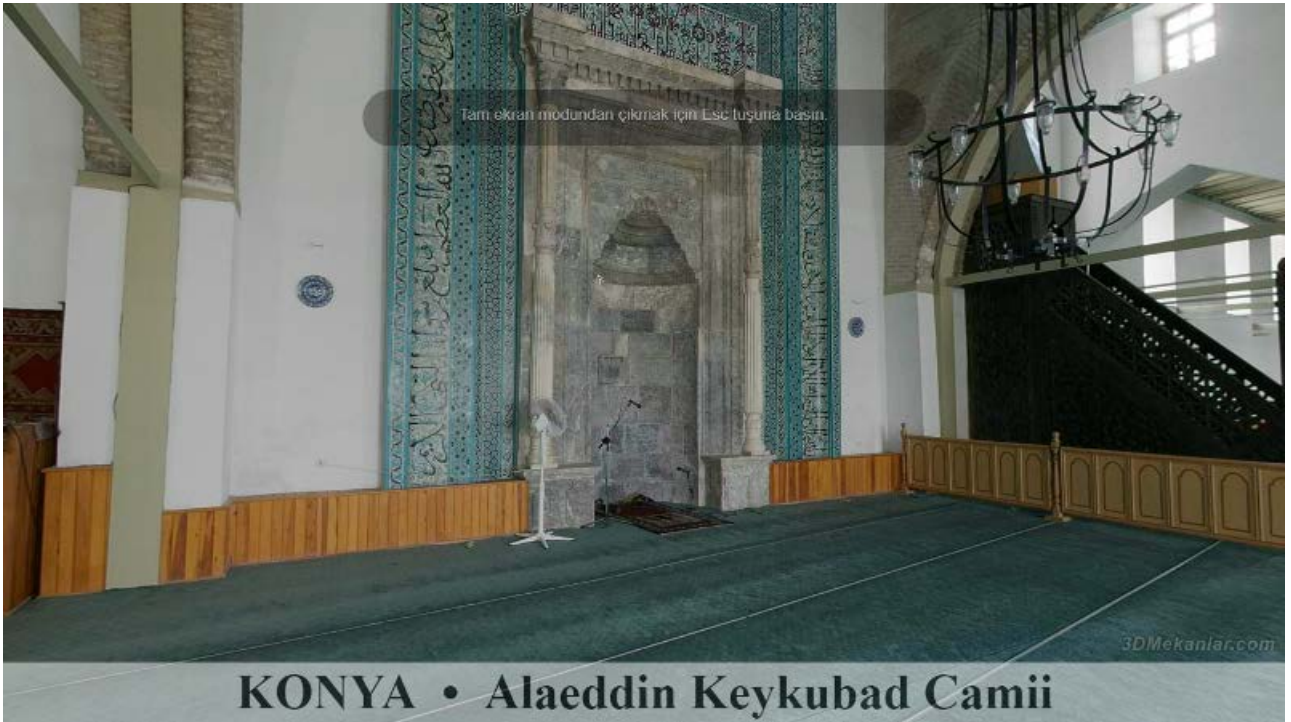
Sultan Hanı

Zazadin Hanı

Horuzlu Han

Alaeddin Keykubat Camii

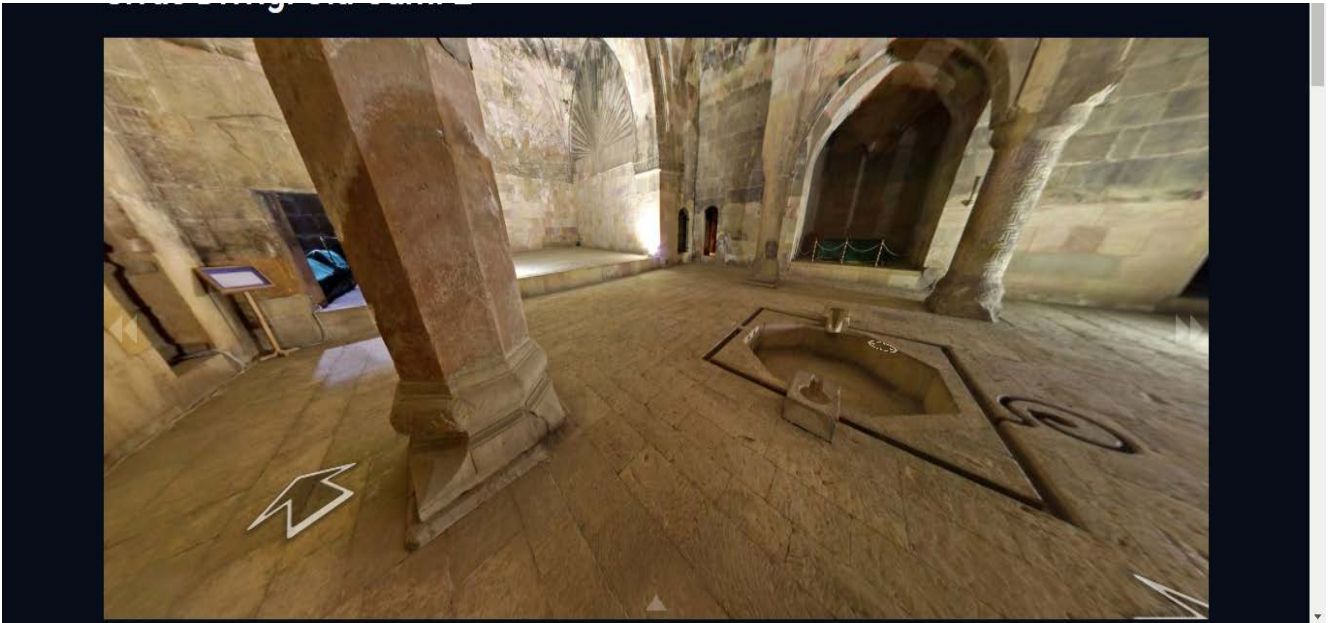
Mevlana Müzesi Sanal Müzesi

Yunus Emre Camii ve Türbesi Sanal Müzesi

Divriği Camii Sanal Müze

Divriği Darüşşifası Sanal Müzesi

EK-5 Örnek Çalışma Kağıtları ve Öğrenci Ödevleri

ÖĞRENCİ ÇALIŞMA KÂĞIDI

(MEVLANA TÜRBEŞİ VE YUNUS EMRE CAMİİ VE TÜRBEŞİ SANAL MÜZESİ)

1. Mevlana sanal müzesinde ismi geçen "Mevlana" kimdir?

Sanal müzesi
Mevlana Konya'da doğmuştur önemli bir adamıdır.

2. Yunus Emre Türbesi ve Camii sanal müzesinde ismi geçen "Yunus Emre" kimdir?

Yunus Emre Selçuklu Devleti'nin Gökmesi zamanında dünyaya gelmiştir. Doğum yılı belli olmayan bir Selçuklu vatandaşısıdır.

3. Yunus Emre ve Mevlana'nın Anadolu kültürüne ne tür katkıları olmuştur?

Türk kültürünü Anadolu'ya yatkınlıkların katkı sağlamıştır.

4. Yunus Emre'nin ve Mevlana'nın Anadolu ve dünya açısından en önemli özellikleri nelerdir?

Hosgörü ve sevgisi.

5. Yunus Emre ve Mevlana sanal müzeleri hangi şehirlerde yer almaktadır?

Eskişehir, Konya

ÖĞRENCİ ÇALIŞMA KÂĞIDI
(ZAZADİN HANI – SULTANHANI – HOROZLU HAN)

1. Sanal gezi ile incelediğiniz hanlar hangi amaca hizmet etmesi için yapılmıştır?

ticaret gelişmesi?

2. Zazadın Han, Sultan Hanı ve Horozlu Hanını dönemin şartlarını da göz önüne bulundurarak nasıl ifade edebilirsiniz?

ticareti geliştirmek için devlet oluşturmak.

ticareti oluşturmak için sigortu yaptır

3. Sanal gezi esnasında gezdiğiniz hanlar hangi devlet zamanında yapılmıştır?

Selçuklu hanı

4. Sanal müze gezisi sırasında gördüğünüz Hanların içeriğinde yer alan odalar ne amaçla yapılmıştır?

Odadaki odalarda konaklama yapılmıştır.

5. Sanal müze gezileri kapsamında gördüğünüz hanların günümüzdeki karşılıkları nelerdir?

oteller, misafirane

ÖĞRENCİ ÇALIŞMA KÂĞIDI
(ALEADDİN KEYKUBAT CAMİİ SANAL MÜZESİ)

1. Aleaddin Keykubat Camii sanal müzesinde ismi geçen “Aleaddin Keykubat” kimdir?

Sultandır.

2. Anadolu Selçuklu Devleti döneminde Aleaddin Keykubat'ın politikaları nelerdir?

Ticaretin ön plana çıkartılması.

3. Aleaddin Keykubat'ın Anadolu kültürüne ne tür katkıları olmuştur?

Kervan, ticaret ön plana çıkması.

4. Aleaddin Keykubat döneminde sosyal, kültürel ve siyasi faaliyetleri nelerdir?

Müzenin yapılması hanların yapılması.

5. Aleaddin Keykubat sanal müzesi hangi şehirde yer almaktadır ve Anadolu Selçuklu Devleti açısından önemi nedir?

Konya'da yer almaktadır. müzesi.

Anadolu Selçuklu devletinin padişahıdır.

ÖĞRENCİ ÇALIŞMA KÂĞIDI
(DİVRİĞİ DARÜŞŞİFASI VE CAMİİ SANAL MÜZESİ)

1. Sanal gezi ile incelediğiniz Darüşşifa hangi amaca hizmet etmesi için yapılmıştır?

hastane olarak

2. Divriği Darüşşifası sanal müzesi giriş kısmında yer alan "Turan Melek" kimdir?

Ahmet Şahin eşi

3. Sanal gezi esnasında gezdiğiniz Divriği Darüşşifası ve Camii hangi devlet zamanında yapılmıştır?

Selçuklu zamanında yapıldı.
darüşşifa mençüğü Ahmet Şahin eşi Turan Melek
Tarafindan yapıldı

4. Sanal müze gezisi sırasında gördüğünüz Darüşşifa iç mekanında yer alan havuz ne amaçla yapılmıştır?

Ruh hastalına

Ruh hastalını iyileştirmek amacıyla.

5. Sanal müze gezisi sırasında gördüğünüz "Cennet Kapı" üzerinde yer alan motifler ne anlama gelmektedir?

tüm motifler cennet ve Kur'anı Kerim'de ayetlerle
burdaki taşla nakışlandı.

6. Sanal müze gezileri kapsamında gördüğünüz Darüşşifa günümüzdeki karşılığı nedir?

Hastane

MEVLANA'NIN HAYATI

Mevlana 30 Eylül 1207 yılında bugün Afganistan sınırları içinde yer alan Horasan Ülkesinin Belh şehrinde doğmuştur. Mevlana'nın babası Belh şehrinde ileri gelenlerinden olup sağlığında "Bilginlerin Sultanı" unvanını almış olan Hüseyin Hatibi oğlu Bahaddin Velod'un Annesi ise Belh emiri Rükneddin'in kızı Mümine Hatun'dur. Sultanı I-Ulema Baheddin Velod, bazı siyasî olaylar ve yaklaşmakta olan Moğol istilası nedeniyle Belh'den ayrılmak zorunda kalmıştır. Sultanı I-Ulema 1212 veya 1213 yıllarında aile fertleri ve yakın dostları ile birlikte Belh'den ayrıldı. Mevlana derişler Sultanı I-Ulema ile duruş, Misabur olmuştur. Misabur şehrinde tanınmış mutasavvıf feridüddin Attar ile de karşılaştılar. Mevlana burada küçük yaşına rağmen feridüddin Attar'ın ilgisini çekmiş ve takdirlorini kazanmıştır. Sultanı I-Ulema Misabur'dan Bağdata ve daha sonra Küfe yolu ile Kabe'ye hareket etti. Hac ferizasını yerine getirdikten sonra doğuşta Sam'a uğradı. Sam'dan sonra Malatya, Erşncan, Sivas, Kayseri, Niğde yolu ile Larende'ye (Karaman) geldi. Karaman'da Subaşı Emir Musa'nın yaptırdıklarını medreseye prektifler. 1222 yılında Karaman'a gelen Sultanı I-Ulema ve ailesi burada 7 yıl kaldılar. Mevlana 1225 yılında Serakettin Lala'nın kızı Gevher Hatun ile Karaman'da evlendi. Bu evlilikten Mevlana'nın Sultanı Velod ve Albeddin Gelebi adlı iki oğlu oldu. Yıllar sonra Gevher Hatun'u karıdan Mevlana bir çocuklu dul olan Kerra Hatun ile ikinci evliliğini yaptı. Mevlana'nın bu evlilikten de Müezzaffeddin ve Emir Altun adlı iki oğlu ile Melike Hatun adlı bir kızı dünyaya geldi. Bu yıllarda Anadolu'nun büyük bir kısmı Selçuklu devletinin egemenliği altında idi. Konya sanat eserleri ile donatılmış, ilim adamları ve sanatkarları dolup taşmıştı. Kısa Selçuk en parlak devrinde yaşiyordu. Devletin Hükümdarı Alledin Keykubat iki Bahaddin Velod'u Konyaya davet etti. Konyaya yorlesmesini istedi. Bahaddin Velod daveti kabul etti ve Konya 3 Mayıs 1228 yılında ailesi ile dostları geldiler. Sultan Alledin onları muhtesem törenle karşıladı. Altun aile Mahresisini ekametlerini tahsis etti. Sulta Ulema 12 Ocak 1231 yılında Konyada vefat etti.

Alâattin Keykubat'ın Hayatı

- 1 Muhtemelen 1190'da dünya'ya gelmiştir. Babası, Sultan 1. Gıyaseddin Keyhüsrev'dir. Annesinin kim olduğu, çocukluğu ve meliklik dönemi hakkında fazla bilgi bulunmaz. Babası 1196'da tahtı kardeşi Necmeddin Süleyman'a bırakmak mecburiyetinde kalıp qurbet hayatına çıktığında Alâeddin Keykubat, ağabeyi 1. İzzeddin Keykavus'la birlikte babasının yanında bulundu. Dördüncü Haçlı Seferi öncesine kadar (1200-1204 arası) İstanbul'da Bizans imparatorluğu'nda kaldı. İzzeddin Keykavus ve Alâeddin Keykubat'ın babaları ile birlikte geçirdikleri qurbet hayatı sırasında kişinin eğitimi ile Seyfeddin Ayaba'nın ilgilendiği bilinir. Ayrıca keskin olarak hangi döneme ait olduğu bilinmese de Dîzdo adı ile tanınan Emir Bedreddin Geyherhas, Alâeddin Keykubat'ın lalası idi. Ana dili olan Türkçe'nin yanında, farsça, Rumca ve Arapça öğrendi. Ayrıca yüksek islami ilimleri ve astronomiyi öğrendi.

Sultan Alâattin Keykubat'ın Taht Mücadelesi

- 2 Babasının Alaşehir Savaşında ölümü üzerine 1211'de ağabeyi İzzeddin Keykavus en büyük oğul olduğu için devlet erkânı tarafından Kayseri'de Sultan ilan edilince Keykubat, ağabeyinin hükümdarlığını kabul etmeyip itti fakına aldığı Ermeni Kralı Leon, Erzurum meliki olan amcası Muqisötlün Tuğrul Şah ile birlikte Kayseri'yi muhasara etti. Amı sonucu alamayıp Ankara Kalesine çekildi, ancak stokta tükenece ve kendisine ve Ankara halkına zarar verilmesiyle Şartıyla teslim oldu ve 1212'de hapse atıldı.
- 3 Alâeddin Keykubat, büyük bir siyasetçi ve asker olduğu kadar da ilim adamıydı. Âlimleri Sarayın toplar, onları korurdu. Necmeddin Dâye, Ahmed bin Mahmudî Tûsî el-Kânî' ahi Lûren qibi dönemin pek önemli şimâsı onun Saltanatının ve kişiliğinin özellikleri nedeniyle yaşamak için Anadolu'yu tercih etmişti. Yine Bahâeddin Veled ve Sultanın döneminde ve Gevresinde yetişen oğlu Mevlânâ Celâleddin-i Rûmî vı yine onun döneminde yetişen Sadreddin Konevî Anadolu költür hayatında büyük öneme kavuşmuşlar.
- 4 Güzelenmişti Gayet olumlu şartlarda devraldığı ülkeyi on yedi yıllık Saltanatı boyunca her yön ile daha da geliştirerek zirveye taşımayı başarmıştır. Babarısındaki en büyük etkilerden birisi hiç şüphesiz ticarete verdiği büyük önemdir. Babasının Selçuklu hakimiyeti altına aldığı iki önemli liman şehri Antalya (1207) ve Sinoptan (1214) hareketle ülkesinin Sahil Serisini genişletmiş, donanma inşaatına ve tic. Kuzey-güney ekseninin de dahil edilmesine büyük önem vermiştir. Özellikle Alâiye'nin (Alanya) mamur bir Selçuklu limanı haline getirilmesi (1221-1222) ve Kıbrıs Kralığı ve Venedik Cumhuriyeti ile yapılan anlaşmalarla Selçukluların ve onlara tabi tüccarların bölge ticaretindeki konumunu son derece

Ölümü

• Amid Seferi için hazırlıklara devam ederek Hârzemî, Emenî, Rum, Gürcü, Frank, Rus, Kıpçak ve Kütlerden oluşan ordusuna Kayserî'nin Meşhed ovasında bir resmi geçit yaptırdı. Büyük oğlu Gıyâseddin Keyhüsrev'i eskişi gibi Erzincan meliki olarak bıraktı; Küçük oğlu İzzeddin Kılıç Arslan'ı vekalet plân ederek ve bütün devlet işleri gelenlerine bu vekaletliği kabul için yemin ettirdi. Ramazan Bayramının üçüncü günü Kayserî'de huzurunda bulunan yabancı elçiler için büyük bir ziyafet verdi ve bu ziyafette yediği kuş etinden zehirlenerek o gece öldü. (31 Mayıs 1237). oğlu Gıyâseddin Keyhüsrev tarafından zehirlendiği ileri sürülmüştür. Sultan Mesud (1116-1157) tarafında zamanında Alâeddin tepesinde yaptırılmış olan ve "Kömbed-hâne" adı ile anılan anıt mezarı defnedilmiştir.

Zazâdîn Han

Anadolulu selâuklu devleti ve ilk türk beylikleri döneminde anadolulu sesitli yerlerinde yapılmış olan mimari eserlerden birisi de konya'da bulunan Zazâdîn hanıdır. konya ilinde bulunan Zazâdîn hanı hanın oğullarında adı sadettin hanı olsa da han çevresinde bulunan yerli kumların, sadettin adını Zazâdîn olarak telaffuz etmelerinden dolayı hana Zazâdîn hanı denmeleri tarihîlere düzölmiş gibi bir not Zazâdîn hanı, günümüze kadar gelebilmiş en iyi selâuklu yapılarından biri hem en büyük selâuklu eseri unuttuğumuz adeta yok saydığımız gibi.

Horoğlu Han

1356'da unutulmuş 1371 yılında helen bakımı devam ediyor yapı 26,90 x 25,50 m. büyüklüğünde kareye yakın dikdörtgen planlıdır ve bu planlı görünümlü avlusuyla kapalı tip karavanserai olarak örnek teşkil etmektedir

Çepeden önce izlenimi? Bırakan yüksek kaideli bezemesiz. belilikli iki ince sütun bulunmaktadır mihrabiyetler aygır kubbe şeklinde kuzeyden sığdırılır. yapının içinin her sırada dışarıya adet olmak üzere dört sıra paze ile kaplı dik gelecek şekilde uzunluğuna

5 sahna ayrılmıştır.

Zazadın Hanı - Konya

Konyanın Akşehir ilçesine yakın olan Tömek Köyündeki Zazadın

Hanı, 1236 yılında bu yanan sağlamlığıyla göz doldurmaktadır.

Vezir Sadettin Köpek tarafından yaptırılan hanın yapıldığı yıl ve banisi hakkındaki bilgi kitabesinden öğrenilmektedir.

Zazadın Hanı'nın mimarisi dikdörtgendir. Selçuklu hanlarının genel özelliklerini taşımakta olup, açık ve kapalı bölümlerden meydana gelmiştir. Yapımı sırasında kesme taş ve yer yer daşırma taşlar kullanılmıştır.

Her ne kadar günümüze sağlam bir şekilde gelmiş olsa da bazı yerleri tahrip olmuştur. Yine de Zazadın Hanı'nın Konya gezisi listesinde olması gereken tarihi yapıtlar arasında mutlaka yerini almalı.

Divan Ulu Camii ve Darüşşifası

türbeden meydana gelen bir külliye'dir. Cami Darüşşifası döneminde inşa edilmiştir. Ulu Cami Süleyman Şah'ın oğlu Ahmet Şah tarafından; Darüşşifası ise eşi Melike Turan tarafından yaptırılmıştır. 1228 yılında başlanıp 1243 tarihinde tamamlanan yapı kompleksiyonu Baş Mimarı Muğis oğlu Ahlatlı Hürem Şah'tır.

BATI KAPI:

Bu kapının, Garşı Kapı, Gülüş Kapısı, gökbeli Kapı gibi isimlerinin yanı sıra, son zamanlarda yaygın olarak kullanılan ismi "**tekstil Kapı**" dir. İnce taş işçiliğinin zınevye ilestığı Kapı, bir kilimi ya da seccadeyi anımsattığı ve yüksek oranda dantel örneklerini sergilediği için bu ismi almıştır. Kapıda en dikkat çeken unsur dışa çıkıntılı biçimdeki kilit taşıdır. Müzeyi demircileri simgeleyen güğüm başı motiflidir.

TÜRBE:

Büyük eyvanın solundaki odada Ahmet Şah eşi Turan Melek ve ailesinin kabirleri yer almaktadır. Türbenin kapısının üzerinde tasavvufi sembollerle yüklü bir motif bulunmaktadır. Motifin üst tarafı bir tabut kapağı görünümündedir.

1. Yunus Emre hakkında bildiklerinizi yazınız.

1991'de unesco'da doğmuştur. Dîvanı ve dîni nashiyatları
ile ilgili Risale-i Nushîye adlı mesnevisi vardır.
Zirîk şiirlerinin en güzel örneklerini verir.
Tektîk - tasavvuf edebiyatının en büyük şairidir.

2. Mevlana hakkında bildiklerinizi yazınız.

Mutasavvıf, düşünür ve şairdir. Asıl adı Celaleddin Muhammed
Horasanın Belh şehrinde doğup selâuklu hükümdarının
davetiyle konyaya gelmiştir.

3. Alaeddin Keykubat hakkında bildiklerinizi yazınız.

1190 yılında Sultan I. Gıyaseddin Keyhüsrev oğlu olarak
dünyaya gelmiştir. Alaeddin Keykubat 1221 ile 1237 tarihleri
arasında Türkiye Selâuklu devletinin hüküm sürmesini yapmıştır.

4. Han, hamam, kervansaray gibi tarihi yapılar ne işe yarar, amaçları nedir? Fikirlerinizi yazınız.

Han = Otel

Hamam => Pırçıkla yıkanılan eğlence merkezi

Kervansaray => Ticaret ile uğraşan kişilerin yol üzerinde
kaldığı yer

1. Yunus Emre hakkında bildiklerinizi yazınız.

1238 yılında Eskişehir'de doğmuştur
iki büyük eseri vardır
-Divan ve Risalelerin başlıca

2. Mevlana hakkında bildiklerinizi yazınız.

Kendini kûş'ın şükrü'ne bürdün Sen şükrü'ne eurenisin
Akını satılığa çıkar şükriyye satın al
Buş'a işe şükriyye kendim deşiktirdim.

3. Aleaddin Keykubat hakkında bildiklerinizi yazınız.

Cennet ya burasıdır ya da buranın altındadır

4. Han, hamam, kervansaray gibi tarihi yapılar ne işe yarar, amaçları nedir?Fikirlerinizi yazınız.

Kervansaray: Karavânların ticaret yolları üzerinde kendine konak yeridi
Hamam: Gabet taşı vardır, keşke atılır
Han: Şimdiki zamanın otelleridir

1. Yunus Emre hakkında bildiklerinizi yazınız.

Yunus emre insanları asil, garip, zengin, fakir, din farkı gözetmeksizin eşit şekilde sevmiştir.

2. Mevlana hakkında bildiklerinizi yazınız.

30 Eylül 1207 yılında doğmuştur

Yaşamı "Hamdım, şikâtim, yaradım" sözleriyle özetlemiştir.

3. Aladdin Keykubat hakkında bildiklerinizi yazınız.

1. Aladdin Keykubat, Anadolu Selçuklu Sultanıdır.

4. Han, hamam, kervansaray gibi tarihi yapılar ne işe yarar, amaçları nedir? Fikirlerinizi yazınız.

Han => ticaret yollarında konaklama yer.

Hamam => Eski zamanlarda temizliklerini yaptıkları yer Sarayların
kervansaray => Ticaretlerin kolaylaşması için olduğu yer

1. Yunus Emre'nin eserlerinden bildiğiniz satırları yazınız.

- 1→ A2 söz ein yübüdür
Çok söz koyun yübüdür
- 2→ Bir bahçeye girmesin, dirup seyrin eyleme
Bir gönül yapmasın yitir viron eyleme
- 3→ Türlü türlü cefanın Adını Aşk koymuşlar
- 4→ Dünyada dertsiz bar olmaz
dedi obanın ahi dînmez
- 5→ Söz olsa kese başı
Söz olsa kese sarası
- 6→ Bir kez gönül yitkin işe bu kıldığın rüme değil
yetmiş iki millet dahi elin yüzün yumur değil

2. Mevlana'nın eserlerinden bildiğiniz satırları yazınız.

- 1→ Yaşar ker Bedeni dânmüşse Mevlaya
İyi bilirdik Desek Yaşar ker Meftaya
- 2→ Üzülmek Herkes ölür
kimî topraga, kimî yürege gâhmülür
- 3→ Herşey vaktini bekle
Ne gül vaktinden önce açar
Ne güneş vaktinden erken doğar
Bekle senin obn sonu gelecektir.

1. Yunus Emre'nin eserlerinden bildiğiniz satırları yazınız.

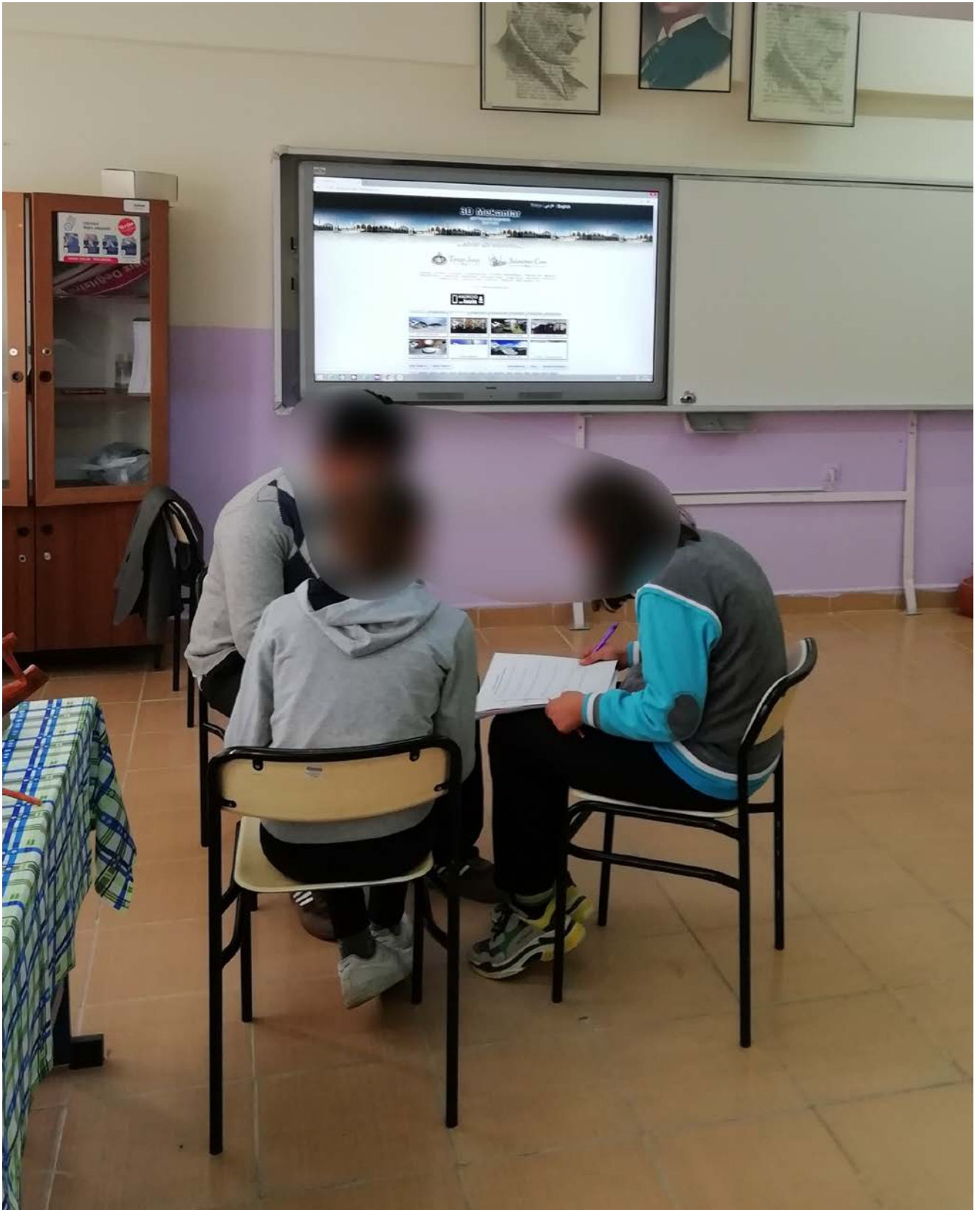
Ah niceküm anırm seni
Yek vere geçirdim seni
Ah niceküm anırm seni
Sanki almıdım seni
Ah niceküm anırm seni

2. Mevlana'nın eserlerinden bildiğiniz satırları yazınız.

birinin leşurunu örtmede gece gibi al
kendini kurtarmayı bırak sen yarınla uğraş
okluz satılığz cıker şekilini satın al

EK-6 Uygulama Fotoğrafları

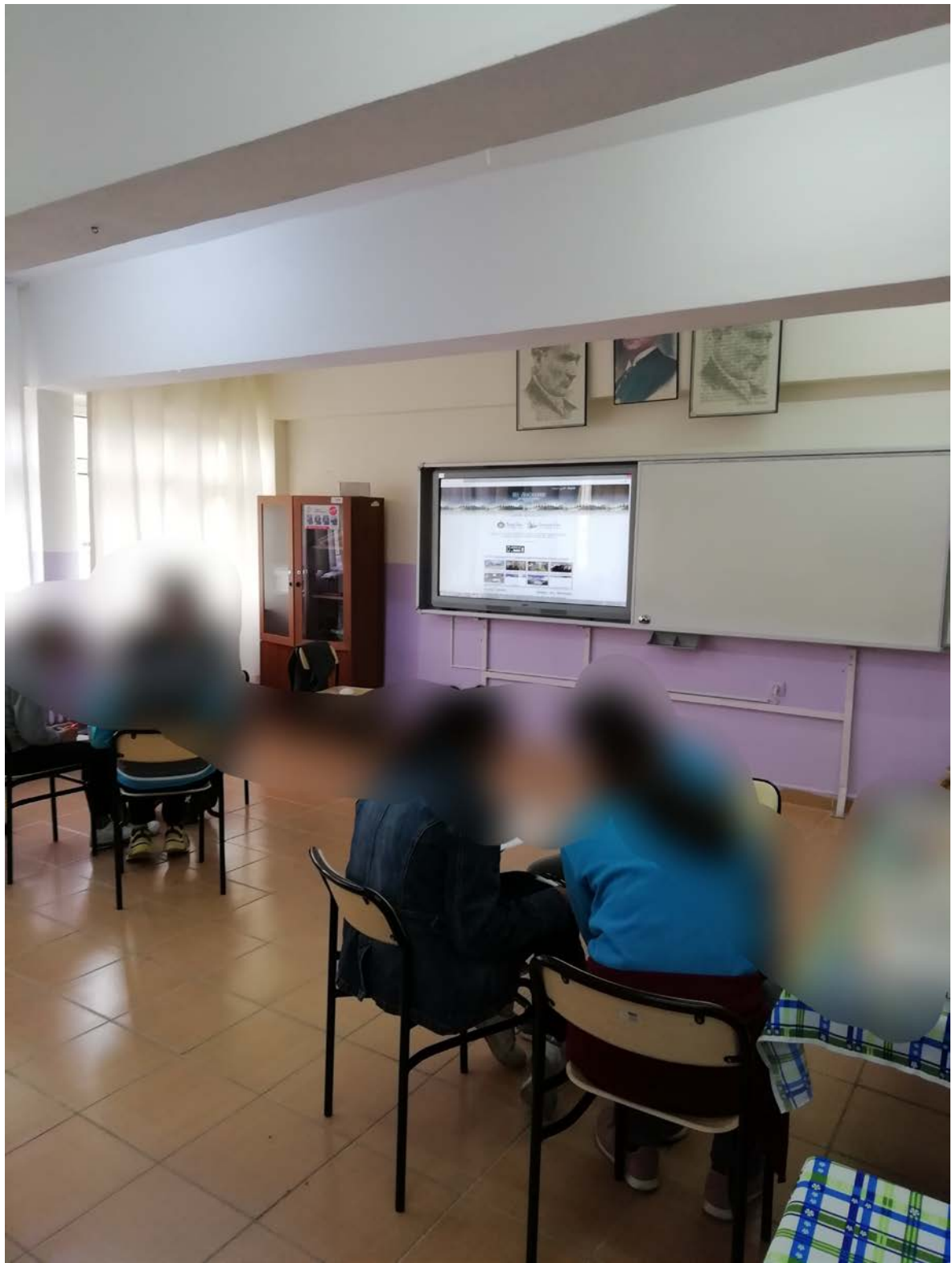

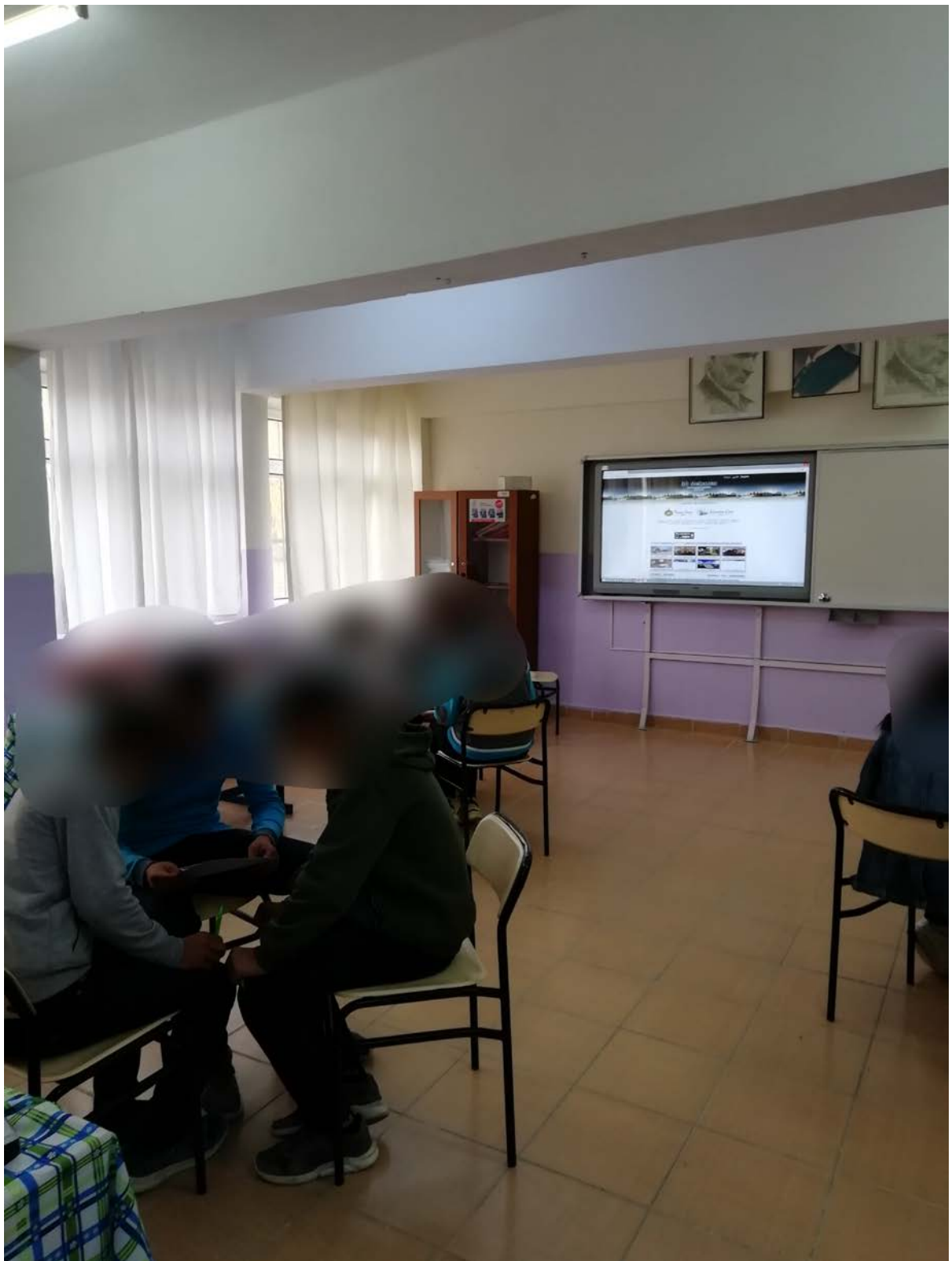

GAZİLİ OLMAK AYRICALIKTIR..!